

UNIVERZITA PARDUBICE

FAKULTA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2024

Lucie Heřmanová

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Implementace prvků participativní demokracie v rozvoji měst a regionů

Bakalářská práce

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Lucie Heřmanová**
Osobní číslo: **E21508**
Studijní program: **B0488A050001 Hospodářská politika a veřejná správa**
Specializace: **Veřejná ekonomika a správa**
Téma práce: **Implementace prvků participativní demokracie v rozvoji měst a regionů**
Zadávací katedra: **Ústav správních a sociálních věd**

Zásady pro vypracování

Cílem bakalářské práce je vyhodnotit míru implementace prvků participativní demokracie ve vybraných sídlech.

Práce se bude věnovat analýze míry využití nástrojů participativní demokracie v plánování rozvoje vybraných měst a obcí. Na základě výsledků výzkumu bude provedena komparace, diskuse, budou formulovány závěry a navržena případná doporučení.

Osnova:

- Rešerše odborné literatury, stanovení cílů práce.
- Systém veřejné správy v České republice.
- Participativní plánování
- Analýza míry implementace prvků participativní demokracie ve vybraných sídlech.
- Vyhodnocení implementace prvků participativní demokracie ve vybraných sídlech.
- Formulace závěrů a doporučení.

Rozsah pracovní zprávy: **35**
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- BERNARD, J. *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. Studie, sv. 75. ISBN 978-80-7419-069-8.
- COLLIN, P. *Young Citizens and Political Participation in a Digital Society*. 1st ed. London: Palgrave Macmillan, 2015. ISBN 9781137348838.
- ČERMÁK, D a VOBECKÁ, J. *Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě: význam, praxe, příslib*. Studie, sv. 74. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. ISBN 978-80-7419-067-4.
- ČMEJREK, J; BUBENÍČEK, V a ČOPIK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3061-5
- KHENDRICHE TRHLÍNOVÁ, Z. *Partnerství v rozvoji obcí, měst a regionů*. Praha: Auditorium, 2014. ISBN 978-80-87284-44-5.
- LINEK, L; CÍSAŘ, O; PETRÚŠEK, I a VRÁBLÍKOVÁ, K. *Občanství a politická participace v České republice*. Studie., 128. svazek. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR, 2017. ISBN 978-80-7330-319-8.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Martin Maštálka, Ph.D.**
Ústav správních a sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: **1. září 2023**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2024**

prof. Ing. Jan Stejskal, Ph.D. v.r.
děkan

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D. v.r.
garant studijního programu

V Pardubicích dne 1. září 2023

Prohlašuji:

Práci s názvem Implementace prvků participativní demokracie v rozvoji měst a regionů jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 24. 4. 2024

Lucie Heřmanová v. r.

PODĚKOVÁNÍ

Mé poděkování patří Ing. Martinu Maštálkovi, Ph.D. za odborné vedení, vstřícný přístup, trpělivost, cenné rady a čas, který mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnoval. Dále bych chtěla poděkovat své rodině a přítelovi, kteří mi byli oporou během celého bakalářského studia.

ANOTACE

Cílem bakalářské práce je vyhodnotit míru implementace prvků participativní demokracie v plánování rozvoje vybraných sídel. V teoretické části jsou úvodní tři kapitoly věnované teoretickému vymezení pojmů spojených s veřejnou správou, udržitelným rozvojem a pojmů spadajících pod participativní plánování ve veřejné správě. Následující kapitoly jsou věnovány praktické části práce, ve které je provedena analýza uskutečňovaných nástrojů participace ve vybraných sídlech a následně je provedeno vyhodnocení míry uskutečňovaných nástrojů participace.

KLÍČOVÁ SLOVA

Veřejná správa, participace, demokracie, participativní demokracie, udržitelný rozvoj

TITLE

Implementation of elements of participatory democracy in the development of cities and regions

ANNOTATION

The aim of the bachelor's thesis is to evaluate the level of implementation of elements of participatory democracy in planning the development of selected settlements. In the theoretical section, the opening three chapters are devoted to the theoretical delineation of terms associated with public administration, sustainable development and concepts covered by participatory planning in public administration. The following chapters are devoted to the practical part of the work, in which the analysis of the implemented instruments of participation in selected settlements is carried out and an evaluation of the degree of the implemented instruments of participation is carried out.

KEYWORDS

Public administration, participation, democracy, participatory democracy, sustainable development

OBSAH

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK.....	11
SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK.....	12
ÚVOD	13
1 Vymezení základních pojmů.....	15
1.1 Veřejná správa.....	15
1.1.1 Činnost veřejné správy	15
1.1.2 Organizační principy veřejné správy.....	16
1.2 Státní správa	17
1.2.1 Orgány státní správy.....	17
1.3 Samospráva	18
1.3.1 Zájmová samospráva.....	18
1.3.2 Územní samospráva	19
2 Udržitelný rozvoj území.....	23
2.1 Pojem udržitelný rozvoj	23
2.2 Pilíře udržitelného rozvoje	23
2.2.1 Ekologický pilíř.....	24
2.2.2 Sociální pilíř	24
2.2.3 Ekonomický pilíř.....	25
2.3 Prosazování udržitelného rozvoje	26
2.3.1 Agenda 21	26
2.3.2 Místní Agenda 21	27
2.3.3 Národní síť zdravých měst České republiky	27
2.3.4 Strategické plánování	28
2.3.5 Územní plánování	29
3 Participativní plánování.....	33

3.1	Uspořádání státu (forma vlády).....	33
3.1.1	Demokracie	33
3.2	Participace	34
3.2.1	Politická participace	35
3.2.2	Občanská participace.....	35
3.3	Žebřík participace.....	36
3.3.1	Popis jednotlivých příček	37
4	Implementace prvků participativní demokracie	40
4.1	Metodika výzkumu.....	40
4.2	Brno.....	41
4.2.1	Charakteristika města	41
4.2.2	Popis uskutečňovaných nástrojů participace na území města	41
4.3	Jihlava.....	47
4.3.1	Charakteristika města	47
4.3.2	Popis uskutečňovaných nástrojů participace na území města	47
4.4	Chrudim.....	53
4.4.1	Charakteristika města	53
4.4.2	Popis uskutečňovaných nástrojů participace na území města	54
4.5	Pardubice	57
4.5.1	Charakteristika města	57
4.5.2	Popis uskutečňovaných nástrojů participace na území města	58
4.6	Hradec Králové	63
4.6.1	Charakteristika města	63
4.6.2	Popis uskutečňovaných nástrojů participace na území města	63
4.7	Liberec.....	68
4.7.1	Charakteristika města	68
4.7.2	Popis uskutečňovaných nástrojů na území města	69

4.8	Svitavy.....	73
4.8.1	Charakteristika města	73
4.8.2	Popis uskutečňovaných nástrojů participace na území města	74
4.9	Trutnov	76
4.9.1	Charakteristika města	76
4.9.2	Popis uskutečňovaných nástrojů participace na území města	77
4.10	Česká Lípa.....	80
4.10.1	Charakteristika města	80
4.10.2	Popis uskutečňovaných nástrojů participace na území města	80
4.11	Choceň.....	84
4.11.1	Charakteristika města	84
4.11.2	Popis uskutečňovaných nástrojů participace na území města	85
4.12	Úpice	87
4.12.1	Charakteristika města	87
4.12.2	Popis uskutečňovaných nástrojů participace na území města	88
4.13	Mimoň.....	89
4.13.1	Charakteristika města	89
4.13.2	Popis uskutečňovaných nástrojů participace na území města	90
5	Shrnutí uskutečňovaných nástrojů participace ve vybraných městech	92
	ZÁVĚR.....	97
	POUŽITÁ LITERATURA.....	99

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

Obrázek 1: Trojúhelník střetů v územním plánování	30
Obrázek 2: Žebřík participace	36
Tabulka 1: Návrh tabulky pro znázornění dosažených úrovní na participativním žebříku.....	41
Tabulka 2: Přehled uskutečňovaných nástrojů participace v Brně	47
Tabulka 3: Přehled uskutečňovaných nástrojů participace v Jihlavě.....	53
Tabulka 4: Přehled uskutečňovaných nástrojů participace v Chrudimi.....	57
Tabulka 5: Přehled uskutečňovaných nástrojů participace v Pardubicích	63
Tabulka 6: Přehled uskutečňovaných nástrojů participace v Hradci Králové	68
Tabulka 7: Přehled uskutečňovaných nástrojů participace v Liberci.....	73
Tabulka 8: Přehled uskutečňovaných nástrojů participace ve Svitavách.....	76
Tabulka 9: Přehled uskutečňovaných nástrojů participace v Trutnově.....	80
Tabulka 10: Přehled uskutečňovaných nástrojů participace v České Lípě	84
Tabulka 11: Přehled uskutečňovaných nástrojů participace v Chocni.....	87
Tabulka 12: Přehled uskutečňovaných nástrojů participace v Úpici	89
Tabulka 13: Přehled uskutečňovaných nástrojů participace v Mimoni	91
Tabulka 14: Přehled uskutečňovaných nástrojů participace v jednotlivých městech	92

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

ČR – Česká republika

ČSÚ – Český statistický úřad

EIA – Environmental Impact Assessment

MA 21 – Místní agenda 21

NSZM – Národní síť zdravých měst

ORP – Obce s rozšířenou působností

OSN – Organizace spojených národů

POÚ – Obec s pověřeným obecním úřadem

SEA – Strategic Environmental Assessment

SMS – Short message service

VÚSC – Vyšší územní samosprávný celek

ZÚSC – Základní územní samosprávný celek

ÚVOD

Tématem bakalářské práce je Implementace prvků participativní demokracie v rozvoji měst a regionů. Participativní demokracie je forma demokratického rozhodování, která umožňuje občanům aktivně se účastnit na rozhodovacím procesu. Tato forma demokracie je považována za důležitý nástroj pro zvýšení důvěry občanů v politický systém a pro zvýšení participace občanů na rozhodovacím procesu, kdy právě participace představuje základní prvek demokratické společnosti. Participace neboli zapojení veřejnosti do spolupráce na veřejných záležitostech, může mít mnoho přínosů, jak pro obec, tak pro občany. Občané se prostřednictvím participace mohou zapojit do rozhodování o místě, kde žijí a posílit tak jejich vztah k danému místu a následným budoucím změnám. Obce zase naopak prostřednictvím participace mohou zjistit, jaké problémy týkající se města obyvatele trápí. Pomocí podnětů od veřejnosti mohou obce získat větší přehled o tom, co obyvatele opravdu chtějí, kdy tyto podněty mohou významně pomoci při tvorbě strategických plánů a tvorbě plánů pro budoucí vzhled veřejného prostranství. Obce díky tomuto nástroji mohou také ukázat veřejnosti, že jim opravdu naslouchají, čímž mohou podpořit důvěru veřejnosti ve fungování orgánů samosprávy.

Cílem této bakalářské práce je vyhodnocení míry prvků participativní demokracie na rozvoji vybraných sídel. Pro účely této práce byly zvoleny obce, které jsou součástí Národní sítě zdravých měst, obce, které mají statut krajského města v Libereckém, Královehradeckém a Pardubickém kraji, obce, které mají statut ORP v Libereckém, Královehradeckém a Pardubickém kraji a obce, které mají statut POÚ v rámci správního obvodu vybrané obce s rozšířenou působností.

Bakalářská práce se skládá ze dvou hlavních částí. První část obsahuje teoretická východiska, která jsou rozdělena do tří kapitol. V první kapitole jsou vysvětleny základní pojmy spojené s veřejnou správou, jako je činnost a organizační principy veřejné správy nebo rozdělení veřejné správy. Druhá kapitola se zabývá udržitelným rozvojem, ve které jsou vysvětleny pojmy jako pilíře udržitelného rozvoje nebo prosazování udržitelného rozvoje. Třetí kapitola je věnována participativnímu plánování, ve které je blíže vysvětlen participativní žebřík, ze kterého vycházela praktická část této bakalářské práce.

Druhá část práce se zabývá analýzou prvků participativní demokracie ve vybraných sídlech a následným vyhodnocením míry uskutečněných nástrojů participace, kdy je tato míra vyhodnocena prostřednictvím jednotlivých stupňů participačního žebříku. V závěrečné

kapitole této práce je provedeno shrnutí uskutečňovaných nástrojů participace v jednotlivých zkoumaných městech, s důrazem na vyhodnocení nástrojů participace v jednotlivých skupinách a na jejich následné porovnání. V závěru poslední kapitoly jsou stručně shrnuta doporučení týkající se participace, jak pro menší, tak i větší města.

1 Vymezení základních pojmů

1.1 Veřejná správa

Veřejnou správu není snadné definovat ani nijak právně omezit, jelikož existuje mnoho definic a přístupů, jak na ni nahlížet z hlediska její mnohotvárnosti a různosti správních činností. U definování veřejné správy bývá často užit dvojí přístup, materiální a formální. Z hlediska materiálního pojetí je klíčovým faktorem obsah veřejné správy, který zahrnuje jednotlivé úkoly a jejich charakter. Vykonavatel jednotlivých správních činností není tedy rozhodující, ale podstatné je, že tyto činnosti vedou k naplnění stanovených cílů veřejné správy. Naopak z formálního hlediska je spíše důležité určení toho, kdo vykonává správní činnosti, aniž by zde došlo k zaměření na obsah či charakter těchto činností. Veřejná správa pak představuje soubor subjektů, kteří tuto činnost provádějí v určitém organizačním systému (Horzinková a Novotný, 2010).

Obecně lze tedy říct, že veřejná správa je podstatnou součástí veřejného sektoru, která poskytuje veřejné služby, kterými uspokojuje veřejný zájem a výkon této správy je spojen s výkonem veřejné moci.

1.1.1 Činnost veřejné správy

Veřejná správa sehrává klíčovou úlohu při provádění rozhodnutí, která vycházejí z volených orgánů a týkají se správy veřejných záležitostí. Jejím cílem je zajistit soulad mezi praktickým prováděním a platnými právními předpisy. Zákony tak mají významný vliv na fungování a činnost veřejné správy, která je povinna zákony realizovat a řídit se jimi. V současné době se veřejná správa chápe jako činnost poskytující služby obyvatelstvu a veřejnosti. Podle názorů odborníků se veřejná správa dělí podle subjektů na státní správu a samosprávu.

Vzhledem k tomu, že mnoho institucí má na starosti činnost veřejné správy, je klíčové vymezit konkrétní pravomoci a stanovit způsob, jakým mají být tyto činnosti zabezpečeny. Každá instituce působící ve veřejné správě má svůj stanovený rozsah působnosti, který zahrnuje jak věcnou, tak územní působnost. Věcná působnost, která je definována právními předpisy se vztahuje k předmětu činnosti dané instituce nebo orgánu ve veřejné správě. Územní působnost je spojena s konkrétním místem nebo územím, kde se provádí činnost daného orgánu či instituce v rámci jejich věcné působnosti.

Činnost veřejné správy podléhá kontrole, kterou provádějí zejména volené orgány na příslušné úrovni, jako je parlament, vláda, ale také soudy a speciálně zřízené kontrolní

orgány. Kontrola také zahrnuje zapojení občanů prostřednictvím petičního práva, podání stížností, účasti občanů v kontrolních orgánech na úrovni územní samosprávy a další.

Mezi významné činnosti orgánů veřejné správy patří také poskytování různých druhů veřejných služeb, tzn. čistých a smíšených veřejných statků. K zajištění těchto veřejných statků zřizuje veřejná správa organizace na všech úrovních. Zastává roli zřizovatele pro mnoho veřejnoprávních neziskových organizací, které jsou následně zřizovány příslušnými orgány veřejné správy.

1.1.2 Organizační principy veřejné správy

Ve veřejné správě hrají klíčovou roli organizační principy, jako je centralizace a decentralizace, koncentrace a dekoncentrace a princip subsidiarity. Tyto principy jsou zásadní pro efektivní řízení a organizaci veřejného sektoru.

Centralizace se vztahuje k situaci, ve které je hlavním subjektem veřejné správy stát a jeho orgány. To znamená, že se u nejvyšších orgánů soustřeďuje působnost veřejné správy, která je řízena ústředně. Naopak, decentralizace představuje delegování pravomocí a odpovědnosti z centrálních orgánů státní správy na typicky samosprávné celky. Příkladem může být přenesení výkonu veřejné správy na samosprávné svazy a jejich orgány v oblasti územní a zájmové samosprávy. Tato situace umožňuje efektivní řešení lokálních a regionálních záležitostí prostřednictvím přímé účasti obyvatelstva. Ve skutečnosti se centralizace a decentralizace často kombinují a nejsou uplatňovány v čisté podobě (Horzinková a Novotný, 2010).

Principy koncentrace a dekoncentrace se týkají rozdělení kompetencí v rámci organizační struktury veřejné správy. Existuje vertikální a horizontální varianta obou principů. Vertikální koncentrace spočívá v přesunu pravomocí na vyšší úroveň organizační struktury, zatímco vertikální dekoncentrace znamená delegování pravomocí na nižší úroveň. Horizontální koncentrace se zaměřuje na výkon všech funkcí na stejné úrovni do menšího počtu orgánů nebo do jediného orgánu. Naopak horizontální dekoncentrace představuje rozdělení působnosti a pravomocí na stejné úrovni mezi více orgánů. V tomto případě vznikají organizační jednotky, které nejsou navzájem nadřizeny či podřizeny.

Princip subsidiarity zdůrazňuje, že rozhodování o veřejných věcech by mělo být ponecháno, co nejbližší občanům, aby bylo co nejvíce v souladu s jejich potřebami a preferencemi.

Způsob organizace veřejné správy bezpodmínečně závisí na aktuálně uplatňovaném politickém režimu státu. Můžeme hovořit o státních režimech demokratických a režimech totalitních. V totalitním režimu jsou lidská práva potlačována a je omezena možnost

participace občanů na chodu státu. V rámci demokratického režimu mají občané, na rozdíl od režimu totalitního, možnost podílet se na chodu věcí veřejných a mají svá nepopiratelná práva.

1.2 Státní správa

Státní správa je hierarchicky organizovaný systém na principu nadřízenosti a podřízenosti (Svoboda a Schelle, 2006). Státní správa je charakteristická nejen výkonnou činností, ale také v rámci zákonných pravomocí vykonává moc nařizovací, kdy využívá různé nástroje moci. Stát prostřednictvím zákona často deleguje správní pravomoci na jiné subjekty. Státní správa má za úkol sloužit veřejným zájmům, poskytovat veřejné služby, chránit občany a zajistit obranu státu.

Státní správu vykonává stát prostřednictvím svých řídicích orgánů, kteří jsou pověřeni vykonáváním výkonné, soudní a zákonodárné moci. K představitelům výkonné moci patří například prezident České republiky, ústřední vláda a státní zastupitelství, které vykonává funkci veřejného žalobce při ochraně práv. Důležitou roli v ochraně práv zaujímá také moc soudní, založená na principech nezávislosti a nestrannosti. Parlament České republiky vykonává moc zákonodárnou, který vytváří svou činností zákonný rámec pro organizaci, pravomoci, činnost a hospodaření státní správy a územní samosprávy.

1.2.1 Orgány státní správy

Státní správa se skládá z orgánů se všeobecnou působností a orgány se specializovanou působností. Orgány se všeobecnou působností zahrnují ústřední vládu, která představuje vrcholný ústřední orgán státní správy. Orgány se specializovanou působností zahrnují ministerstva a ostatní ústřední orgány, v některých zemích také odborné územní dekoncentrované správní úřady a orgány s odvětvovou působností na úrovni nižších správních obvodů (Peková a kol., 2008).

V České republice na úrovni státu působí několik klíčových institucí. Patří sem parlament, prezident republiky, vláda, ústřední orgány státní správy, a také orgány státní správy s celostátní působností a další dekoncentrované orgány. Parlament v České republice je dvoukomorový, skládá se z Poslanecké sněmovny a Senátu a má pravomoc vytvářet a měnit zákony, schvalovat mezinárodní dohody a ustavovat určité státní orgány, přičemž dohlíží na jejich činnost. Prezident republiky má pravomoc vyhlašovat volby do parlamentu a orgánů územní samosprávy, má právo veta na přijaté zákony a má pravomoc jmenovat a odvolávat členy vlády. V oblasti působnosti státu se dále podílí na řízení ústředních orgánů státní

správy, které se specializují na jednotlivé oblasti resortů ministerstev a další ústřední orgány státní správy.

1.3 Samospráva

Veřejná správa, která je realizována jinými veřejnoprávními subjekty než státem, je označována jako samospráva. Tento typ správy je založen na kolegiálním rozhodování a představuje decentralizovanou formu moci, která může vykonávat přenesenou působnost státní správy. Základní orgány samosprávy jsou voleny, zatímco ostatní jsou jmenovány a podřízeny nebo odpovídají voleným orgánům. Samospráva spravuje své vlastní záležitosti, má své volené představitele, právní subjektivitu a hospodaří se svým majetkem na základě schváleného rozpočtu. Vztah mezi státem a samosprávou se týká zejména určování rozsahu výkonu samosprávy. Samospráva může vykonávat veřejnou správu pouze se souhlasem státu, který je poskytnut na základě příslušných zákonů a následně provádí dozor nad činností samosprávy. V obecné teorii je samospráva dělena na zájmovou a územní. V obou případech je toto dělení spojováno s existencí veřejnoprávní korporace, která je subjektem veřejné správy a má svěřené pravomoci k plnění různých úkolů.

1.3.1 Zájmová samospráva

Zájmová samospráva je tvořena subjekty, které spojuje určitý společný zájem (Lochmannová, 2020). Na rozdíl od územní samosprávy není ústavně zakotvena. Zájmová samospráva je charakteristická řízením, kontrolou chodu a činnosti vykonávaných osobami specializovanými v určitém oboru (Kadeřábková a Peková, 2012). Tuto formu samosprávy lze detailněji rozdělit na profesní a zájmovou. V profesní samosprávě se občané se stejným profesním zaměřením sdružují do tzv. komor, kde je obvykle povinné členství. Zájmová samospráva pak spojuje občany s podobnými zájmy, kde jejich členství není povinné a může zahrnovat politické strany, zájmové organizace, svazy, sportovní a tělovýchovné organizace či odborové organizace. Jak vyplývá z předchozího textu, členství v této formě samosprávy, na rozdíl od územní samosprávy, není automatické, ale předpokládá se zájem jednotlivce o členství.

Mezi hlavní představitele zájmové samosprávy patří profesní komory, které se rozdělují na profesní komory s povinným a nepovinným členstvím. Profesní komory s nepovinným členstvím, na rozdíl od profesních komor s povinným členstvím, nevykonávají veřejnou moc vůči svým členům a členem se může stát i právnická osoba. V současné době v České republice působí jako komory s nepovinným členstvím Hospodářská komora se sídlem

v Praze a Agrární komora se sídlem v Olomouci. Profesní komory s povinným členstvím jsou veřejnoprávní korporace, kterým je svěřena regulace výkonu některých profesí. Disponují veřejnou mocí vůči svým členům, která se projevuje zejména v oprávnění vydávat stavovské předpisy závazné pro členy komor, a ve výkonu kárné pravomoci (Kopecký, 2021). Komory jsou zřizovány zákonem, který vymezuje jejich činnost a kompetence jejich orgánů. Orgány komory dohlížejí na kvalitu výkonu povolání a v případě porušení právních předpisů mohou orgány uložit sankce členům komory. Profesní komory nejsou podřízeny státním orgánům, avšak státní orgány vykonávají dohled nad její činností pomocí jednotlivých ministerstev.

Členem profesní komory s povinným členstvím se může stát fyzická osoba, která splní určité náležitosti, jedná se např. o dosažení určitého vzdělání, absolvování praxe a složení předepsaných profesních zkoušek (Horzinková a Novotný, 2013). Výkon profese v profesní komoře s povinným členstvím je tedy podmíněno nutnou příslušností v určité komoře. V současné době, podle platné právní úpravy působí jako profesní komory s povinným členstvím v České republice následující organizace (Horzinková a Novotný, 2013):

- Česká advokátní komora
- Česká lékařská komora
- Česká stomatologická komora
- Česká lékárnická komora
- Komora veterinárních lékařů České republiky
- Česká komora architektů
- Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě
- Notářská komora České republiky
- Komora daňových poradců České republiky
- Komora patentovaných zástupců
- Komora auditorů České republiky
- Komora soudních exekutorů

1.3.2 Územní samospráva

Územní samospráva představuje geograficky ohraničený funkční celek, který má pravomoc samostatně rozhodovat o záležitostech týkajících se svého území. Historický vývoj územní samosprávy prošel rozsáhlým vývojem, který byl ovlivněn mnoha politickými a celospolečenskými událostmi v českých zemích. Mezi přelomovou etapu jejího vývoje může být zařazeno období vývoje územní samosprávy v roce 1990, kdy došlo k mnoha

legislativním změnám, které zásadně ovlivnily podobu, fungování i postavení územních samospráv v rámci České republiky (Kadeřábková a Peková, 2012). Přijetí nové ústavy a přijetí zákona o obcích, které potvrdily právo občanů na územní samosprávu, můžou být považovány jako významné legislativní změny. Tímto krokem byly obce ustanoveny jako základní územní samosprávné celky (ZÚSC). K datu 1. ledna 2023 je v České republice evidováno 6 254 obcí (Ministerstvo vnitra, 2023). Vyšší územní samosprávné celky (VÚSC) byly přijaty zákonem v roce 1997, který ustanovil 14 krajů. Nicméně k implementaci tohoto zákona došlo až s faktickým vznikem krajů, tedy od 1. ledna 2001.

Z přechozího textu vyplývá, že v České republice je v současné době implementován systém dvouúrovňové územní samosprávy. V této práci bude detailněji popsána první úroveň územní samosprávy, tedy samospráva na úrovni obcí, jelikož představuje klíčový aspekt zkoumané problematiky.

Pro efektivní fungování a plnění funkcí územní samosprávy je nezbytné stanovit určité předpoklady, mezi něž patří legislativní a ekonomické předpoklady. Mezi legislativní předpoklady patří především zákony, které upravují postavení a umožňují územní samosprávě plnit všechny své funkce. Mezi ekonomické předpoklady spadá např. vlastnictví majetku a právo s ním hospodařit v souladu s platnými právními předpisy, možnost získávat vlastní finanční prostředky, sestavování a hospodaření dle vlastního rozpočtu.

Územní samospráva, která působí v demokratické společnosti, hraje pro občany klíčovou roli, jelikož umožňuje občanům podílet se na správě svých veřejných záležitostí, což je jedním z hlavních demokratických principů a zároveň podporuje budování tzv. občanské společnosti (Peková a kol., 2008). Díky tomu má občan příležitost aktivně se zapojit do řízení, ovlivňovat procesy, sledovat a kontrolovat kvalitu veřejné správy. Právě z tohoto důvodu je klíčové, aby volení zástupci udržovali komunikaci s občany, jelikož jim tato komunikace umožňuje získávat kvalitní zpětnou vazbu. Důležitým je zde i rostoucí trend přenesení pravomocí v oblasti zajištění veřejných statků, který reflektuje snahu umožnit občanům efektivněji vyjádřit své preference ohledně veřejných statků. Tímto způsobem mohou občané lépe sledovat činnost ve veřejném sektoru a monitorovat hospodaření s majetkem a finančními prostředky.

Obce

V rámci platné právní úpravy, např. dle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, je obec základním územním samosprávným společenstvím občanů, kterou tvoří územní celek vymezený hranicí území obce. Obec lze chápat také jako veřejnoprávní korporaci, která má právo vlastnit

majetek (Horzinková a Novotný, 2013). Dle Kadeřábkové a Pekové (2012) jsou charakteristickými znaky obce:

- vlastní území,
- občané obce,
- samospráva veřejných záležitostí – tzv. samostatná působnost,
- vystupování v právních vztazích svým jménem,
- péče o všestranný rozvoj území,
- hospodaření dle vlastního rozpočtu a vlastní majetek.

Postavení obcí v České republice

Postavení, funkce a úkoly obcí jsou definovány v Ústavě ČR a v zákoně o obcích. Zákon o obcích dále detailněji upravuje strukturu orgánů obcí a zapojení občanů do procesu řízení obce. Občané se podílejí na řízení obce buď přímo formou aktivní účasti na veřejných schůzích obce či nepřímo prostřednictvím volených zastupitelů. Obce vznikají na základě zákona a v souladu s určitými podmínkami mohou být prohlášeny za městys, město nebo statutární město. Obec, která má alespoň 3 000 obyvatel je považována za město, pokud tak stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády. Městysem je obec, která toto oprávnění mohla používat před 17. květnem roku 1954, pokud o to požádá předsedu Poslanecké sněmovny (Kadeřábková a Peková, 2012). Statutární města jsou vyjmenována v zákoně o obcích a mohou se dělit na městské obvody nebo městské části s vlastními orgány samosprávy.

Podle rozsahu přenesené působnosti rozeznáváme tyto kategorie obcí:

- obce se základním obecním úřadem – obce I. stupně
- obce s pověřeným obecním úřadem – obce II. stupně
- obce s rozšířenou působností – obce III. stupně

Orgány obce

Zastupitelstvo obce je kolektivní volený orgán, který má hlavní rozhodovací pravomoci v samostatné působnosti a je zřízen v každé obci. Zastupitelstvo se skládá z členů zastupitelstva, kteří jsou voleni tajným hlasováním v komunálních volbách na dobu 4 let. Počet členů zastupitelstva je stanoven zákonem o obcích, které stanovuje rozmezí 5-55 členů. Přesný počet zastupitelů se odvíjí od počtu obyvatel a musí být vždy lichý. Zasedání zastupitelstva obce jsou veřejná, kdy se jich může účastnit každá fyzická osoba bez ohledu na

to, zda je občanem obce. Toto zasedání se koná dle potřeby, nejméně však jedenkrát za 3 měsíce. V případě, že se zastupitelstvo obce nesejde po dobu delší než 6 měsíců tak, aby bylo schopno se usnášet, ministerstvo vnitra je povinno jej rozpustit.

Rada obce je výkonným orgánem obce, která ve výkonu samostatné působnosti podléhá zastupitelstvu obce a v rámci přenesené působnosti může rada rozhodovat, jen stanoví-li tak zákon. Rada obce nemusí být vždy zřízena, jak tomu je u zastupitelstva. Zřizuje se pouze tehdy, pokud má zastupitelstvo obce 15 členů a více. Radu tvoří starosta, místostarosta, popřípadě místostarostové a další členové rady, kteří jsou voleni z řad členů zastupitelstva. Počet členů musí být lichý a pohybovat se v rozmezí 5-11 členů, přičemž nesmí přesahovat jednu třetinu počtu členů zastupitelstva obce.

Starosta je představitelem obce, který ji zastupuje navenek. Za svou činnost je odpovědný zastupitelstvu obce, které starostu zároveň volí do jeho funkce. Kompetence starosty obce je svolávání zasedání zastupitelstva, které zpravidla také řídí a podepisuje jeho usnesení společně s pověřeným členem rady. Místostarosta je zástupcem starosty v době jeho nepřítomnosti.

Obecní úřad je orgánem obce, který plní úkoly spojené se samostatnou i přenesou působností. Tvoří ho starosta, místostarosta, tajemník a zaměstnanci obce. V čele obecního úřadu stojí starosta, přestože odpovědnost za plnění úkolů zaměstnavatele nese tajemník obecního úřadu, pokud je tato funkce zřízena.

Působnost obce

Působnost obce se obecně rozumí právně vymezený okruh společenských vztahů, předmět, obsah a rozsah činností, v nichž obec realizuje svoji pravomoc (Svoboda a Schelle, 2006). Podle platné právní úpravy rozlišuje působnost samostatnou a přenesenou.

Přenesenou působnost můžeme chápat jako přenesený výkon státní správy prostřednictvím jednotlivých obcí a jejich orgánů. Při výkonu přenesené působnosti se obec řídí platnými zákony a ostatními obecně závaznými vyhláškami. Přenesení některých úkolů státní správy má zajistit občanům jednodušší vyřízení záležitostí v oblasti státní správy přímo v místě bydliště.

V rámci samostatné působnosti jde o zajištění klasické obecní samosprávy, tedy zajištění záležitostí, o kterých může obec samostatně rozhodovat. Do samostatné působnosti obce spadají takové záležitosti, které jsou v zájmu obce a jejích občanů a které jsou obci svěřeny

zákonem. Jedná se zejména o upokojuvání potřeb svých občanů, jako je bydlení, ochrana, rozvoj dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělání, celkový kulturní rozvoj a ochrana veřejného pořádku (Kadeřábková a Peková, 2012).

2 Udržitelný rozvoj území

2.1 Pojem udržitelný rozvoj

V současné době je všeobecně uznávána definice udržitelného rozvoje jako takového rozvoje, který zajistí potřeby současné generace, aniž by byla ohrožena schopnost budoucích generací uspokojovat vlastní potřeby a udržovat kvalitu svého života (Brundtland, 1987). Udržitelný rozvoj může být také chápán jako strategický přístup k rozvoji území, který umožňuje pomocí různých prostředků a technologií upokojuvat materiální i nemateriální potřeby jednotlivců za současného respektování prostředí, kde tyto rozvojové procesy probíhají (Kadeřábková a Peková, 2012). Tyto definice udržitelného rozvoje zahrnují dva rozměry související s udržitelným rozvojem, a to časový a prostorový rozměr. Časový rozměr je chápán jako tzv. mezigenerační zodpovědnost, vyjadřuje tedy zodpovědnost a solidaritu mezi různými generacemi. Prostorový rozměr vyjadřuje zodpovědnost a solidaritu mezi společenstvími sdílející společný prostor (Maier a kol., 2012).

Udržitelný rozvoj území spočívá podle zákona číslo 283/2021 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) ve vyváženém vztahu podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území, který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by ohrožoval podmínky života generací budoucích (§ 38 odstavec 1 stavebního zákona). Toto vymezení je postaveno na principu vyváženosti mezi třemi základními pilíři udržitelného rozvoje, které budou podrobněji vysvětleny v následující kapitole.

2.2 Pilíře udržitelného rozvoje

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, z definice udržitelného rozvoje se odvozují tři základní pilíře udržitelnosti – ekologický, sociální a ekonomický. Tyto tři pilíře by měly být ve vzájemné rovnováze. Zdůvodnění rovnováhy tohoto systému může být např. hlavní smysl udržitelného rozvoje, kterým je naplňování lidských potřeb. Naplňování lidských potřeb je ekonomicky podmíněno (ekonomický pilíř), dále ekonomika nemůže existovat mimo společnost a její instituce (sociální pilíř) a společnost a ekonomika nemohou existovat jinak než jako součást životního prostředí (sociální pilíř).

2.2.1 Ekologický pilíř

Princip udržitelného rozvoje je nejčastěji spojován s ekologickým pilířem při argumentaci týkající se hospodaření s přírodními zdroji. Ekologický pilíř se zejména zaměřuje na omezování znečišťování, šetrnost při spotřebě neobnovitelných zdrojů, ochranu vzácných ekosystémů či na problémy spojené s klimatickými změnami.

Biologická existence člověka je závislá na dostupnosti a kvalitě základních přírodních zdrojů – vody, vzduchu, půdy, slunce. Přírodními zdroji dále mohou být i materiály např. dřevo, kovy, fosilní paliva, atd. Kromě těchto zdrojů jsou lidé závislí na přírodě z hlediska zajišťování prostředí, v němž lidé existují nejen fyzicky, ale využívají ho i pro psychickou potřebu, která následně přispívá k dalšímu rozvoji člověka. Z těchto důvodů je v zájmu lidských společností udržovat kvalitní přírodní prostředí a předcházet jeho poškození překročením mezí únosnosti ekosystémů a nedopustit vyčerpání přírodních zdrojů (Maier a kol, 2012).

Dle Maiera musí pro udržitelnost vývoje fyzického životního prostředí toky materiálu a energie splňovat tři podmínky (2008):

- intenzita využívání obnovitelných zdrojů nepřesahuje rychlost jejich regenerace
- intenzita využívání neobnovitelných zdrojů nepřesahuje rychlost, s níž jsou vyvíjeny jejich trvale udržitelné obnovitelné náhrady
- intenzita znečišťování nepřesahuje asimilační kapacitu životního prostředí

Současný vývoj moderní průmyslové společnosti tyto podmínky ve většině případů nesplňuje. Její ekonomický růst je často založen na spotřebě neobnovitelných zdrojů a na využívání území pro stavby a výrobní činnosti, aniž by byla zohledněna kompenzace v podobě navrácení odpovídajících ploch území do přirozeného nepoškozeného stavu.

2.2.2 Sociální pilíř

Význam sociálního pilíře spočívá především v zajištění naplnění sociálních potřeb lidí ve společnostech. K tomu je nezbytným předpokladem dosažení soudržnosti společností lidí. Společnostím může být rodina, příbuzenstvo, obec, profesní nebo zájmové společnosti atd. Sociální soudržnost může být chápána v horizontálním a vertikálním rozměru. Horizontální rozměr se týká vztahů mezi jedinci a skupinami uvnitř občanské společnosti, vertikální rozměr odráží vztahy mezi státem a jeho občany (Šafr a kol, 2008). Horizontální rozměr je vnímán jako soudržnost uvnitř občanské společnosti, který zahrnuje občanskou a politickou

participaci a dobrovolnictví. Vertikální rozměr je považován jako soudržnost státu k občanům, zabývá se občanskými právy a rovnostmi a pokrývá všechny aspekty distribuce bohatství ve společnosti: legitimita majetkových a příjmových rozdílů, sociální spravedlivost, regionální diference, diskriminace na základě věku, genderu, rasy. Pro dosažení sociální udržitelnosti je nezbytné, aby vztahy mezi populací, kapitálem a technologiemi ve společnosti byly organizovány tak, aby zajišťovaly adekvátní a bezpečnou životní úroveň každého jednotlivce. To může být dosaženo pomocí sociální soudržnosti v území, které vytváří podmínky pomocí prostorového uspořádání měst a regionů. V obci může prostorové uspořádání napomáhat soudržnosti společenství např. nabídkou atraktivních a snadno dostupných veřejných prostranství, zajištěním různých standardů bydlení, pohodlnou dostupností základních zařízení občanského vybavení, dosažitelností různých druhů pracovních možností apod. (Maier a kol., 2012). Pro naplnění uvedených podmínek pro sociální soudržnost v území mohou být využity územní a regulační plány či regionální politika.

Z předchozího textu tedy vyplývá, že sociální udržitelnost se zaměřuje na zajištění rovnosti, spravedlnosti a kvality života pro všechny členy společnosti. Jedním z klíčových atributů je sociální spravedlnost, která zahrnuje zajištění rovných příležitostí a přístupu ke vzdělání, zdravotní péči, bydlení a dalších základních lidských potřeb pro všechny.

2.2.3 Ekonomický pilíř

Ekonomický pilíř udržitelného rozvoje se soustředí na zajištění hospodářské prosperity a dlouhodobé stability. Ekonomická stránka udržitelnosti je úzce spojena se stránkou sociální a ekologickou, jelikož jedním z klíčových atributů je podnikání založené na udržitelných principech. Hlavní otázkou v ekonomické udržitelnosti je ekonomický růst a hledání různých řešení, jak tohoto růstu trvale dosahovat. Možnosti ekonomického růstu se odvíjí od možností, které nám skýtá životní prostředí, resp. přírodní zdroje. Z toho vyplývá, že naše ekonomika by měla zohledňovat limity životního prostředí. Z tohoto důvodu lze za pozitivní růst v rámci udržitelnosti považovat takový růst, který je dosahován technologickou inovací, vyšší kvalitou a produktivitou lidské práce a nikoliv dalším nadbytečným užíváním přírodních zdrojů. Ve výrobním procesu dochází k tomu, že přetváříme přírodní zdroje na produkty. Část těchto zdrojů je už v této fázi přeměněna na nevyužitelný odpad, případně dokonce na odpad zdraví nebezpečný. V další, spotřební fázi dochází k tomu, že produkt spotřebováváme, tj. čerpáme jeho užitnou hodnotu. Ve chvíli, kdy ji vyčerpáme, stává se z produktu opět odpad.

Problém je v tom, že taková ekonomika nefunguje jako koloběh – na počátku celého procesu postupně ubývají zdroje a na jeho konci se hromadí odpad a znečištění.

2.3 Prosazování udržitelného rozvoje

2.3.1 Agenda 21

Agenda 21 představuje globální strategický a akční plán, který má za cíl stanovit konkrétní opatření vedoucí k udržitelnému rozvoji světového společenství. Dokument Agenda 21 byl přijat více než 170 vládami na konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji v Rio de Janeiru v roce 1992 a byl rozdělený do 4 sekcí:

- společenská a ekonomická sekce – boj proti chudobě, demografická dynamika, ochrana a podpora zdraví, podpora lidských sídel
- ochrana a správa přírodních zdrojů – ochrana ovzduší, boj proti odlesňování, řízení ekosystémů, podpora udržitelného zemědělství, biodiverzita, ochrana oceánů, šetrné nakládání s toxickými chemickými látkami, nebezpečnými a radioaktivními odpady
- posilování role hlavních skupin – ženská práva, ochrana dětí a mládeže, posílení úlohy nevládních organizací, posílení úlohy pracovníků a podniků na podporu Agendy 21
- způsoby implementace – finanční zdroje, věda, právní mechanismy, mezinárodní institucionální opatření, podpora vzdělání a informovanosti veřejnosti

Kapitola 28, která se nazývá: Iniciativy místních úřadů na podporu Agendy 21, říká: „Protože mnoho problémů, kterými se Agenda 21 zabývá má své kořeny na místní úrovni, bude participace a spolupráce místních orgánů rozhodujícím faktorem při řešení problémů, které jsou předmětem 21. století. Místní orgány vytvářejí, provozují a udržují ekonomickou, sociální a environmentální infrastrukturu, dohlížejí na plánovací procesy, formulují místní environmentální politiku a pomáhají při provádění národních a nižších environmentálních politik. Protože jsou úrovní správy nejbližší lidem, hrají zásadní roli při vzdělávání, mobilizaci i při reakci na podněty veřejnosti v zájmu podpory udržitelného rozvoje.“

Cílem je tedy aplikovat principy udržitelného rozvoje na místní a regionální úrovně a usilovat o efektivní veřejnou správu označovanou jako good governance (Kříž, 2013). Kvalitní správa věcí veřejných by měla být otevřená, efektivní, transparentní a odpovědná a měla by měla umožnit účast veřejnosti na rozhodování a plánování a také umožnit partnerské spolupráce s ostatními sektory. Pouze takový přístup ve veřejné správě může vést k dlouhodobě udržitelnému rozvoji obce a regionu. Procesem, jehož základním cílem je udržitelný rozvoj se nazývá Místní Agenda 21.

2.3.2 Místní Agenda 21

Místní Agenda 21 (dále jen MA21) představuje proces, který prostřednictvím zkvalitňování správy věcí veřejných, strategického plánování, participace veřejnosti a budování místního partnerství usiluje o zvýšení kvality života ve všech jeho aspektech na místní a regionální úrovni. MA21 je dobrovolný nástroj na podporu udržitelného rozvoje obcí a regionů, jehož gestorem je Ministerstvo životního prostředí.

Název MA21 odkazuje na dokument Agendy 21, který byl přijat roku 1992. V České republice se v této době koncept udržitelného rozvoje příliš neuchytil, a proto vznikla Rada vlády pro udržitelný rozvoj až v roce 2003 a v návaznosti na ní vznikla o rok později Pracovní skupina pro místní Agendu 21, která je její součástí. Skupina se od počátku zabývala otázkou, jak poznat kvalitní a dobře vedenou místní Agendu 21 a jak měřit její kvalitu. Po testování několika měst i krajů, vznikla přehledná kritéria MA21, která jsou sledována v rámci oficiální databáze MA21. V roce 2006 zařadilo Ministerstvo vnitra MA21 mezi oficiální metody zvyšování kvality ve veřejné správě (Ministerstvo životního prostředí, 2017).

2.3.3 Národní síť zdravých měst České republiky

Národní síť zdravých měst ČR (dále jen NSZM) je odborně zaměřená asociace aktivních místních a regionálních samospráv, které jsou zapojeny do mezinárodního programu Zdravé město pod zastřešením OSN – Světové zdravotní organizace. NSZM sdružuje 140 měst, obcí a regionů, kde podporuje udržitelný rozvoj, strategické plánování a řízení, zapojování veřejnosti a sdílení dobré praxe (Národní síť zdravých měst ČR, 2024a).

Z předchozího textu tedy vyplývá, že NSZM nabízí širokou škálu služeb, včetně vzdělání, dobré praxe, zapojování veřejnosti a poskytování indikátorů pro města. V oblasti vzdělání pravidelně pořádá školu NSZM, která probíhá třikrát za rok a týká se vzdělávacího programu akreditovaného Ministerstvem vnitra. Dobrou praxí se v tomto případě rozumí sdílení inspirace mezi městy, kde města mohou nabízet inspiraci svým realizovaným projektem nebo se právě mohou města inspirovat k uskutečnění projektu na jejich území. V případě zapojování veřejnosti pomáhá asociace městům s přípravou a propagací různých akcí, kdy může jít zejména o školní a mladá fóra (zapojování mladých lidí ve městě), pocitové mapy nebo eAnkety (Národní síť zdravých měst ČR, 2024b). Samosprávám tedy významně pomáhá v oblasti zapojování místní veřejnosti a ostatních subjektů.

2.3.4 Strategické plánování

Jak již vypovídá sám název strategické plánování, jedná se o činnost orientovanou na dlouhodobé období, kdy jsou pomocí tohoto plánu stanoveny cíle, kterých chtějí dané obce a města dosáhnout. Všechny tyto činnosti probíhají na určitém území, jehož rozvoj je regulován územním plánováním. Proces strategického plánování je z hlediska složitosti a dlouhodobosti převážně upraven do zjednodušených modelů, které sledují klíčové faktory vývoje území a rozhodující prvky. Při realizaci strategického plánování je významná schopnost vytvořit dlouhodobé vize a priority rozvoje území, kdy významnou roli při sestavování rozvojových programů hrají rovněž názory a postoje občanů k budoucímu vývoji daného území (Kadeřábková a Peková, 2012).

Výstupem strategického plánování je strategický plán. Obsah ani forma tohoto plánu není definována žádným českým právním předpisem, a tak obce a města mají možnost přizpůsobit plán svým konkrétním a aktuálním místním potřebám. Strategický plán je důležitý pro obce z hlediska financování, pokud obec nemá vypracovaný strategický plán, nemůže zažádat o některé dotace. Strategický plán lze rozdělit na analytickou, strategickou a implementační část.

Analytická část se zabývá charakteristikou daného území a měla by obsahovat odpovědi, proč chce obec stanovit jednotlivé cíle. Z tohoto důvodu je uskutečňována analýza potencionálu rozvoje území, která je prováděna pomocí několika ukazatelů, mohou to být např. ekonomické, finanční, kulturní a politické ukazatele. Pro analýzu aktuálního stavu se nejčastěji využívá metoda tzv. SWOT analýzy. Pomocí této metody jsou odhaleny a porovnány vnitřní a slabé stránky daného území a možnosti a hrozby, které na něj působí zvenčí. Tato metoda především pomáhá obci uvědomit si její nedostatky, které by bylo vhodné zlepšit nebo popřípadě najít vhodná opatření, které by je odstranily. Souhrnná analýza vykazuje reálné skutečnosti, je tedy vhodná pro stanovení strategických cílů, které mohou vést ke zlepšení budoucího rozvoje území. Detailnější struktura analytické části je viditelná z obrázku 1, kde je stručně popsáno, jakými oblastmi by se měla obec zabývat v charakteristice obce.

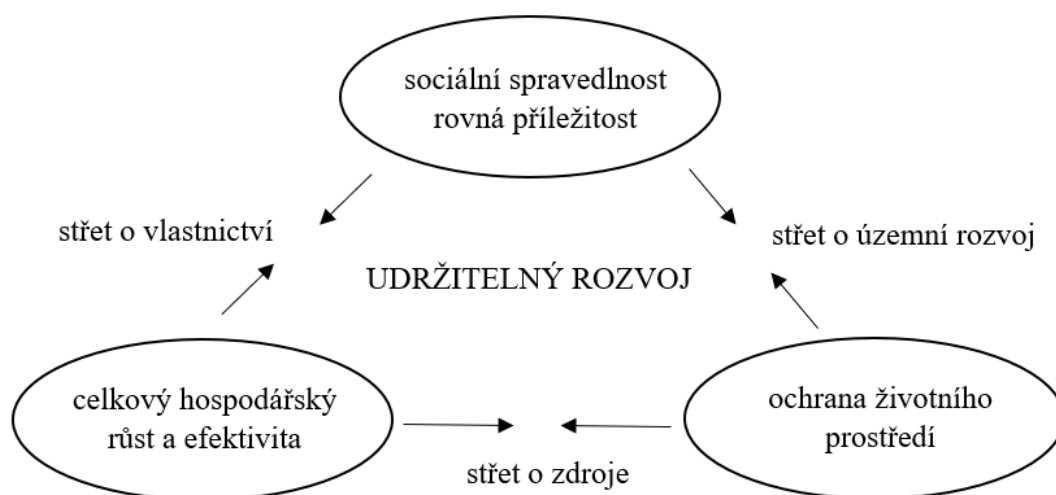
Návrhová část navazuje na analytickou část, kdy po provedení celkové analýzy může daná obec přistoupit k samotnému sestavení strategie. První fází tohoto procesu je formulace strategie, která zahrnuje posouzení vnějšího prostředí a vnitřních problémů obce. Tato zjištění jsou poté zohledňována při stanovení konkrétních cílů. Do návrhové části je vhodné zapojovat

obyvatelstvo obce, ať už pomocí dotazníků nebo veřejného jednání, pomocí nichž mohou ovlivnit podobu strategie. Nejnáročnějším procesem této fáze je výběr vhodné strategie, která je vybírána a následně schvalována z několika možných variant. Detailnější struktura návrhové části je viditelná z obrázku 1, kde jsou stručně popsány jednotlivé části.

Implementační část stanovuje, jak danou strategii realizovat. Popisuje procesy vytváření ročních akčních plánů, které jsou odvozeny ze strategického rámce a které identifikují konkrétní projekty a aktivity zaměřené na dosažení stanovených strategických cílů, s ohledem na rozpočet příslušného období. Důležitým prvkem implementační části je obsazení řídicí struktury implementace strategie, kdy se stanovuje gestor strategie, koordinátor realizace strategie, řídicí výbor a realizační tým (Svaz měst obcí a České republiky, 2020).

2.3.5 Územní plánování

Územní plánování můžeme definovat jako komplexní a soustavnou činnost, která řeší využití území a zásady jeho uspořádání s ohledem na soukromé i veřejné zájmy. Cíl územního plánování má dvě strany: na jedné straně má zájem vytvářet předpoklady pro výstavbu, na straně druhé ale musí dbát o udržitelný rozvoj území, který souvisí s podmínkami pro životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území (Maier a kol., 2012). Tyto dvě strany mohou vést ke střetu zájmu mezi třemi základními pilíři udržitelného rozvoje, který může být patrný z obrázku 1. První střet je mezi ekonomickým růstem a spravedlností, který vyplývá z konkurenčních nároků na využívání majetku. Druhým střetem je střet týkající se využívání přírodních zdrojů, kdy se podniky brání regulaci využívání přírodních zdrojů, avšak tuto regulaci potřebují, aby tyto zdroje byly zachovány pro současné i budoucí generace. V posledním střetu, tedy střetu o územní rozvoj jde většinou o volbu mezi snížením sociální nerovnosti nebo podpoře životního prostředí. Územní plánování je velmi složitý proces, jelikož musí být sladěny tři oblasti, které jsou navzájem protichůdné, kdy na straně jedné je růst ekonomiky, který se musí spravedlivě rozdělit a v celém tomto procesu by nemělo docházet ke zhoršení ekosystému. V praxi většinou převládalo rozhodování o územním rozvoji v sociálním a ekonomickém pilíři, kdy byla upřednostňována výstavba měst na úkor životnímu prostředí (Campbell, 1996). V současné době územní plánování vyhodnocuje vlivy na udržitelný rozvoj, které se vztahují ke všem třem pilířům. Účelem je sladit ekologická hlediska s dalšími, zejména ekonomickými a sociálními vlivy v území.

Obrázek 1: Trojúhelník střetů v územním plánování

Zdroj: vlastní zpracování dle Campbell (1996)

K prosazování cílů a úkolů územního plánování slouží nástroje územního plánování, které jsou stanoveny ve výše zmíněném zákoně. Jsou to tyto nástroje:

- územně plánovací podklady a dokumentace
- politika územního rozvoje
- vymezení zastavěného území
- územní opatření

Přínos účasti veřejnosti na územním plánování

Pro rozvoj obce, kraje nebo státu jsou základním materiálem dokumenty územního plánování, které ovlivňují i mění podobu území na řadu let dopředu. Efektivní využití těchto dokumentů pro udržitelný rozvoj a koordinaci daného území je podmíněno i participací veřejnosti na procesu přípravy a schvalování, jelikož se jich tyto plány bezprostředně dotýkají (Kadeřábková a Peková, 2012). Své připomínky může každý podávat k politice územního rozvoje a k územně plánovací dokumentaci, která obsahuje územní rozvojový plán, zásady územního rozvoje a územní plány. Sběr námětů a připomínek mohou orgány shromažďovat zejména pomocí formulářů v tištěné i elektronické formě. Z důvodu efektivity tohoto sběru informací by měly být materiály včasné, otevřené a zejména srozumitelné.

Jak uvádí Ústav územního rozvoje (2022), zapojení veřejnosti by mělo probíhat už v počáteční fázi procesu. Nejvhodnější variantou je využití více metod, pomocí kterých se získá lepší přehled o mínění lidí. Můžou se například využívat sociologické průzkumy,

terénní šetření, ankety, veřejná projednání, kulaté stoly (debaty s občany na konkrétní téma), pracovní díly (workshopy) nebo interaktivní výstavy.

Mezi nejvýznamnější přínosy zapojení veřejnosti do procesu plánování patří zejména nastolení vzájemné důvěry mezi vedením obce a občany, zlepšení celkové atmosféry v obci a posilování pocitu sounáležitosti, ale může to přinést i další přínosy:

- získání informací, námětů a připomínek, které lze využít pro plánovací proces a zvýšit tím kvalitu zpracovávaných dokumentů
- získání takových informací o území, které by jinak nebyly veřejné správě a projektantům dostupné
- občané znají nejlépe prostředí, ve kterém žijí, a tak mohou poskytnout nové informace o dopadu jednotlivých změn a pomoci nalézt vhodná řešení těchto změn
- zapojení jiných skupin např. nevládních organizací a podnikatelů může přinést do budoucna možnost spolupráce na realizaci plánovaných projektů
- kvalitní a včasné zapojení veřejnosti zrychlí proces plánování a může do budoucna ušetřit finanční prostředky, které by eventuelně byly vynaloženy na změny projektů
- zapojením veřejnosti jsou splněny právní požadavky

Účast veřejnosti v procesu posuzování vlivů na životní prostředí

Základní cíl procesu posuzování vlivů na životní prostředí spočívá v nalezení přijatelné míry zásahů do krajiny s ohledem na socioekonomický rozvoj společnosti a ochranu životního prostředí (Vavrouchová a Šikula, 2018). Tento proces je řízen zákonem č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí (ve znění pozdějších předpisů; ZEIA), který upravuje posuzování vybraných záměrů na životní prostředí (EIA – Environmental Impact Assessment) a posuzování koncepcí na životní prostředí a veřejné zdraví (SEA – Strategic Environmental Assessment).

Jedním ze základních principů tohoto procesu je „princip informovanosti a účasti veřejnosti“, který je ve výše zmíněném zákoně vyjádřen možností veřejnosti vstupovat do procesu v celém jeho průběhu. Každý občan, který se chce participovat na správě veřejných záležitostí má právo na informace, kdy právě informace jsou základem každého rozhodovacího procesu.

Právní úpravu práv na informace a účasti veřejnosti na rozhodování v mezinárodním kontextu zastřešuje smlouva, která je označována jako Aarhuská úmluva. Zapojování veřejnosti je ve zmíněné úmluvě založeno na třech pilířích: přístup veřejnosti k informacím, přístup veřejnosti

k rozhodování, přístup veřejnosti ke spravedlnosti. V českém právním řádu je právo na informace upraveno v zákoně č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí a v obecném zákoně č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

První pilíř garantuje poskytování informací veřejnosti o životním prostředí, které lze realizovat buď pasivním zveřejňováním nebo aktivním šířením informací ze strany úřadů. Pasivní zveřejňování představuje proces, kdy úřady poskytují informace na základě žádostí. Aktivní šíření informací vyžaduje, aby úřady shromažďovali informace o životním prostředí, kdy tyto informace následně sdílí s veřejností např. pomocí webových stránek.

Druhý pilíř zaručuje veřejnosti právo účastnit se rozhodování o činnostech, které mají vliv na životní prostředí. Rozhodovacími procesy se rozumí např. povolování konkrétních záměrů (továrny, stavby nebo silnice), schvalování plánů a politik (např. územní plány) a příprava zákonů, nařízení nebo vyhlášek (Motzke a Podskalská, 2007).

Třetí pilíř zaručuje veřejnosti přístup k soudní ochraně v situacích, kdy došlo k porušení práv na informace nebo práv na účast v rozhodovacích procesech.

3 Participativní plánování

3.1 Uspořádání státu (forma vlády)

Míra zapojování veřejnosti do správy věcí veřejných v určité míře záleží na uspořádání státu, především na formě vlády. Forma vlády vyjadřuje strukturu a funkce uskutečňování státní moci, zahrnuje složení nejvyšších orgánů státu, jejich vzájemné vazby a poměr všech k obyvatelstvu (Adamová a Křížkovský, 2004). Podle povahy vztahů mezi orgány státu a obyvatelstvem jsou formy vlády tradičně rozdělovány do dvou základních skupin:

- Demokratické
- Nedemokratické tzv. autokratické

3.1.1 Demokracie

Demokracii lze nejjednodušším způsobem definovat pomocí překladu z řeckých slov. Demokracie je složeninou ze slov „kratos“, tj. moc nebo vládnutí, a „demos“, tj. lid (Heywood, 2008). Z tohoto závěru se demokracie všeobecně interpretuje jako vláda lidu. Mezi klíčové prvky demokracie spadá např. aktivní účast občanů na rozhodování, ochrana práv menšin, zásada rovnosti před zákonem a nezávislá aktivita masmédií (Linek a kol., 2017). Základem demokratického systému jsou také politická práva občanů, mezi něž patří svoboda projevu, právo na informace, právo na podání petice a zejména právo účastnit se voleb. Tato práva zajišťují občanům možnost aktivní účasti na věcech veřejných, vyjádření svých názorů a podílení se na rozhodování ve společnosti. Nejvýznamnějším dělením demokracie pro tuto práci je dělení dle způsobu účasti občanů na tvorbě státní politiky a správě veřejných záležitostí, kdy se rozlišuje přímá a nepřímá (zastupitelská) demokracie.

Přímá demokracie

Přímá demokracie, někdy také označována jako „participativní demokracie“, je založena na přímém rozhodování občanů o důležitých politických záležitostech. Forma přímé demokracie se poprvé objevila v řeckých městských státech, kde se rozvíjel systém založený na kolektivním rozhodování a přímé politické participaci občanů (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010). O skutečnou přímou demokracii se tedy jedná v případě rozhodování o politických tématech, nikoli o politických představitelích. Principy přímé demokracie se spíše používají na regionální a místní úrovni, jelikož v praxi je velmi těžké a zejména nepraktické tuto formu demokracie aplikovat ve větších moderních státech. Výjimkou je Švýcarský model, kde jsou principy uplatňovány celostátně a využívá se zde tzv. Landesgemeinden (lidové shromáždění), které se uskutečňuje za účasti všech oprávněných voličů (Dočekalová, Švec a kol., 2009).

Lidé se mohou setkat s dalšími prvky přímé demokracie v zastupitelských systémech, např. přímá volba exekutivy (např. ve Francii a Izraeli), referendum (občané mohou hlasovat o politických záležitostech), možnost iniciovat nové hlasování a nahradit stávajícího poslance (tzv. recall), rozhodování o návrhu kandidátů pro prezidentské volby samotnými voliči – tzv. primárky, které jsou využívány v USA (Říchová, 2007).

Nepřímá (zastupitelská) demokracie

Zastupitelská demokracie je forma demokracie, která je omezená a nepřímá. Omezená je v tom smyslu, že participace veřejnosti je jen občasná, kdy se uskutečňuje pomocí voleb, které jsou realizovány jednou za několik let (Heywood, 2008). Nepřímá je v tom ohledu, že občané nerozhodují přímo na tvorbě politiky a na rozhodování o správě věcí veřejných, ale jednají za ně při politickém rozhodování volení zástupci (Adamová a Křížkovský, 2004).

K přínosům zastupitelské demokracie patří např. praktické uskutečňování formy demokracie (přímé participace lze dosáhnout jen na lokální úrovni), zbavování řadových občanů břemene rozhodování a možnost volby rozhodování vzdělanějšími a odborněji zaměřenými lidmi (Heywood, 2008).

Nedemokratické režimy

Nedemokratické režimy jsou charakterizovány monopolním držením moci malou skupinou lidí nebo jednou institucí ve státě. Většinou dochází k porušování lidských a občanských práv, kdy si občané nejsou v politickém systému rovni. Stát má kontrolu nad prostředky masové komunikace, ekonomickými zdroji a vojenskými složkami, které nejsou pod civilní kontrolou. Mezi nedemokratické režimy se řadí autokracie, diktatura, oligarchie, plutokracie a teokracie (Dočekalová a Švec, 2009). V současné době se nejčastěji společnost setkává s prvními dvěma, tedy autokracií a diktaturou.

Otázkou autokracie se zabýval italský politolog Giovanni Sartori, který nazval autokracii jako přesným opakem demokracie (Sartori, 1987). V autokracii je tvorba státní politiky a správa společenských záležitostí svěřena jedné osobě nebo úzké skupině lidí. Diktatura představuje formu vlády, v níž je absolutní moc svěřena jedinci. Za diktátora se považuje jedinec, který stojí nad zákonem a jedná mimo rámec ústavních omezení.

3.2 Participace

Termín participace je odvozený z latinského výrazu „parte capere“, což znamená „mít podíl“ na něčem (Glumbíková a kol., 2021). V tomto vymezení participace vyjadřuje možnost

aktivního zapojení občanů a sdílení odpovědnosti na správě věcí veřejných. Podle Bernarda lze chápat participaci také jako míru vlivu, který občané mohou uplatnit pro ovlivnění rozhodování ve veřejné správě (2007). Jako nejširší účast veřejnosti na správě věcí veřejných je definována participace veřejnosti, která se sama podílí na rozhodovacím procesu pomocí vymezení hlavních cílů a záměrů veřejné politiky (Trhlínová, 2014). V tomto případě se nejedná pouze o politickou participaci, ale zejména i o občanskou participaci.

3.2.1 Politická participace

Politická participace představuje zejména zapojování občanů do procesů vládnutí (Čermák a Vobecká, 2011). Politická participace zahrnuje dobrovolné aktivity, jimiž se jednotlivci zapojují do procesu volby vládnoucích představitelů a přispívají přímo či nepřímo k formování veřejné politiky. Tento koncept zahrnuje širokou škálu aktivit jako je účast ve volbách, angažovanost v politických stranách, kontaktování politiků, ale i účast na demonstracích a stávkách (Linek a kol., 2017). Politická participace je jednoznačně vymezena právními předpisy (např. listina základních práv a svobod, zákon o volbách nebo zákon o referendu). Díky pokroku technologií se objevují i nové formy politické participace, a to zejména politický aktivismus prostřednictvím sociálních sítí (Facebook, Twitter či Instagram).

3.2.2 Občanská participace

Občanskou participaci lze chápat jako účast veřejnosti, s využitím přímého a aktivního zapojení v rozhodovacích a plánovacích procesech, kdy se snaží řešit společné problémy či potřeby a následně prosazovat společné zájmy zejména na lokální a regionální úrovni (Bernard a kol., 2011). Občanská participace, na rozdíl od té politické, není jednoznačně vymezena zákony a může se tak mezi jednotlivými obcemi, městy nebo regiony lišit (Trhlínová, 2014). Typickým projevem této formy participace je členství v občanských sdruženích a jím podobných organizovaných skupinách. Dalším projevem může být např. zapojení do dobrovolných aktivit obce či účast na místních veřejných událostech (Bernard a kol., 2011). Občanská participace může přinést řadu výhod, mezi něž patří: přínos nových informací, získání zkušeností či dovedností pro všechny zúčastněné aktéry, posilování pocitu sounáležitosti a vytváření nových vazeb v rámci místního společenství a efektivnější rozhodovací proces.

Vzhledem k tomu, že v dnešní době převažující část společnosti preferuje digitální způsoby komunikace, je vhodné, aby veřejné instituce využívaly tuto situaci k modernizaci svých

komunikačních prostředků. To zahrnuje aktualizaci webových stránek s důrazem na přehlednost a přístupnost, využívání SMS nebo e-mailových zpráv k informování občanů a aktivní angažování na různých sociálních platformách, kde mohou poskytovat informace a zapojovat se do dialogu s veřejností (Collin, 2015).

3.3 Žebřík participace

Participační žebřík, který navrhla Sherry Arnsteinová v roce 1969, je jedním z nejčastěji zmiňovaných a nejpoužívanějších modelů v oblasti demokratické účasti veřejnosti, může tak řadě subjektům pomoci porozumět základním způsobům zapojování veřejnosti. Jak uvádí Trhlínová (2014: 58): „Participační žebřík ukazuje na různé možnosti vlivu občanů a dalších subjektů na rozhodování a realizaci veřejných politik.“ V současné době může tento model sloužit k odhalení nevhodné participace, avšak nemůže pomoci k nalezení vhodné míry participace.

Typologie občanské participace dle Arnsteinové je představena jako metaforický „žebřík“, který lze vidět na obrázku 2. Model zahrnuje osm „příček“ participace, kdy každá stoupající příčka představuje zvyšující se úroveň občanské aktivity.

Obrázek 2: Žebřík participace

Zdroj: vlastní zpracování dle Arnstein (1969)

Žebřík je rozdělen do tří částí. Nejnižší dvě příčky popisují úroveň „nezapojení“, kde dochází k nedostatečnému (falešnému) zapojení. Prostřední část žebříku je označována jako „zapojení“

pro dobrý pocit“ (v originále „tokenism“). Tato část může být v některých případech dostatečná z důvodu vyslyšení názorů společnosti, ale bohužel jim za těchto podmínek chybí moc, která by zajistila přijetí názorů a změnu stavu. Nejvyšší tři příčky zahrnují úrovně, kde občané už získávají reálnou moc k rozhodování o některých záležitostech.

3.3.1 Popis jednotlivých příček

Manipulace

Manipulace nastává tehdy, když veřejné instituce záměrně uvádějí občany v omyl týkající se jejich úrovně účasti v rozhodovacím procesu. Tento stav vzniká v situacích, kdy jsou lidé dosazováni do poradních výborů nebo poradních komisí za výslovným účelem jejich „vzdělávání“ nebo získávání jejich podpory. Namísto skutečné občanské participace znamená spodní příčka žebříčku zkreslení participace do podoby nástroje pro styk s veřejností ze strany držitelů moci (Arnstein, 1996). Tato forma může vést k nedůvěře v instituce a demotivaci občanů k další účasti na veřejných záležitostech.

Terapie

Občanům je poskytnuta šance se vyprávět, aby si ulevili, ale jejich názory a potřeby nejsou brány v potaz. Terapie se snaží přesvědčit občany, že zdrojem jejich problémů jsou výhradně jejich postoje nebo chování, zatímco ve skutečnosti mohou problémy občanů souviset spíše se zavedenými institucemi, zejména jejich opatřeními, která mohou být diskriminační nebo neefektivní vůči různým skupinám obyvatelstva.

Informování

Informování občanů o jejich právech a povinnostech může být nejdůležitějším prvním krokem na cestě k participaci občanů (Arnstein, 1969). Bohužel informování příliš často představuje pouze jednosměrný komunikační tok, tedy od úředníků k občanům, aniž by byla zajištěná zpětná vazba. Když jsou informace poskytovány v pozdní fázi jakéhokoliv procesu, mají lidé malou příležitost ovlivnit tento proces. Nejčastějšími nástroji pro jednosměrnou komunikaci jsou zpravodajská média, letáky, plakáty a popřípadě odpovědi na dotazy.

Častým problémem v procesu informování je nesrozumitelnost informací. Pokud informace prezentované veřejnosti obsahují mnoho odborných slov, analýz, tabulek a grafů, nemají pak občané šanci porozumět podstatě řešeného problému (Maier, 2012). Klíčové je proto upravit formu a prezentaci informací tak, aby byly přístupné a srozumitelné pro široký okruh veřejnosti, což může právě podpořit aktivní účast veřejnosti.

Konzultace

Stejně jako informování, tak i konzultace může být důležitým krokem k plné účasti občanů. Konzultace, na rozdíl od informování, představuje obousměrnou komunikační vazbu, kdy dochází k dialogu, vyjasňování situace, předkládání argumentů či vzájemnému vysvětlování (Agora, 2016). Pokud však konzultace není doprovázena dalšími metodami participace, může být tato příčka stále považována za „falešnou“ participaci, neboť neexistuje žádná záruka, že budou připomínky občanů zohledněny. Občané v tomto případě mohou být vnímáni spíše jako statistické údaje, jelikož participace je měřena podle toho, kolik občanů přijde na schůzi a odnese si domů různé propagační materiály nebo odpoví na dotazník. Občané se tedy pouze „účastní participace“, ale nedisponují reálnou mocí něco změnit, zatímco držitelé moci mohou předložit formální důkaz týkající se zapojení občanů. Nejčastěji používané metody pro konzultace s občany jsou průzkumy postojů (dotazníková šetření), veřejná setkání a projednání.

Zapojení

K zapojení dochází tehdy, když jsou občané zapojeni do rozhodovacího procesu v celém jeho průběhu. Avšak někdy může jejich účast působit spíše symbolicky, jelikož ve skutečnosti je konečné rozhodnutí v rukou jiných subjektů. Příkladem může být situace, kdy jsou občané dosazováni do různých rad nebo veřejných orgánů, ale pokud dojde k hlasování, budou v konečném výsledku přehlasováni a bude tak rozhodnuto proti jejich vůli.

Partnerství

Předchozí příčky často omezovaly účast občanů pouze na výměnu informací, přičemž konečné rozhodnutí o využití získaných informací zůstávalo čistě na orgánech veřejné správy. V případě partnerství je již dosahována kvalitativně vyšší forma spolupráce, kdy je moc ve skutečnosti přerozdělována mezi občany a veřejnými činiteli (Agora, 2016). V partnerství mají všichni zapojení aktéři rovnocenné postavení, jak v rozhodovacím procesu, tak v následné zodpovědnosti za výsledky a realizaci uskutečněného projektu (Maier, 2012). Dle Arnsteinové (1969) v mnoha partnerských situacích přebírají moc spíše občané prostřednictvím protestů, kampaní nebo komunitních organizací (např. místní akční skupiny).

Delegování moci

Delegovaná moc nastává v situaci, ve které se veřejné instituce vzdají určité části rozhodovacích pravomocí a občané tak přebírají zodpovědnost za určitou část rozhodování.

Občanská kontrola

K občanské kontrole dochází tehdy, když občané disponují plnou kontrolou nad zdroji, zodpovědností a rozhodovací procesem. V případě občanské kontroly by např. veřejné finanční prostředky byly poskytnuty přímo komunitní organizaci, která by měla plnou kontrolu nad tím, jak jsou tyto prostředky přidělovány (Arnstein, 1969). V praxi může být příkladem grantový program, kde veřejný sektor přenáší kompletně zodpovědnost za plánování investice a realizaci projektu na komunitu (Maier, 2012).

4 Implementace prvků participativní demokracie

4.1 Metodika výzkumu

Cílem bakalářské práce je vyhodnotit míru implementace prvků participativní demokracie ve vybraných sídlech. Pro účely míry implementace prvků participativní demokracie byla vybrána sídla z Jihomoravského kraje, kraje Vysočina a dále z Pardubického, Královehradeckého a Libereckého kraje. K výzkumu bylo vybráno celkem 12 měst, z jichž vyjmenovaných krajů, která byla rozdělena do čtyř skupin. V první skupině byla zvolena města, která jsou součástí Národní sítě Zdravých měst České republiky. Ve druhé skupině byla zvolena krajská města z Pardubického, Královehradeckého a Libereckého kraje. Ve třetí skupině byla zvolena největší města dle počtu obyvatel, jež mají v krajích z druhé skupiny měst statut ORP. V poslední skupině byla zvolena největší města dle počtu obyvatel, jež mají statut POÚ v rámci působnosti správního obvodu jednotlivých měst ze třetí skupiny. Z těchto východisek byly v rámci metodiky výzkumu této práce stanoveny následující otázky:

1. Jaké prvky participativní demokracie města využívají pro svůj management a rozvoj?
2. Jakou míru prvků participativní demokracie města využívají?

Na první otázku bude zodpovězeno pomocí analýzy strategických dokumentů jednotlivých vybraných měst a dostupných zdrojů na internetu. Vyhledané prvky participace, které se uskutečňují na daném území, budou následně rozřazeny do dvou kategorií. První kategorie bude zahrnovat tradiční metody participace, které jsou vázány zákonem. Konkrétně v této práci se jedná o zřizování úřední desky dle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, o poskytování informací vztahující se k působnosti města dle zákona č. 106/1999 Sb., zákon o svobodném přístupu k informacím a o připomínkách k územnímu plánu, které jsou stanoveny zákonem č. 283/2021 Sb., stavební zákon. V rámci popisu uskutečňovaných nástrojů participace u jednotlivých měst, nebudou tyto nástroje detailněji popisovány, jelikož jsou dány ze zákona, a tudíž jsou v každém městě realizovány. Druhá kategorie bude zahrnovat inovativní metody, které se řadí do moderních nástrojů participace.

Na druhou otázku bude zodpovězeno vyhodnocením míry jednotlivých prvků participace, kdy jednotlivé prvky, které jsou ve vybraných městech využívány, budou zařazeny do odpovídající úrovně participativního žebříku. Prvky participace mohou být zařazeny do celkem pěti úrovní, kterými jsou informování, konzultace, zapojení, partnerství a delegování moci. Do následující tabulky budou zaznamenány uskutečňované nástroje participace pro jednotlivá města.

Tabulka 1: Návrh tabulky pro znázornění dosažených úrovní na participativním žebříku

Stupně žebříku Město	Informování		Konzultace		Zapojení		Partnerství		Delegování moci	
	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní

Zdroj: Vlastní zpracování

4.2 Brno

4.2.1 Charakteristika města

Brno je statutárním městem, které je druhým největším městem České republiky z hlediska počtu obyvatel, tak i z hlediska rozlohy a zároveň je největším moravským městem (Konšel, 2011). Město se nachází v Jihomoravském kraji, kde tvoří v centrální části samostatný okres Brno – město, je tedy obcí s rozšířenou působností. Samotné město má k datu 1. ledna 2023 přibližně 396 tisíc obyvatel (Český statistický úřad, 2023). Administrativně se Brno skládá celkově ze 48 katastrálních území, na kterých se nachází 29 městských obvodů. Z pohledu počtu obyvatel je největší městská část Brno – střed, naopak nejmenší městskou částí je Brno – Ořešín (Český statistický úřad, 2022). Brno se rovněž stalo sídelním městem významných institucí české justice, mezi něž patří např. Ústavní soud, Nejvyšší soud a Nejvyšší správní soud. Současně slouží Brno jako sídlo několika dalším institucím s celostátní působností, kdy jde například o úřad Veřejného ochránce práv a Úřad pro ochranu hospodářské soutěže.

4.2.2 Popis uskutečňovaných nástrojů participace na území města

Informování

V první příčce žebříku, v rámci inovativních metod, je v Brně uskutečňováno celkem pět nástrojů, mezi které patří Brněnský metropolitan, zpravodaje městských částí, správa sociálních sítí, přednášky a procházky. Brno zveřejňuje pravidelně každý měsíc magazín s názvem Brněnský metropolitan, který je určen pro informování obyvatel města o dění ve městě od roku 2012 (Statutární město Brno, 2024a). Obyvatelé se prostřednictvím magazínu dozvědí o aktuálních zprávách města, jako jsou například připravované akce pro veřejnost, přehled kulturních akcí v divadlech, plánované rekonstrukce ve městě, rozhovory se zajímavými osobnostmi a mnoho dalších. Zároveň každá městská část Brna informuje prostřednictvím zpravodajů své občany, tudíž všechny městské části, kterých je celkem 29, mají zřízeny svůj zpravodaj, kdy z velké části jsou názvy těchto zpravodajů odvozeny od názvu části města, ve kterých jsou zřízeny. Pro zajímavost lze zmínit městské části, které jsou

zajímavé svým názvem, kdy např. Brno-jih má pojmenovaný zpravodaj s názvem Jižní kurýr nebo městská část Brno-Nový Lískovec, kde zpravodaj nese název Lískáček (Měkyňa, 2024). Město se i přizpůsobilo dnešní době a je velmi aktivní na sociálních sítích, kdy má zřízené účty na platformách jako je Instagram (Brnomycity), Facebook (Brnomycity a chytrebrno) a YouTube (brnomycity).

Další inovativními metodami, které Brno pořádalo, byly přednášky a procházky v rámci akce „Kam kráčíš Brno?“. Tato akce byla uspořádána odborem strategického rozvoje a byla uskutečněna v roce 2023 v termínu od 24. září do 17. října 2023. Veřejnost během této doby měla možnost zjistit, co všechno se již ve městě staví a co vše se do budoucna připravuje pomocí již zmiňovaných přednášek a procházek. Na přednáškách se veřejnost mohla dozvědět více o projektech z oblasti bydlení, dopravy, kultury, sportu či ochrany životního prostředí. Tematické procházky pak představily veřejnosti části Brna, které se připravují na výraznou proměnu a rozvoj (Statutární město Brno, 2023). Účastníci procházek měli konkrétně příležitost se projít po Trnitě, kde vyroste zcela nová čtvrť i dopravní terminál s vlakovým a autobusovým nádražím. Dále lidé měli možnost se projít po budoucí Brněnské třídě, která se bude nacházet kousek od historického centra, kde vznikne široká třída s obchody, restauracemi a dostatkem místa pro pěší i cyklisty.

Poslední inovativní metodou v první příčce žebříku, kterou uskutečňuje Brno, jsou výstavy. Ty jsou především pořádané Urban centrem Brno, které vzniklo v roce 2005 jako součást Kanceláře primátora města Brna, které je nyní součástí odboru strategického rozvoje a spolupráce Magistrátu města Brna (Statutární město Brno, 2024b). Nejaktuálnější a zároveň nejnavštěvovanější výstavou, která byla pořádána od 22. září do 29. prosince 2023, je výstava Nádraží Brno. Návštěvníci si zde mohli prohlédnout model nového brněnského vlakového nádraží, kde byla k dispozici 3D maketa, která znázorňovala nádražní budovu s přílehlou zástavbou. K dispozici byly také panely s ukázkou architektonické studie, díky čemuž si mohli návštěvníci udělat představu o tom, jak bude nové nádraží vypadat.

Konzultace

Ve druhé příčce žebříku, v rámci tradičních metod, je ve městě uskutečňován jeden nástroj, kterým jsou osadní výbory. Osadní výbory jsou zřízeny v městské části Brno-slatina, kdy městská část zřizuje dva osadní výbory s názvem „Slatinka“ a „Osada pod Stránskou skálou“. V rámci inovativních metod je město velice aktivní, jelikož bylo v rámci této metody

uskutečněno celkem šest nástrojů participace, kdy jde o veřejné debaty, veřejná setkání, veřejná projednání, setkání se starostou i zastupiteli, dotazníková šetření a ankety.

Prvním nástrojem jsou veřejné debaty, které Brno pořádalo především v roce 2018, kdy město zahájilo tvorbu strategie s názvem Brno2050. Dohromady byly pořádány tři velké debaty v rámci celého města a následně bylo pořádáno jedenáct veřejných debat v městských částech. V rámci debat celého města byly stanoveny tři témata: digitalizace města, dostupnost města a Brno jako studentské město. Všechny tyto debaty jsou do teď dostupné na YouTube kanále s názvem BRNOMycity. V rámci debat městských částí se mohli účastníci seznámit s vizí Brna pro rok 2050 a navrženými kroky k dosažení této vize.

Druhým nástrojem jsou veřejná setkání, která byla především naplánována na rok 2022. Bohužel se uskutečnilo pouze jedno veřejné setkání s občany dne 18. září 2022 ohledně budoucí vize náměstí Republiky. Od dubna do května 2022 byla plánována veřejná setkání ohledně participativního rozpočtu, kdy měli pracovníci odboru participace představit projekt Dáme na Vás a vysvětlit, jak funguje participativní rozpočet. Bohužel se tato veřejná setkání nekonala z důvodu tehdejší epidemiologické situace.

Třetím nástrojem jsou setkání občanů s volenými zástupci. V roce 2019 proběhlo setkání v městské části Brno-Královo Pole (Statutární město Brno, 2019). Občané mohli klást dotazy a podávat náměty, které je osobně zajímají a chtějí je s představiteli samosprávy prodiskutovat. Kromě dotazů si mohli občané také vyslechnout i informace o třech tématech, která jim byla vedením samosprávy prezentována. Dále v roce 2022 proběhlo celkem patnáct setkání se starostou v městské části Brno-sever, kdy se občané mohli účastnit těchto setkání v podobě diskusního posezení nebo mohli přijít na společné grilování se starostou a dalšími členy politického hnutí.

Posledními inovativními metodami jsou dotazníková šetření a ankety. Z dostupných zdrojů na internetu jsou dostupná pouze dvě uskutečněná dotazníková šetření, která probíhala v roce 2017 a 2022. První dotazníkové šetření prováděla společnost FOCUS – centrum pro sociální a marketingovou analýzu, jejímž zadavatelem byl Magistrát města Brna. Dotazníkového šetření se celkem účastnilo 1247 respondentů, kdy pro výslednou analýzu bylo započítáno pouze 1 230 dotazníků z důvodu zpětné kontroly a následného vyřazení. Cílem tohoto dotazníkového šetření bylo zjistit, jak jsou obyvatelé města spokojeni a co by popřípadě chtěli změnit či zkvalitnit ve městě. Výsledek dotazníkového šetření poté sloužil jako jeden z podkladů při tvorbě nové strategie města s názvem Brno2050. Druhým dotazníkovým

šetřením byl výzkum zaměřený na vnímání pocitu bezpečí a kriminality obyvateli Brna. Tento výzkum je pravidelně realizován v tříletém intervalu od roku 1996 pro prevenci kriminality ve městě. V dotazování byly zejména řešeny otázky týkající se konkrétních bezpečnostních problémů, vnímání rizik, hodnocení situace v městských částech a dále byly zahrnuty i názory na práci policie i magistrátu města (Fučík a kol., 2022). Dotazníkového šetření se celkem účastnilo 890 respondentů, kdy pro výslednou analýzu bylo započítáno pouze 760 vyplněných dotazníků, jelikož některé dotazníky nevyhovovaly stanoveným normám.

Posledním nástrojem jsou ankety, kdy lze z dostupných zdrojů na internetu zmínit dvě uskutečněné ankety. První anketa proběhla v roce 2016 a druhá anketa je v současné době otevřena veřejnosti. V rámci přípravy nové strategie města se v roce 2016 realizovala anketa s názvem „Co vám v Brně chybí nejvíce a na co by se mělo Brno zaměřit do budoucna?“ (Voltrová, 2017). V současné době je dostupná anketa pořádána odborem dopravy, která je otevřena veřejnosti do 5. května 2024. Tato anketa je zaměřena na cyklodopravu v Brně. Velmi cenným prvkem této ankety mohou být mapové otázky, kdy respondenti mají příležitost ukázat na přesná místa, která považují z hlediska cyklodopravy za problematická. Výsledek ankety bude v budoucnu využit pro tvorbu návrhové části nové Cyklostrategie města.

Zapojení

V třetí příčce žebříku se vyskytuje pouze jedna tradiční metoda, kdy se jedná o připomínky k územnímu plánu. V současné době má veřejnost možnost nahlížet do návrhu územního plánu města Brna, a to buď přímo v budově Magistrátu města Brna nebo na internetových stránkách. Podávat připomínky k návrhu územního plánu může podávat u pořizovatele každý dle zákona č. 283/2021 Sb., stavebního zákona, v tomto případě nejpozději do 8. dubna 2024.

Mezi inovativní metody třetí příčky žebříku lze zařadit nástroje jako jsou hlášení závad města, pocitová mapa a zřízená aplikace s názvem „Takové chci Brno“. Prvním nástrojem jsou hlášení závad města, kdy občané mohou pomocí aplikace nebo prostřednictvím webových stránek nahlásit závady jako jsou např. rozbitý chodník, díra v pozemní komunikaci či poškozená dopravní značka. Postup hlášení závady funguje stejně, jak v aplikaci, tak i na webových stránkách, kdy občan vyfotí závadu, kterou následně lokalizuje prostřednictvím map nebo GPS lokalizace v telefonu (Brněnské komunikace, 2024).

Druhým nástrojem, který Brno uskutečnilo, jsou pocitové mapy. Obě mapy byly uskutečněny v rámci přípravy nové strategie města, kdy první mapa byla vytvořena v roce 2016 a druhá

mapa v roce 2018. Do vytváření pocitové mapy se v roce 2016 zapojilo přes dva tisíce občanů, kdy se během čtyř dní podílelo téměř tisíc lidí přímo v ulicích města a přes dalších tisíc lidí se podílelo v online verzi. Podle výsledků si lidé nejčastěji přáli mít do budoucna větší čistotu a pořádek kolem hlavního nádraží, plnohodnotné pěší zóny a živé město (Růžička, 2016). Druhá pocitová mapa probíhala na jaře roku 2018, tedy po dvou letech od první pocitové mapy uskutečněné v Brně. Město opět sbíralo názory obyvatel, ale na rozdíl od roku 2016 se spíše soustředilo na jednotlivé městské části (Statutární město Brno, 2018a). Celkem bylo získáno přes tři tisíce podnětů ke konkrétním místům po celém Brně, kdy se tyto podněty staly jedním z podkladů pro přípravu projektů do Akčního plánu Strategie Brno2050 (Statutární město Brno, 2018a).

Posledním nástrojem je aplikace s názvem „Takové chci Brno“, která byla také realizována v rámci přípravy nové strategie města. Aplikace byla připravena ve dvou verzích, a to pro děti a dospělé. V této aplikaci si mohli dospělí i děti zjednodušeně vyzkoušet, jak by rozhodovali o tom, co je pro město důležité (Statutární město Brno, 2018b). Otázky v aplikaci byly zároveň i interaktivní formou, jelikož se nalevo vedle otázek objevoval postupným vyplňováním obrázků, který znázorňoval, jak by Brno do roku 2050 mohlo vypadat dle individuálních odpovědí respondenta.

Partnerství

Ve čtvrté příčce žebříku Brno nepoužívá žádné tradiční metody. V rámci inovativních metod, byly ve městě uskutečněny celkem tři nástroje, kdy jde o participativní rozpočet, Hackaton a občanské návrhy.

Prvním nástrojem je participativní rozpočet. První ročník participativního rozpočtu s názvem Dáme na vás spustilo město Brno na začátku roku 2017 (Statutární město Brno, 2024c). Další ročníky v průběhu let ukázaly, že občané města mají o participaci zájem a chtějí využívat tento konkrétní nástroj. Z minulých ročníků lze jmenovat zajímavé projekty jako je například Hřiště pro Parkour a fitness, pítka v Brně nebo zamilovaný hájek budoucím generacím. V letošním roce je realizován už osmý ročník participativního rozpočtu, na který byla městem vyčleněna částka 35 milionů korun. Dohromady může být realizováno sedm projektů, jelikož na jeden projekt je vyhrazena maximální částka 5 milionů korun. Zahájení letošního ročníku proběhlo dne 10. ledna 2024 a od této doby měli občané možnost podávat své projekty až do 1. března 2024. Následným postupem bude vyhodnocení projektů městem z hlediska proveditelnosti, zda realizaci projektu nebrání nějaká technická či právní překážka.

V listopadu tohoto roku pak občané města budou mít možnost rozhodnout pomocí hlasování o projektech, které budou ve městě realizovány.

Druhým nástrojem je Hackathon, Hackathon je forma otevřené výzvy, kdy instituce vyzve skupinu lidí s různým zaměřením a hloubkou znalostí, aby se dobrovolně podíleli na řešení konkrétního úkolu prostřednictvím informačních technologií či softwaru (Ministerstvo vnitra, 2023). V roce 2022 uspořádalo město první městský Hackathon ve spolupráci s Czechitas a BrnoAI. Jednalo se o akci, kdy programátoři ve spolupráci s grafiky a webdesignéry pracovali na zadaném projektu nad otevřenými daty města Brna. Cílem této akce bylo vyvinout aplikaci, která povede ke zlepšení života obyvatel nebo rozvoje města (Statutární město Brno, 2024d). Do Hackathonu se zapojilo celkem 50 účastníků, kteří utvořili celkem 12 týmů. Akce začala dne 9. dubna, kdy účastníci měli 24 hodin na zpracování projektu a po jeho dokončení jej prezentovali porotě a všem ostatním účastníkům. V roce 2022 zvítězil projekt s názvem Čučfáro, který přidává nové funkcionality pro speciální auto s kamerami kontrolující rezidentní parkování (Statutární město Brno, 2024d). V současné době se tento projekt využívá prostřednictvím těchto aut, které kontrolují vozy a jejich SPZ, tyto analytické operace probíhají vzdáleně na infrastruktuře dodavatele řešení (Statutární město Brno, 2024d). V letošním roce je naplánován další ročník Hackathonu, který se bude konat dne 13. a 14. dubna.

Třetím nástrojem jsou občanské návrhy, které jsou jedním z dalších nástrojů participace města Brna. Občanské návrhy byly zařazeny na jaře roku 2022 do projektu Dáme na Vás (Statutární město Brno, 2024e). Každý obyvatel může podat své návrhy na zlepšení života ve městě, výjimkou ani není ten obyvatel, který nemá v Brně trvalé bydliště. Navrhovateli tedy mohou být i osoby, které v Brně nežijí, ale pouze pracují či studují. Lidé mohou navrhopvat návrhy i bez konkrétní finanční částky či umístění. Podávané návrhy pak sbírají buď podporu nebo odmítnutí, a to již pouze od obyvatel s trvalým bydlištěm. Podaný návrh musí dosáhnout minimální hranici podpory, aby se dostal k projednání vedením města. Poté je už na radě města, zda se bude podaný návrh dále rozvíjet, dopracovávat a následně realizovat (Statutární město Brno, 2024e).

Delegování moci

V páté příčce žebříku, v rámci tradičních metod, je ve městě uskutečňován jeden nástroj, kterým je dělení města na městské části. Dle zákona č. 128/2000 Sb., zákon o obcích, může

být území každého statutární město členěno na městské obvody nebo městské části s vlastními orgány. V současné době je Brno rozděleno na 29 městských částí.

Tabulka 2: Přehled uskutečňovaných nástrojů participace v Brně

Stupně žebříku Město	Informování		Konzultace		Zapojení		Partnerství		Delegování moci	
	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní
Brno	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	

Zdroj: vlastní zpracování dle dat (Brněnské komunikace, 2024; Fučík a kol., 2022; Růžička, 2016; Voltrová, 2017; Statutární město Brno 2018, 2019, 2023, 2024)

4.3 Jihlava

4.3.1 Charakteristika města

Město Jihlava je významným krajským a statutárním městem, které je umístěné v centrální části Českomoravské vrchoviny. V minulosti byla Jihlava pouze městem moravským, avšak v současné době se rozkládá po obou stranách bývalé zemské hranice mezi Čechami a Moravou. Území města je rozděleno do 18 katastrálních obvodů, na nichž se nachází 17 místních částí a 51 základních sídelních jednotek. Město je rovněž obcí s rozšířenou působností a pověřeným obecním úřadem, přičemž se správní obvod obce s rozšířenou působností skládá ze 79 obcí (Český statistický úřad, 2013). Jihlava je od roku 2000 střediskem Kraje Vysočina, ve kterém žije přibližně 53 tisíc obyvatel (Český statistický úřad, 2023).

Historické jádro města Jihlavy je od roku 1982 městskou památkovou rezervací, ve které se nachází přes 213 památkově chráněných objektů, z toho 70 památek (Statutární město Jihlava, 2007). Jedním z nejvýznamnějších prostorů historického jádra města je Masarykovo náměstí, které patří k největším historickým náměstím v České republice i ve Střední Evropě (Konšel, 2011).

4.3.2 Popis uskutečňovaných nástrojů participace na území města

Informativní

Mezi inovativní metody, které jsou v Jihlavě uskutečňovány patří zpravodaj Ježkovy oči, Jihlavská sportovní neděle a komentované procházky. Město vydává každý měsíc zpravodaj s názvem Ježkovy oči, který je určen pro informování obyvatel o dění ve městě od roku 2020. Předchůdcem tohoto zpravodaje byl předchozí oficiální zpravodaj s názvem Noviny jihlavské

radnice, kdy byl vydáván od roku 1994 do roku 2019 (Statutární město Jihlava, 2024a). Zpravodaj je distribuován do všech domovních schránek, vždy v polovině daného měsíce. Obyvatelé města se mohou prostřednictvím zpravodaje dozvědět o informace o činnostech statutárního města a Magistrátu města. Dále je součástí zpravodaje přehled o připravovaných kulturních i sportovních akcích pro veřejnost, plánovaných rekonstrukcích ve městě, dále rozhovory a příspěvky obyvatel i zastupitelů města a mnoho dalších.

Druhým nástrojem, který byl poprvé uspořádán v roce 2021, je akce s názvem Jihlavská sportovní neděle. Cílem této akce bylo seznámit obyvatele se širokou nabídkou sportovních klubů a organizací, které ve městě působí. Zároveň akce pomohla sportovním klubům s propagací jejich činnosti, nábořem nových členů a propojením s širší veřejností po covidu-19. Akce v tomto roce byla zřejmě úspěšná, jelikož se město rozhodlo ji v roce 2022 a 2023 pořádat znovu. Město vnímá tuto sportovní událost jako jednoznačný přínos pro zájmové i výkonnostní sportování pro obyvatele jakéhokoliv věku (Národní síť zdravých měst ČR, 2024c).

Třetím nástrojem, který byl uspořádán v roce 2023, jsou procházky po území Za Snahou a po území Na Slunci. První procházka se konala dne 19. října 2023, druhá procházka se konala dne 24. října 2023. Na obou procházkách měli občané možnost probrat problémy a potenciál území se zástupci Útvaru městského architekta. Podněty občanů dále sloužily jako podklad pro zpracování územní studie a pro zpracování návrhu regulačního plánu historického jádra města Jihlavy (Statutární město Jihlava, 2023a).

Konzultace

V druhé příčce žebříku, v rámci tradičních metod, je realizován jeden nástroj, kterým jsou osadní výbory. Osadní výbory jsou orgány zastupitelstva města, jemuž jsou také odpovědny za své činnosti. V Jihlavě je celkem zřízeno 16 osadních výborů: Antonínův Důl, Červený Kříž, Helenín, Henčov, Heroltice, Horní Kosov, Hosov, Hruškové Dvory, Kosov, Pávov, Pístov, Popice, Sasov, Staré Hory, Vysoká a Zborná (Statutární město Jihlava, 2022a).

V rámci inovativních metod je město velmi aktivní, jelikož je uskutečňováno poměrně dost nástrojů, mezi něž patří: veřejná projednání, veřejná setkání, debata s odborníky, dotazníkové šetření, ankety, poradenství a virtuální kavárna.

Prvním nástrojem jsou veřejná projednání. První veřejné projednání proběhlo dne 11. července 2023, kdy se jednalo o změny územního plánu. Občané se tak mohli účastnit

veřejného projednání, kde mohli uplatnit své připomínky k územnímu plánu (Statutární město Jihlava, 2022b). Druhé veřejné projednání proběhlo dne 9. června 2023, kdy se jednalo o projednání připravované vysokorychlostní tratě. Ministerstvo dopravy společně se správou železnic a přidruženými kraji a městy chystá již několik let výstavbu vysokorychlostní tratě, která povede z Prahy až do Brna. Z tohoto důvodu probíhají veřejná projednání s obyvateli, jelikož výstavba vysokorychlostní tratě může omezit obyvatele jejími negativní vlivy – zásahy do krajiny nebo hlukem (Statutární město Jihlava, 2023b). Třetí veřejné projednání proběhlo dne 26. června 2023, kdy se řešila tvorba územní studie u hlavního nádraží. Cílem územní studie bylo definovat rozsah a způsob budoucí zástavby, zároveň byl předmětem řešení také veřejný prostor, občanská vybavenost a napojení na dopravní infrastrukturu (Statutární město Jihlava, 2023c). Čtvrté veřejné projednání se uskutečnilo dne 20. března 2024 v zasedací místnosti zastupitelstva města, kdy se jednalo o projednání územních studií Buková a Rantířovská. Na toto veřejné projednání, pak navazovala výstava, která představila rozměrný architektonický model navržené zástavby a byl podnětem k diskuzím návštěvníků (Statutární město Jihlava, 2024b).

Druhým nástrojem jsou veřejná setkání. První veřejné setkání se uskutečnilo dne 10. srpna 2023 v kavárně U tří čepic, kde autoři představili koncept studie revitalizace náměstí Almy Rosé a ulic Fibichova a V Důlkách (Statutární město Jihlava, 2023d). Po představení návrhu byl prostor pro diskusi, zodpovězení dotazů a probrání dílčích podnětů od obyvatel. Druhé veřejné setkání se uskutečnilo dne 3. dubna 2024 s Petrem Ryškou, který je primátorem Jihlavy. Podle slov pana primátora se lidé mohli zeptat na cokoliv, co je zajímá, jelikož šlo o neformální setkání. Pan primátor chtěl dále lidem osobně vysvětlit všechny kroky a záměry města, jelikož se často setkává s kritikou na sociálních sítích z důvodu neúplných informací.

Třetím nástrojem jsou veřejné debaty s odborníky, které byly uspořádány dne 27. února a dne 13. dubna 2023 (TRIMA NEWS, 2023). Na těchto debatách měla veřejnost možnost diskutovat s představiteli města o nové parkovací koncepci. Přítomným účastníkům v sále i na online přenosu byly nejdříve představeny základní body nové koncepce a poté byl prostor na dotazy. Tuto novou koncepci parkování připravilo město zejména z toho důvodu, že každým rokem přibývá čím dál více aut, a proto kapacity parkovišť už nejsou dostačující a město musí začít podnikat různé změny. První etapa parkovací koncepce bude zavedena od 1. května 2024, kdy bude připraveno nové barevné značení, které vymeze parkování pro tři různé skupiny (TRIMA NEWS, 2023).

Čtvrtým nástrojem jsou dotazníková šetření. V roce 2021 bylo provedeno dotazníkové šetření, které vedl sociolog Bedřich Musil. Hlavní cílem šetření bylo zjistit, jak jsou lidé spokojeni s různými oblastmi města. Výsledky šetření poté byly zohledněny při tvorbě nové Strategie rozvoje města Jihlavy na rok 2022 až 2032. Z celého šetření byly respondenti nejvíce spokojeni s městskou hromadnou dopravou, kdy celkem 75 % respondentů bylo spokojeno nebo spíše spokojeno s touto oblastí. To může být odrazem připravovaného projektu v roce 2021, kdy město připravovalo ke spuštění nový odbavovací systém v MHD, který měl výrazně zvýšit komfort cestujícím. Mezi tři nejhůře hodnocené oblasti patří kvalita a údržba chodníků, kdy spokojených či spíše spokojených nebylo ani 30 % respondentů a zároveň je tato problematika vnímána jako prioritní pro 90 % respondentů. Výsledek šetření této oblasti komentoval vedoucí oddělení silničního hospodářství a komunálních služeb, který to odůvodnil tak, že bohužel přidělené finanční prostředky nejsou dostačující pro generální opravy a rekonstrukce chodníků ve městě. Reakcí města na výsledek šetření je snaha připravovat speciální pracovní četnu pro rychlejší řešení lokálních poruch, která by řešila drobné opravy u stávajících chodníků (Statutární město Jihlava, 2021a). Další nejhůře hodnocenou oblastí byla oblast čistoty města, kdy pouze necelých 30 % respondentů bylo spokojeno či spíše spokojeno s čistotou ve městě. Výsledek šetření komentovala vedoucí odboru životního prostředí, která zdůrazňovala to, že město má mnoho prostředků na úklid města, ale pokud obyvatelé nebudou mít snahu sami udržovat pořádek ve svém okolí, tak není v silách města to vše zvládnout (Statutární město Jihlava, 2021b).

Pátým nástrojem jsou ankety. Z dostupných zdrojů na internetu je dostupná pouze jedna anketa, která byla dostupná k vyplnění do 31. ledna 2024. Anketa byla uskutečněna v rámci přípravy prorodinné politiky v Jihlavě, která se zaměřuje na podporu a zlepšení života rodin ve městě. Anketa byla určena především osobám žijícím v Jihlavě, které pečují alespoň o jedno dítě do 18 let nebo do 26 let v případě studia na vysoké škole. Ankety se také mohli zúčastnit osoby, které jsou v očekávání rodičovství či dítě plánují do tří let (Statutární město Jihlava, 2024c).

Posledním nástrojem, který byl v Jihlavě realizován, je virtuální kavárna. Poprvé město pořádalo virtuální kavárny v roce 2021, kdy město chtělo, i v nepříznivé době pandemie covid-19, zapojit veřejnost do debat alespoň virtuální formou. Na virtuální kavárny se mohl připojit kdokoliv z domova, z kanceláře nebo odkudkoliv z telefonu či tabletu. První virtuální kavárna proběhla dne 20. září 2021, kdy byl panem Markem Pinkavou ze Správy železnic, představen projekt vysokorychlostní železniční tratě. Druhá virtuální kavárna proběhla dne

29. září 2021, kdy se týkala bezpečnosti situace v Jihlavě. Tato virtuální kavárna byla spojená s přímou diskuzí s veřejností, kdy na případné dotazy odpovídala tehdejší primátorka města Karolína Koubová, radní Daniel Škarka a další hosté (Statutární město Jihlava, 2021c). Virtuální kavárny byly úspěšné, a proto se město rozhodlo s nimi pokračovat i v roce 2022. Třetí virtuální kavárna byla tedy pořádána dne 10. ledna 2022 na téma vzdělávání. Účastníci zde měli možnost debatovat nad aktuálními potřebami základních škol v Jihlavě, zejména co se týče potřeb žáků, učitelů, rodičů, vedení škol i dalších zapojených lidí. Dále zde byla představena již schválená Analýza potřeb škol v Jihlavě, kterou prezentovali autoři analýzy a debaty se také zúčastnil radní pro oblast školství Daniel Škarka a vedoucí odboru školství, kultury a tělovýchovy Tomáš Koukal (Statutární město Jihlava, 2022c).

Zapojení

V rámci třetí příčky žebříku jsou realizovány dva nástroje v rámci inovativních metod, kdy jde o hlášení závad města a pocitovou mapu. Prvním nástrojem jsou hlášení závad města, kdy občané města mají možnost prostřednictvím webových stránek nahlásit jakoukoliv poruchu nebo navrhnout případná zlepšení na území města. Pokud chce občan nahlásit novou závadu, musí nejprve zvolit typ závady, kdy jde např. o odpady, veřejné osvětlení, poškozené věci, zeleň, dětské hřiště a ostatní. Po zvolení typu závady je občan přesměrován na druhý krok, kde detailněji popíše závadu, označí ji na příslušné mapě a připojí fotografii nahlášené závady (Statutární město Jihlava, 2024d).

Druhým nástrojem jsou pocitové mapy. První pocitová mapa byla realizována v roce 2021 v rámci tvorby strategie v době nepříznivé epidemiologické situace a dále sloužila jako podklad v rámci tvorby Strategie rozvoje města Jihlavy pro období 2022-2032. Cílem pocitové mapy bylo zjištění silných a slabých stránek města. Do mapování se celkem zapojilo více než 400 osob, kdy ve výsledku bylo získáno více než 920 podnětů z celého území města (Statutární město Jihlava, 2021d). Druhá pocitová mapa byla vytvořena v roce 2022 v rámci spolupráce města se studenty. Informatici města Jihlavy připravili mapovou aplikaci, do které studenti jihlavské stavební průmyslové školy zaznamenávali různé aspekty města. Studenti měli tak možnost zaznamenávat např. obtěžující hluk, bariéry, kumulaci lidí, pocit nebezpečí nebo naopak zajímavé budovy nebo další hezká a inspirativní místa (Statutární město Jihlava, 2022d). Názory studentů a jejich vyučujících na tuto akci jsou dostupné k vidění na YouTube kanále s názvem Město Jihlava.

Partnerství

Ve čtvrté příčce žebříku jsou realizovány dva nástroje v rámci inovativních metod, kdy jde o kulaté stoly a dětské zastupitelstvo.

Prvním nástrojem jsou kulaté stoly, kdy jde o formu skupinové diskuse, kde je klíčovým prvkem rovnost všech diskutujících. V Jihlavě byly první kulaté stoly pořádány v roce 2009 na téma zdraví, vzdělávání a životní prostředí. Čtvrtý kulatý stůl byl uspořádán dne 23. dubna 2014 na téma odpady, kterého se účastnilo přibližně 20 lidí. Účastníci zde diskutovali o problémech odpadů, kdy hlavními tématy zde byly především následující: předcházení vzniku odpadů, znovuvyužití nepotřebného odpadu, skládkování a spalování (Statutární město Jihlava, 2014). Pátý kulatý stůl byl uspořádán dne 16. září 2015 na téma hromadné městské dopravy v Jihlavě. Důvodem uspořádání tohoto kulatého stolu bylo představení výsledků jarního průzkumu MHD. Po představení průzkumu následovala diskuse, kde přítomní účastníci požadovali vysvětlení a zdůvodnění některých výsledků a konkrétní dotazy či připomínky k fungování MHD k panu řediteli Dopravního podniku města Jihlavy (Statutární město Jihlava, 2016). Dále byl uspořádán šestý kulatý stůl dne 19. září 2016 na téma dopravy. Poslední kulatý stůl byl uspořádán dne 24. dubna 2017 na téma životního prostředí, kde se diskuse zaměřila na následující oblasti: zeleň v našem městě, odpadové hospodářství a představení Desatera zodpovědného pejskaře (Statutární město Jihlava, 2017). Bohužel z dostupných zdrojů na internetu nelze vyhledat podrobnější informace k této události. Na stránkách města jsou dostupné veškeré zápisy z jednotlivých uspořádaných kulatých stolů, kromě zápisu z posledního kulatého stolu, které bylo pořádáno v roce 2017.

Druhým nástrojem je dětské zastupitelstvo, kdy se první setkání uskutečnilo dne 15. listopadu 2023. Dětské zastupitelstvo má dohromady 20 členů, kterými jsou žáci druhého stupně z deseti jihlavských základních škol. První jednání začalo nejdříve uvítáním primátorem Petrem Ryškou a následně seznamovacími hrami. Žáci se rozdělili do tří skupin, kdy se postupně vystřídali u třech stolů s mapou. Na první mapě měli žáci vyznačit, kde sídlí jejich škola, na druhé mapě, kde se cítí v Jihlavě dobře a na třetí mapě označovali místa, která by chtěla zlepšit (Statutární město Jihlava, 2023). Přípravy na dětské zastupitelstvo probíhaly už ve školách, kde se zapojili všichni žáci dané školy. Jejich úkolem bylo stanovit tři největší problémy, které se týkají dětí a jsou řešitelné ve spolupráci se zástupci města. Po stanovení problémů byla vybrána dvojice dětí z každé školy, která pak na zastupitelstvu prezentovala svoji školu, její aktivity a zároveň ostatní seznámila s problémy, které žáky nejvíce trápí.

Nejvíce řešenými problémy v rámci všech škol byly následující: nedostatečný pocit bezpečí, přeplněnost spojů MHD nebo jejich špatná návaznost a nedostatečná čistota města. Žáci všech škol v rámci společné diskuse definovali osm témat, z nichž pak hlasováním vybrali tři hlavní: rozšíření možností aktivního trávení volného času a sportu, zlepšení nastavení hromadné dopravy a přesunů po městě, zvýšení pocitu bezpečí (Statutární město Jihlava, 2023). Do dalšího zasedání dětského zastupitelstva měli žáci za úkol se svými učiteli hledat řešení, jak situaci vylepšit. Na konci března se konalo druhé zasedání dětského zastupitelstva, kde žáci v rámci diskuse vymysleli více jak tři desítky konkrétních návrhů na změny, které koordinátoři dětského zastupitelstva odešlou zastupitelům i zástupcům magistrátu. Byly mezi nimi např. vybudování přírodního koupaliště, zvýšení frekvence spojů MHD či vyvážení odpadů, posílení přítomnosti strážníků městské policie nebo zákaz konzumace alkoholu na celém území města (Statutární město Jihlava, 2024e). Na organizaci dětského zastupitelstva se podílí odbor školství, kultury a tělovýchovy ve spolupráci s kanceláří primátora a projekt je financován z Fondů EHP 2014-2021 (Statutární město Jihlava, 2024e).

Tabulka 3: Přehled uskutečňovaných nástrojů participace v Jihlavě

Stupně žebříku Město	Informování		Konzultace		Zapojení		Partnerství		Delegování moci	
	Tradici	Inovativní	Tradici	Inovativní	Tradici	Inovativní	Tradici	Inovativní	Tradici	Inovativní
Jihlava	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		

Zdroj: vlastní zpracování dle dat (Národní síť zdravých měst ČR, 2024; Statutární město Jihlava, 2014, 2016, 2017, 2021, 2022, 2023, 2024; TRIMA NEWS, 2023)

4.4 Chrudim

4.4.1 Charakteristika města

Město Chrudim, známé také jako „Athény východních Čech“, se nachází ve východních Čechách v Pardubickém kraji (Regionální rozvojová agentura Pardubického kraje, 2014). Chrudim je město střední velikosti, které je administrativně členěno na 8 místních částí a 5 katastrálních území. Chrudim byla do konce roku 2002 sídlem okresního úřadu. Po jejich zrušení v rámci reformy veřejné správy se od roku 2003 stala obcí s rozšířenou působností, jejíž správní obvod zahrnuje 86 obcí. K datu 1. ledna 2023 ve městě Chrudim žije přibližně 23 tisíc obyvatel, kdy je tímto počtem obyvatel druhou nejlidnatější obcí Pardubického kraje (Český statistický úřad, 2023).

4.4.2 Popis uskutečněných nástrojů participace na území města

Informování

Inovativními metodami, které jsou ve městě Chrudim využívány jsou Chrudimský zpravodaj, Chrudim TV a SMS Infokanál. Město vydává každý měsíc zpravodaj s názvem Chrudimský zpravodaj, který je určen pro informování obyvatel o dění ve městě od roku 2022. Obyvatelé města se mohou prostřednictvím zpravodaje dozvědět o připravovaných kulturních i sportovních akcích pro veřejnost, plánovaných rekonstrukcích ve městě, sociální a zdravotní péči, školství, historii města a různých inzercích (Město Chrudim, 2024). Občané se také mohou dozvědět informace o proběhlých akcích prostřednictvím informačního kanálu Chrudim TV, který občané najdou na webových stránkách města. Jsou zde k dispozici videa, která přibližují občanům aktuality města, kdy jde např. o novou stavební studii či rekonstrukci mostu a další (Město Chrudim, 2024).

Posledním informačním prostředkem je SMS InfoKanál. Město tento kanál zavedlo již v roce 2007 pro občany, kteří žijí v oblastech ohrožených záplavami. Obyvatelé těchto oblastí v případě ohrožení mohli obdržet přímo na mobil varovnou SMS zprávu (Kozák, 2023). V roce 2009 se město rozhodlo ve spolupráci v Vodárenskou společností Chrudim, a. s. a Technickými službami Chrudim 2000 s. r. o. rozšířit tuto službu na obyvatele celého města, kdy občané města mohou být navíc informováni o haváriích vody nebo o uzavírkách silnic (Chrudimka, 2009). Pro využívání této služby stačí občanovi pouze registrace prostřednictvím jedné registrační SMS zprávy, která je zpoplatněna dle tarifu zvoleného operátora.

Konzultace

V rámci druhé příčky žebříku není realizována žádná tradiční metoda. Mezi inovativní metody, které byly uskutečněny v této příčce, patří veřejná setkání, veřejná projednání, školní fóra, ankety a setkání se starostou.

Prvním nástrojem jsou veřejná setkání. Město tyto setkání využívá běžně pro rekonstrukce veřejných prostranství např. rekonstrukce ulic, regenerace dětských hřišť a parků apod. Město se pro plánovaná setkání snaží najít vhodná místa, která jsou nejbližší dostupné pro oslovenou cílovou skupinu (Národní síť zdravých měst, 2024d). Většinou bývají pro občany připravena k jedné problematice 2-3 plánovací setkání. Takto vznikla v Chrudimi např. dětská hřiště Na Větrníku, Víta Nejedlého či Na Rozhledně, vnitroblok Víta Nejedlého a Pod Požární zbrojnicí (Národní síť zdravých měst, 2024d).

Druhým nástrojem jsou veřejná projednání. Město od roku 2018 pravidelně pořádá veřejná projednání, která nesou název „Desatero problémů města Chrudim“ (Matýsek, 2018). Tato akce probíhá formou diskuse, kdy se občané sejdou a diskutují nad problémy Chrudimi. Následně z této diskuse vzejde většinou kolem deseti největších problémů. Mezi vybranými problémy se občané snaží vybrat dle osobního posouzení ty dva největší, které budou dále řešeny vedením města. V tomto roce proběhlo toto veřejné projednání dne 3. dubna. Ze společné diskuse vzešlo celkem 14 nejdůležitějších témat, o kterých nyní mohou občané hlasovat formou ankety (Město Chrudim, 2024). Pro představu se občané v diskusi shodli na následujících tématech: oprava zámku a přilehlého parku, přestavba areálu letního kina na multifunkční využití, úprava blízkého okolí školy formou her na chodníku, výstavba více cyklostezek, zavedení školního participativního rozpočtu a další (Municipalis, 2024). V anketě má každý občan dva hlasy, které může jednotlivým tématům přidělit podle závažnosti. Anketa je otevřena veřejnosti do 12. května 2024. Výsledky ankety budou zveřejněny prostřednictvím Chrudimského zpravodaje a na webu města.

Třetím nástrojem jsou školní fóra, která jsou pořádána už od roku 2020. Školní fóra jsou pořádána formou diskuse, která je především určena pro děti a mládež. Účastníci této diskuse s vedením města diskutují o problémech města, kdy se následně snaží vymyslet i vhodná řešení těchto problémů. Cílem této diskuse je sběr nápadů a podnětů od žáků základních škol a také podpora týmové práce mezi dětmi. Podle města je to také jeden ze způsobů, jak přenést teorii občanské výchovy do praxe, kdy se děti mohou dozvědět více o občanské participaci a zjistit, že i oni mohou přispívat svými nápady k dalšímu vývoji města (Trunečková, 2022).

Čtvrtým nástrojem jsou ankety. Kromě již zmiňované ankety týkající se Desatera problémů Chrudimi, byla pořádána i anketa týkající se zavedení sdílených kol. Tato anketa byla otevřena veřejnosti do 2. března 2023 (Český rozhlas, 2023). Anketa byla vytvořena z důvodu ověření, zda by obyvatelé Chrudimi o systém sdílených kol stáli. V dubnu probíhalo vyhodnocení ankety vedením města. Z dostupných zdrojů na internetu bohužel není výsledek ankety dostupný a není tak ani dostupná informace, zda zavedení systému proběhlo či nikoliv.

Pátým nástrojem jsou setkání se starostou, která město pravidelně pořádá. První setkání bylo dne 2. března 2019, kdy občané měli možnost diskutovat se starostou a místostarostou o problémech města (Perspektivní Chrudimsko, 2019). Poslední setkání proběhlo dne 6. března 2024, kde na dotazy obyvatel města odpovídal starosta František Pilný a ředitel technických služeb Ing. Martin Netolický.

Zapojení

V rámci třetí příčky žebříku jsou realizovány dva nástroje v rámci inovativních metod, kdy jde o hlášení závad města a pocitovou mapu. Prvním nástrojem jsou hlášení závad města. Obyvatelé města mají možnost, prostřednictvím webových stránek s názvem ZmapujTo, nahlásit jakoukoliv poruchu nebo navrhnout případná zlepšení na území města. Postup nahlášení závady je jednoduchý, nejdříve občan nahraje fotografii příslušné závady, kterou dále označí na mapě a následně ji v dalším kroku detailněji popíše.

Druhým nástrojem jsou pocitové mapy. První pocitová mapa byla realizována v roce 2016 v rámci akce Fórum Zdravého města. Tvorby pocitové mapy se celkem účastnilo přibližně 135 obyvatel města. Obyvatelé města poté měli na výběr celkem z pěti barevných kategorií: zde jsem na město hrdý, zde je příjemné prostředí, zde je dobrý společenský život, zde je zanedbané prostředí, zde je špatná dopravní situace (Pánek, 2016). Nejvíce označovanou oblastí byla oblast s názvem „příjemné prostředí“ a dále oblast „špatná dopravní situace“. Druhá pocitová mapa byla realizována v roce 2019, kdy z dostupných zdrojů na internetu není bohužel k dispozici žádný výsledný dokument a ani náhled mapy se záznamem stanovených kategorií.

Partnerství

Ve čtvrté příčce žebříku jsou realizovány dva nástroje v rámci inovativních metod, kdy jde o kulaté stoly a participativní rozpočet. Prvním nástrojem jsou kulaté stoly, kdy v Chrudimi byl uskutečněn pouze jeden kulatý stůl dne 2. května 2022 na téma „Práce a péče o rodinu – lze to sladit?“ Na kulatém stole se tedy především sešly rodiče dětí se zástupci města i úřadu a společně diskutovali o kapacitách školských zařízení, o možnostech zaměstnání a dalších tématech, které je zajímali.

Druhým nástrojem je participativní rozpočet. První ročník participativního rozpočtu, s názvem Tvoříme Chrudim, spustilo město Chrudim na začátku roku 2020. Další ročníky v průběhu let ukázaly, že občané města mají o participaci zájem a chtějí využívat tento konkrétní nástroj. Z minulých ročníků lze jmenovat zajímavé projekty jako je například venkovní tělocvična v místní části Topol, dětské hřiště v místní části Markovice, dětské hřiště v ulici Husova a Habříkova stezka poznání a přátelství (Mobilní rozhlas, 2024a). V letošním roce je realizován už pátý ročník participativního rozpočtu, na který byla městem vyčleněna částka 1,5 milionů korun (Mobilní rozhlas, 2024b). Zahájení letošního ročníku proběhlo na začátku března 2024 a od této doby mají občané možnost podávat své projekty až do konce

června 2024. Následným postupem bude vyhodnocení projektů městem z hlediska proveditelnosti, zda realizaci projektu nebrání nějaká technická či právní překážka. V říjnu tohoto roku proběhne vyhlášení a následné představení přihlášených projektů. Od října do listopadu budou mít občané města možnost rozhodnout pomocí veřejného hlasování o projektech, které budou ve městě realizovány. Vyhlášení výsledků veřejného hlasování proběhne v průběhu prosince 2024.

Tabulka 4: Přehled uskutečňovaných nástrojů participace v Chrudimi

Stupně žebříku Město	Informování		Konzultace		Zapojení		Partnerství		Delegování moci	
	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní
Chrudim	✓	✓		✓	✓	✓		✓		

Zdroj: vlastní zpracování dle dat (Český rozhlas, 2023; Chrudimka, 2009; Chrudimské noviny, 2020; Kozák, 2023; Matýsek, 2018; Mobilní rozhlas, 2024; Město Chrudim 2022, 2024; Národní síť zdravých měst ČR, 2024; Pánek, 2016; Perspektivní Chrudimsko, 2019; Trunečková, 2022)

4.5 Pardubice

4.5.1 Charakteristika města

Město Pardubice je statutárním městem Pardubického kraje, které se nachází ve východní části Čech a leží na soutoku řek Labe a Chrudimky (Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska, 2022). Jako socioekonomické a správní centrum Pardubického kraje s přibližně 92 tisíci obyvateli se řadí mezi 10 největších měst v České republice (Český statistický úřad, 2023). Pardubice se administrativně dělí na 8 samosprávných obvodů a 20 katastrálních území.

Současnou podobu města je nutné posuzovat s ohledem na množství historických událostí. Mezi nejznámější událost, která přispívá k turistické atraktivitě centra města se může například řadit rod Pernštějnů, kdy je s nimi spjatá výstavba zámku Pardubice, kde zámek dodnes nabízí řadu zajímavých prohlídek, výstav, ale i přednášek pro veřejnost (Východočeské muzeum v Pardubicích, 2024). Dále jsou Pardubice především známé díky své nezapomenutelné sportovní atmosféře, kdy se zde pořádá např. Velká pardubická, Zlatá přilba či extraliga ledního hokeje.

V roce 1964 byla vyhlášena městská památková rezervace Pardubice, která je tvořena historickým jádrem města, vymezeným původním rozsahem hradeb a areálu zámku. Zdejší zámek byl zařazen roku 2010 mezi národní kulturní památky. Z městského opevnění se dochovala šedesát metrů vysoká Zelená brána, která v současnosti slouží nejen jako vyhlídkové místo, ale i zároveň jako průchod na Pernštýnské náměstí, kde se nachází novorenesanční radnice (Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska, 2022).

4.5.2 Popis uskutečňovaných nástrojů participace na území města

Informování

Inovativními metodami, které jsou ve městě Pardubice využívány, jsou Radniční zpravodaj, zpravodaje městských obvodů, Expres Pardubice, sociální sítě a online výstavy. Město vydává každý měsíc zpravodaj s názvem Radniční zpravodaj, který je určen pro informování obyvatel o dění ve městě od roku 2018 (Magistrát města Pardubice, 2024a). Obyvatelé města se mohou prostřednictvím zpravodaje dozvědět o připravovaných kulturních i sportovních akcích pro veřejnost, plánovaných rekonstrukcích ve městě, historii města, inzercích a také si občan může přečíst diskusní fórum s některými zástupci vedením města. Zároveň každá městská část Pardubic informuje prostřednictvím zpravodajů své občany.

Dalším informačním kanálem je Expres Pardubice, kdy jde o informování obyvatel prostřednictvím krátkých videí, která shrnují události za uplynulý týden. Tyto videa jsou běžně dostupná na webových stránkách města nebo přímo na YouTube kanále s názvem Pardubiceeu. Mimo již zmiňovaného YouTube kanálu jsou Pardubice aktivní i na jiných sociálních sítích jako je např. Facebook či Instagram.

Posledním nástrojem jsou online výstavy. V současné době je dostupná online výstava, která se týká revitalizace Palackého třídy. Občané se prostřednictvím této výstavy mohou dozvědět především ve formě obrázků o budoucí vizi Palackého třídy a o detailnějších informacích o projektu (Magistrát města Pardubice, 2024b).

Konzultace

V druhé příčce žebříku, v rámci tradičních metod, jsou realizovány dva nástroje, kterými jsou osadní výbory a místní referenda. Osadní výbory jsou orgány zastupitelstva města, jemuž jsou také odpovědný za své činnosti. V Pardubicích je celkem zřízeno 5 osadních výborů: Černá za Bory, Staročensko a Žižín, Drozdice, Pardubičky a Slovany, Mnětice a Nemošice (Magistrát města Pardubice, 2024c).

Druhým nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, jsou místní referenda. První místní referendum se konalo v roce 2013 a týkalo se problematiky městských obvodů (Magistrát města Pardubice, 2021). Druhé místní referendum se konalo v roce 2021, kdy bylo spojeno s volbami do Poslanecké sněmovny a týkalo se opravy Zelené brány formou obnovení vnějších omítek. Dohromady odevzdalo hlas více než 32 tisíc voličů, referendum bylo tedy platné a závazné. Výsledkem referenda byl volba kamenné varianty, kdy pro ní hlasovalo přibližně 23 tisíc voličů, což je nadpoloviční většina oprávněných osob, tudíž varianta kamenné omítky byla závazná (Čížková, 2021).

V rámci inovativních metod byly uskutečněny tyto nástroje: veřejná setkání, veřejná projednání a dotazník.

Prvním nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, jsou veřejná setkání. Z důvodu pandemie covid-19 bylo v roce 2020 uspořádáno první veřejné online setkání, které bylo zaměřeno na budoucnost bývalého vojenského prostoru Červeňák. Cílem tohoto setkání byla diskuse s místními rezidenty o tom, jak by se tato oblast mohla dále vyvíjet a co by měla občanům Pardubic v budoucnu nabídnout (Pardubice ŽIVĚ, 2020). Druhé veřejné setkání bylo uspořádáno dne 11. října 2022, které bylo zaměřeno na představení budoucnosti areálu Kasáren T. G. M. Na setkání byly představeny východiska i plány města k budoucí proměně areálu. Následně navazovala diskuse s veřejností, kdy se občané mohli ptát na dotazy ohledně budoucnosti tohoto areálu (Magistrát města Pardubice, 2022).

Druhým nástrojem jsou veřejná projednání. V rámci přípravy studie s názvem Regenerace sídliště nábřeží Závodu míru byly uspořádány celkem čtyři veřejná projednání. První veřejné projednání se uskutečnilo dne 1. listopadu 2022, kdy zpracovatelé představili studii a zaměřili se na zhodnocení z hlediska předností a nedostatků daného území. Následně zpracovatelé studie diskutovali s občany o tom, co jim v daném území chybí, byly to např. odpadkové koše, místa pro klidný odpočinek, venkovní posilovna, hřiště pro děti a zeleň. Dále probíhala diskuse o možných přáních obyvatel, kdy se obyvatelé zejména shodli na zlepšení večerního osvětlení, větší informovanosti ohledně záměrů v okolí, zachování aleje pro trávení času u vody a větší dostupnost parkování (Pomyjová, 2022a). Další dvě projednání se uskutečnila dne 13. a 20. prosince 2022, které probíhaly podobně jako první projednání (Pomyjová, 2022b). Hlavním cílem byla zpětná vazba od obyvatel, která by mohla zpracovatelům pomoci při tvorbě návrhu daného území. Závěrečné veřejné projednání se uskutečnilo dne 23. ledna 2023, na kterém byla představena finální studie Regenerace sídliště.

Třetím nástrojem, který byl uskutečněn v Pardubicích, jsou dotazníková šetření. První dotazníkové šetření bylo realizováno v rámci revitalizace Palackého třídy a probíhalo po dobu měsíce října v roce 2017. Dotazníkové šetření probíhalo online, kdy bylo sdíleno na webových stránkách města i na Facebooku. Celkem se dotazníkové šetření účastnilo 1 465 respondentů. Nejpočetnějšími věkovými skupinami respondentů byly skupiny 16-29 let a 30-50 let, které tvořily dohromady 90 % odpovědí. Toto rozložení věkových skupin může být z toho důvodu, že dotazník probíhal pouze online formou. Ostatní věkové kategorie byly dotazovány např. prostřednictvím rady seniorů nebo spoluprací se základní školou.

Druhé dotazníkové šetření bylo realizováno v rámci přípravy Plánu udržitelné městské mobility a probíhalo v období od 1. září do 1. listopadu 2020 (UDIMO, 2022). Dotazníkového šetření se účastnili specifické skupiny subjektů, které mají schopnost generovat nákladní dopravu, nebo dopravní toky se specifickými požadavky na dopravní obslužnost. Účastníci tohoto šetření byly tedy zejména municipality, obchody, obchodní centra, firmy a univerzita. Šetření se zároveň zaměřilo jak na mobilitu zkoumaného subjektu, tak na mobilitu jeho zaměstnanců. Celkem se zapojilo 14 subjektů, z toho 10 subjektů se zúčastnilo i průzkumu mobility zaměstnanců. Respondenti odpovídali na otázky jako jsou např. druh dopravy, které využívají při cestě do zaměstnání nebo zda se jejich provozovna setkává s dopravně provozními problémy (UDIMO, 2022).

Zapojení

V rámci třetí příčky žebříku, v rámci inovativních metod, jsou realizovány tři nástroje, kdy jde o hlášení závad města, pracovní setkání a pocitovou mapu.

Prvním nástrojem jsou hlášení závad města. Obyvatelé města mají možnost, prostřednictvím aplikace s názvem Dej Tip, nahlásit jakoukoliv poruchu nebo navrhnout případná zlepšení na území města. Postup nahlášení závady je jednoduchý, nejdříve si občan musí stáhnout aplikaci, následně po jejím spuštění nahraje fotografii příslušné závady, kterou dále zařadí do přednastavené kategorie. K závadě občan může přidat detailnější popis, ale také nemusí. Po zkompletování všech předešlých kroků občan závadu odešle a na přehledové mapě může sledovat, jak nahlášenou závadu bude radnice dále řešit (Magistrát města Pardubice, 2024d).

Druhým nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, jsou pracovní setkání. V Pardubicích se uskutečnilo jedno pracovní setkání nad mapou, které bylo v rámci revitalizace části náměstí Republiky, dne 14. února 2023. Setkání bylo zahájeno na náměstí Republiky a následně se účastníci přesunuli do Společenského sálu radnice, kde diskutovali se zástupci města a týmem

architektů nad mapou této lokality. Plánovací setkání bylo rozděleno na několik částí – úvodní představení projektu, shrnutí pozitiv a negativ současného stavu, sběr námětů od veřejnosti a závěrečné shrnutí všech námětů.

Třetím nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, je pocitová mapa. Pocitová mapa byla realizována v rámci přípravy Plánu udržitelné městské mobility a probíhala od října do listopadu 2020. Mapování probíhalo prostřednictvím webové aplikace na stránkách projektu ParduPlán. Pro veřejnost, která neměla přístup k internetu, byly umístěny dotazníky do Turistického informačního centra. Do mapování pardubické dopravy pomocí obou forem se celkem zapojilo 860 účastníků, kteří zaznamenali přibližně 3 153 specifických problémů. Do mapy mohli účastníci vyznačit problémy, které se týkaly 4 kategorií: pěší, cyklistická, hromadná, individuální automobilová doprava. Nejvíce problémů bylo zaznamenáno v rámci individuální automobilové dopravy, kterou tvořilo přibližně 67 % všech zaznamenaných problémů. Přibližně 25 % zaznamenaných problémů tvořilo kategorii pěší a cyklistické dopravy. Nejméně zaznamenaných problémů, kterých bylo přibližně 6 %, tvořila kategorie hromadné dopravy. Cílem pocitové mapy bylo zapojení široké veřejnosti do mapování pardubické dopravy, konkrétněji předání informací o jejich vlastním vnímání problémů spojených s dopravou.

Partnerství

Ve čtvrté příčce žebříku, v rámci inovativních metod, jsou realizovány dva nástroje, kdy jde o workshopy, dětský a studentský parlament.

Prvním nástrojem, který byl ve městě realizován, jsou workshopy. V rámci revitalizace Palackého třídy bylo v roce 2017 a 2018 realizováno několik workshopů. První workshop se týkal seniorů, kdy město chtělo zjistit jejich pohled na budoucí vizi Palackého třídy. Zpracovatelé projektu se rozhodli seniory oslovit separátně, jelikož je většinou těžké se k této skupině dostat tradičními metodami dotazníkové šetření. Po přípravném mapování vhodných zástupců této věkové skupiny byli vyčleněni zástupci seniorů, kteří byli pozváni na první workshop, kde své podněty přednášeli přímo členům expertního týmu (Hlavatý a kol., 2018) Druhý workshop byl pořádán se žáky základní školy Štefánikova dne 3. října 2017 a třetí workshop byl pořádán se studenty Univerzity Pardubice dne 20. listopadu 2017 (Hlavatý a kol., 2018). K posledním dvou workshopům bohužel nejsou k dispozici z dostupných zdrojů na internetu žádné detailnější informace. Výsledkem zmíněných workshopů byla stanovená vize, která byla porovnáována a zhodnocena rozvojovými scénáři lokality.

Druhým nástrojem, který je ve městě uskutečňován, je dětský a studentský parlament. Dětský i studentský parlament zahájil svou činnost ve školním roce 2001/2002 a byl schválen Radou města Pardubice jako její poradní orgán (Magistrát města Pardubice, 2024e). Dětský parlament je tvořen zástupci 16 základních škol v Pardubicích, kdy na jednání parlamentu vždy dochází 2 zástupci z jednotlivých škol, kteří jsou vždy z druhé stupně. Ve školním roce 2022/2023 bylo celkem uskutečněno 13 setkání, kdy se zástupci parlamentu soustředili na problematiku školství, kdy jde konkrétně o aktuální témata školství a školní stravování (Magistrát města Pardubice, 2024e). Studentský parlament nemá ustálené uspořádání, jelikož záleží na středních školách v daném školním roce, zda se chtějí zúčastnit či nikoliv. Jednání parlamentu se uskutečňuje alespoň jednou za měsíc a dochází na něj 2-3 zástupci z každé školy. Ve školním roce 2022/2023 bylo celkem uskutečněno 10 setkání, kdy se zástupci parlamentu věnovali tématům dopravy, kultury, Smart City, financování středních škol a ubytovacím možnostem pro studenty (Magistrát města Pardubice, 2024e).

Hlavním cílem obou parlamentů je seznámení žáků a studentů se společenským a politickým děním ve městě. Žáci i studenti tak mají možnost setkávat se zajímavými osobnostmi např. politickými představiteli města či odborníky na danou problematiku. Na prvním jednání si většinou žáci a studenti zvolí témata, která je nejvíce zajímají a chtějí by se jim věnovat v průběhu školního roku. Mezi diskutovaná témata patří např. problematika školství, sportu, kultury, sociálních služeb nebo dopravy (Magistrát města Pardubice, 2024e). Své znalosti si žáci a studenti mohou rozšířit i díky zajímavým exkurzím na Městské policii Pardubice, Dopravním podniku nebo dokonce v Senátu či Poslanecké sněmovně. Velkým výstupem parlamentů je např. vybudování Skateparku v Pardubicích.

Delegování moci

V páté příčce žebříku, v rámci tradičních metod, je ve městě uskutečňován jeden nástroj, kterým jsou městské části. Dle zákona č. 128/2000 Sb., zákon o obcích, může být území každého statutární město členěno na městské obvody nebo městské části s vlastními orgány. V současné době jsou Pardubice rozděleny do 8 městských obvodů.

Tabulka 5: Přehled uskutečňovaných nástrojů participace v Pardubicích

Stupně žebříku Město	Informování		Konzultace		Zapojení		Partnerství		Delegování moci	
	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní
Pardubice	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	

Zdroj: vlastní zpracování dle dat (Čížková, 2021; Hlavatý a kol., 2018; K2P, 2023; UDIMO, 2022; Pomyjová, 2022; Pardubice ŽIVĚ, 2020; Magistrát města Pardubice, 2021, 2022, 2024)

4.6 Hradec Králové

4.6.1 Charakteristika města

Město Hradec Králové je statutárním městem, které se nachází na soutoku Labe a Orlice v severovýchodních Čechách v Královéhradeckém kraji (Centrum pro rozvoj obcí s regionů, 2023). K datu 1. ledna 2023 žije v Hradci Králové přibližně 94 tisíc obyvatel, což z Hradce dělá 9 největší město v České republice (Český statistický úřad, 2023). Hradec Králové se skládá z 21 místních částí a 21 katastrálních území, přičemž patří k největším statutárním městům v ČR, která nemají samosprávné městské části nebo obvody. Jako poradní a iniciativní orgány zde působí celkem 25 komisí místní samosprávy, avšak jejich územní působnost se liší od vymezených místních částí. Hradec Králové je krajským městem a také obcí s rozšířenou působností a pověřeným obecním úřadem, přičemž ve správním obvodu ORP je zahrnuto 81 obcí. Historické jádro je od roku 1962 městskou památkovou rezervací a je obklopeno neméně významnou moderní architekturou, kdy vůdčími architekty města mohou být považováni prof. Jan Kotěra a prof. Josef Gočár (WEBHOUSE, 2024).

4.6.2 Popis uskutečňovaných nástrojů participace na území města

Informování

Inovativními metodami, které jsou ve městě Hradec Králové využívány, jsou zpravodaj Radnice a sociální síť. Město vydává každý týden zpravodaj s názvem Radnice, který je určen pro informování obyvatel o dění ve městě od roku 2011 (Statutární město Hradec Králové, 2024a). Obyvatelé města se mohou prostřednictvím zpravodaje dozvědět o připravovaných a uskutečněných kulturních i sportovních akcích pro veřejnost, plánovaných rekonstrukcích ve městě a inzercích. Zpravodaj je distribuován do schránek nebo může být dle přání jednotlivců zaslán i do e-mailové schránky. Dalším informačním kanálem jsou sociální síť. Město je velmi aktivní na svém YouTube kanále s názvem Statutární město Hradec Králové, kde sdílí videa z uskutečněných akcí či zde sdílí rozhovory se zajímavými

osobnostmi. Mimo již zmiňovaného YouTube kanálu je Hradec Králové aktivní i na jiných sociálních sítích jako je např. Facebook či Instagram.

Konzultace

V druhé příčce žebříku, v rámci tradičních metod, není realizován žádný nástroj participace. V rámci inovativních metod, byly ve městě uskutečněny celkem čtyři nástroje, kdy jde o veřejná setkání, veřejná projednání, dotazníková šetření a ankety.

Prvním nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, jsou veřejná setkání. V rámci revitalizace Velkého náměstí byly uspořádány v roce 2023 celkem dvě veřejná setkání. Tyto veřejná setkání proběhly jak v prezenčním, tak i v online formátu, aby byla zajištěna účast pro všechny, kteří se chtěli aktivně zapojit do procesu revitalizace. Na obou veřejných setkání měli účastníci možnost diskutovat o tom, co by rádi na Velkém náměstí ponechali a co by naopak chtěli do budoucna změnit. Pro diskusi byla vyhrazena klíčová témata, která zahrnovala hodnotu Velkého náměstí, pohled na současný stav a potenciál pro jeho uvažované změny ve čtyřech definovaných oblastech: dopravě, klimatu, zeleni a využití veřejného prostoru (Participation factory, 2024). Třetí veřejné setkání proběhlo dne 15. února 2024 v rámci uspořádání architektonické soutěže na řešení území okolo Galerie cti U Koruny. Na setkání měli občané možnost diskutovat o současném stavu území a jeho okolí, o jejich problémech a potřebách daného území a co by podle nich mělo být součástí řešeného území (Statutární město Hradec Králové, 2024b). Výstupy ze setkání budou sloužit jako jeden z podkladů pro přípravu zadání soutěže, která by měla být vyhlášena v průběhu dubna letošního roku.

Druhým nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, jsou veřejná projednání. V období od 2. května do 29. června 2016, měli občané možnost uplatnit své připomínky či námítky k obsahu návrhu nového Územního plánu Hradce Králové. V návaznosti na to mohli občané, kteří se zajímají o tuto problematiku, navštívit veřejné projednání dne 22. června 2016. Cílem veřejném projednání byl přednes odborného výkladu zpracovatelem návrhu, včetně vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území a možnost občanů zeptat se na otázky ohledně obsahu územního plánu (Statutární město Hradec Králové, 2016). Další veřejná projednání se uskutečnila v rámci přípravy nového Strategického plánu rozvoje města Hradec Králové do roku 2040. První veřejné projednání proběhlo dne 6. června 2022, kde byly občanům představeny výstupy analytické a návrhové části strategického plánu. Během projednání měli občané možnost navrhnout své vlastní projekty a vyjádřit se ke klíčovým oblastem budoucího

rozvoje (Statutární město Hradec Králové, 2023a). Druhé veřejné projednání proběhlo dne 6. prosince 2022, kde byla občanům představena vize města a jednotlivé priority klíčových oblastí s konkrétním návrhy projektů (Statutární město Hradec Králové, 2023a). Poslední veřejné projednání se uskutečnilo dne 29. června 2023 v budově Magistrátu města, kde se občané mohli seznámit s vlivem navrhovaných opatření „Plánu udržitelné mobility města Hradec Králové“ na životní prostředí (Statutární město Hradec Králové, 2023b).

Třetím nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, jsou dotazníková šetření. V rámci revitalizace Velkého náměstí byla provedena dvě dotazníková šetření. První dotazníkové šetření, které bylo určeno pro širokou veřejnost, probíhalo v období od 8. listopadu do 31. prosince 2023. Tohoto dotazníkového šetření se účastnilo celkem 1672 respondentů, kdy přibližně 80 % respondentů bylo ve věkové kategorii 26-40 let a 41-60 let (Participation factory, 2024). V první části dotazníku byli respondenti dotazováni na to, co se jim vybaví, když se řekne Velké náměstí nebo na to, zda náměstí navštěvují a z jakého důvodu. Ve druhé části byli respondenti dotazováni na to, zda souhlasí s revitalizací náměstí a co by je osobně motivovalo k jeho návštěvě. Z výsledků vyšlo, že přibližně 72 % respondentů souhlasí s revitalizací Velkého náměstí a motivací jejich návštěvy by byly zejména kavárny, kulturní události, trhy nebo odpočinkové zóny. Dále byli respondenti dotazováni na otázky ohledně zlepšení klimatu, zeleně a stromů a ohledně dopravy a mobility. Druhé dotazníkové šetření, které bylo určeno pro studenty středních škol, probíhalo v období od 9. ledna do 19. ledna 2024. Tohoto dotazníkového šetření se účastnilo celkem 457 respondentů ve věkové kategorii 15-19 let. Stejně jako u prvního dotazníku byli respondenti dotazováni na to, jestli s revitalizací souhlasí či nikoliv. Výsledkem byla výrazná podpora, kdy s revitalizací souhlasí 71 % respondentů. Dále byli respondenti dotazováni na otázky ohledně vize Velkého náměstí, motivace návštěvy náměstí a co by na náměstí po revitalizaci chtěli vidět (Participation factory, 2024).

Čtvrtým nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, jsou ankety. Z dostupných zdrojů na internetu byly k dispozici pouze dvě ankety, které se týkaly názvu participativního rozpočtu. V první anketě bylo dohromady navrženo celkem 88 názvů. Ve druhé anketě bylo vybráno z předešlých návrhů jen 10 nejatraktivnějších, z kterých následně mohli občané vybírat finální název projektu.

Zapojení

Ve třetí příčce žebříku, v rámci inovativních metod, jsou realizovány dva nástroje, kdy jde o hlášení závad města a pocitovou mapu. Prvním nástrojem jsou hlášení závad města. Tento nástroj je uskutečňován prostřednictvím aplikace Munipolis, kde občané města mají možnost nahlásit jakékoliv podněty či závady např. na zařízeních v majetku města. Pokud chce občan nahlásit závadu, musí se nejdříve přihlásit do aplikace, kde klikne na ikonu fotoaparátu (MUNIPOLIS, 2024). Dále pomocí průvodce zadá podnět, který přiřadí do příslušné kategorie, pořídí fotografii a popíše příslušnou závadu, kterou by rád obci nahlásil. Město poté v aplikaci informuje občany o vyřešených podnětech formou fotografií.

Druhým nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, jsou pocitové mapy. První pocitová mapa byla realizována v rámci přípravy Plánu udržitelné městské mobility města Hradce Králové. Občané mohli do mapové aplikace vkládat pozitivní i negativní připomínky, které roztřídili do problémových okruhů (bezpečnost, organizace dopravy, chybějící a špatná infrastruktura) v rámci jednotlivých kategorií. Jednotlivé kategorie byly stanoveny dle užitého druhu dopravy: pěší doprava, cyklistická doprava, veřejná hromadná doprava, individuální automobilová doprava (Statutární město Hradec Králové, 2021). Druhá pocitová mapa byla realizována v rámci přípravy nového Strategického plánu rozvoje města. Občané měli možnost tuto pocitovou mapu vyplnit v období od 31. ledna do 6. března 2022. Občané zde mohli vyznačovat místa, kde se cítí dobře, kde se naopak necítí dobře, dále místa, která potřebují změnu nebo místa, kterými by se pochlubili návštěvníkům města. Celkem bylo v této pocitové mapě nasbíráno 2 175 podnětů (Statutární město Hradec Králové, 2023a).

Partnerství

Ve čtvrté příčce žebříku, v rámci tradičních metod, je realizován jeden nástroj, kterým jsou komise místní samosprávy. Komise místní samosprávy jsou zřizovány a rušeny Radou města. Jsou zřizovány jako iniciativní a poradní orgány v určených místních částech města, kdy územní obvod jejich působnosti určuje Rada města. V Hradci Králové je dohromady zřízeno 25 komisí místní samosprávy.

V rámci inovativních metod, jsou v Hradci Králové realizovány čtyři nástroje, kdy jde o workshopy, kulaté stoly, Hackathon a participativní rozpočet.

Prvním nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, jsou workshopy. V roce 2023 bylo celkem uspořádáno 11 workshopů v rámci revitalizace Velkého náměstí. Velký počet workshopů byl

z toho důvodu, že každá cílová skupina vyžadovala specifický přístup a metody zapojení, aby byly získány co nejrelevantnější pohledy na problematiku řešeného projektu. Pro potřeby projektu bylo tedy následně definováno 7 cílových skupin: široká veřejnost, rezidenti z Velkého náměstí, žáci základních škol, zástupce institucí a spolků, experti, podnikatelé z Velkého náměstí a studenti středních škol (Participation factory, 2024). Všechny workshopy měly za cíl získat zpětnou vazbu na současný stav náměstí, a především požadavky na budoucí stav Velkého náměstí. Jelikož měly všechny workshopy stejný průběh, bude zde rozepsán pouze první a poslední workshop. První workshop proběhl dne 14. listopadu 2023 na ZŠ Bezručova pro žáky 2. a 4. třídy. Děti se prostřednictvím workshopu dozvěděly, co je to revitalizace, participace a jakou konkrétní podobu mohou mít. Následně děti diskutovaly o současné podobě Velkého náměstí, ale především o té budoucí, kdy se shodly na tom, že by chtěly prostor bez aut, více vodních prvků a zeleně (Statutární město Hradec Králové, 2023c). Poslední workshop proběhl online dne 13. prosince 2023 se širokou veřejností. Workshop byl zaměřený na komplexní hodnocení současného stavu náměstí, hledání potenciálu jeho budoucího využití a definování nezbytných úprav. Následná diskuse byla rozdělena do tří hlavních témat: doprava, klima a zeleň, využití veřejného prostoru. Diskuse přinesla mnoho návrhů k revitalizaci a bylo zřejmé, že obyvatelům města není lhostejné, jak bude budoucí náměstí vypadat (Statutární město Hradec Králové, 2023d).

Druhým nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, jsou kulaté stoly. V rámci přípravy Strategického plánu rozvoje města byl realizován jeden kulatý stůl, který proběhl dne 3. března 2022 v předsálí Adalbertina. Celkově se kulatého stolu účastnilo přes 70 obyvatelů města, kteří pak v rámci jednotlivých stolů diskutovali o problémech a potřebách týkajících se čtyř klíčových oblastí rozvoje města.

Třetí nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, je Hackathon. V Hradci Králové byl uspořádán první Hackathon v roce 2019 k vývoji webových aplikací nad otevřenými daty Královehradeckého kraje. Poslední Hackathon město uspořádalo dne 19. října 2023 ve spolupráci s Fakultou informatiky a managementu Univerzity Hradec Králové a s Centrem investic, rozvoje a inovací (Královehradecký kraj, 2024). Cílem této akce bylo vyvinout aplikaci nad otevřenými daty Královehradeckého kraje. Do třetího ročníku Hackathonu se celkově zapojilo 72 účastníků, kteří utvořili 21 týmů. Nakonec zvítězil tým „Hackneme to“ s návrhem aplikace, která by mohla pomoci studentům s výběrem vysněné střední/vyšší odborné školy, kdy by tato aplikace poskytovala jednoduchý a přehledný vyhledávač škol (Královehradecký kraj, 2024).

Posledním nástrojem je participativní rozpočet, který bude v letošním roce pořádán poprvé ve městě. Jak již bylo zmíněno, město dalo možnost pomocí ankety vybrat název participativního rozpočtu, kdy nakonec občané zvolili název Pro(bud') Hradec. V současné době mají občané možnost přihlásit svůj projekt do konce května prostřednictvím webových stránek. Následným krokem bude schvalovací proces v budově Magistrátu města, kde vedení města bude posuzovat projekty z hlediska jejich proveditelnosti. Po schválení projektů proběhne hlasování o vybraných projektech prostřednictvím aplikace Munipolis. Na přihlášené projekty bude v letošním roce vyčleněna částka 10 milionů korun (Statutární město Hradec Králové, 2024c).

Tabulka 6: Přehled uskutečněných nástrojů participace v Hradci Králové

Stupně žebříku Město	Informování		Konzultace		Zapojení		Partnerství		Delegování moci	
	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní
Hradec Králové	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		

Zdroj: vlastní zpracování dle dat (Královehradecký kraj, 2024; Participation factory, 2024; Statutární město Hradec Králové, 2016, 2021, 2023, 2024)

4.7 Liberec

4.7.1 Charakteristika města

Město Liberec je nejseverněji položené krajské město, které se nachází v Liberecké kotlině v povodí řeky Lužické Nisy, mezi svahy Jizerských hor a Ještědského hřbetu. Poloha města v nedaleké vzdálenosti od hranic s Polskem a Německem je velmi významným faktorem pro průmyslovou orientaci města. Liberec je se svým počtem obyvatel páté největší město v České republice, kdy zde žije k datu 1. ledna 2023 přibližně 107 tisíc obyvatel (Český statistický úřad, 2023). Administrativně je území města děleno na 26 katastrálních území a rozčleněno na 33 městských čtvrtí, z nichž 32 je přímo spravováno orgány města (Havlík, 2022). Jedna část, konkrétně Liberec – Vratislavice nad Nisou, je vyčleněna jako samostatná městská část, přičemž je samospráva zajišťována orgány městského obvodu. Liberec je obcí s rozšířenou působností nacházející se v okrese Liberec, jejíž správní obvod ORP zahrnuje 28 obcí a z toho sedm měst (Havlík, 2022).

Liberec je považován za správní, vzdělanostní, kulturní a ekonomické centrum Libereckého kraje. Jedním ze symbolů města je liberecká radnice, která je dominantou náměstí. Nejznámějším symbolem nejen města, ale i kraje je hora Ještěd (1 012 m) se svou „stavbou

století“, kterou je hotel a vysílač na Ještědu, díky tomuto symbolu je město často označováno jako „město pod Ještědem“ (Statutární město Liberec, 2019).

4.7.2 Popis uskutečňovaných nástrojů na území města

Informování

Inovativními metodami, které jsou ve městě Hradec Králové využívány, jsou zpravodaj Liberec, Devadesátky a sociální síť. Město vydává každý měsíc zpravodaj s názvem Liberec, který je určen pro informování obyvatel o dění ve městě od roku 2004 (Statutární město Liberec, 2024a). Obyvatelé města se mohou prostřednictvím zpravodaje dozvědět o připravovaných a uskutečněných kulturních i sportovních akcích pro veřejnost, plánovaných rekonstrukcích ve městě, inzercích a rozhovorech se zajímavými osobnostmi. Zpravodaj je distribuován do schránek všech domácností a firem zdarma. Druhým informačním kanálem, který od roku 2016 začaly vydávat základní školy v Liberci, je magazín s názvem Devadesátky (Statutární město Liberec, 2024b). Tento magazín vychází jednou za čtvrt roku. Čtenáři se prostřednictvím tohoto magazínu mohou dozvědět o uskutečněných akcích na jednotlivých základních školách. Třetím informačním kanálem jsou sociální síť. Město spravuje svůj YouTube kanál s názvem Statutární město Liberec, kde především sdílí videa o plánovaných rekonstrukcích ve městě. Mimo již zmiňovaného YouTube kanálu je Liberec aktivní i na jiných sociálních sítích jako je např. Facebook či Instagram.

Konzultace

Ve druhé příčce žebříku, v rámci tradičních metod, je realizován pouze jeden nástroj, kterým jsou osadní výbory. Osadní výbory jsou orgány zastupitelstva města, jemuž jsou také odpovědné za své činnosti. V Liberci je celkem zřízeno 15 osadních výborů: Františkov, Horní Hanychov, Janův Důl, Jeřáb – za nádražím, Kateřinky, Krásná Studánka, Kristiánov, Liebiegovo městečko a Domovina, Machnín, Karlov a Bedřichovka, Pilínkov a Hluboká, Rochlice, Rudolfov, Růžodol I, Ruprechtice – Horská, Vesec (Statutární město Liberec, 2024c).

V rámci inovativních metod, byly ve městě uskutečněny celkem čtyři nástroje, kdy jde o veřejná setkání, veřejná projednání, ankety a den otevřených dveří primátora.

Prvním nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, jsou veřejná setkání. V roce 2023 se uskutečnilo několik veřejných setkání se zástupci radnice, konkrétněji s primátorem a radními města v různých městských částech, kdy cílem veřejných setkání je především diskuse s občany

o tom, co je zajímavá či popřípadě trápí v jejich jednotlivých městských částech. Tato veřejná setkání se projevila jako efektivní, jelikož město s nimi dále pokračuje i v letošním roce, kdy se první veřejné setkání tohoto typu uskutečnilo dne 28. března 2024 (Statutární město Liberec, 2024d). Dále se uskutečnila jednotlivá veřejná setkání, která se týkala především revitalizací veřejných prostorů a s nimi spojenými představenými územními studiemi. Jedno takové veřejné setkání se uskutečnilo dne 31. října 2023, kdy měli občané možnost diskutovat, se zpracovateli návrhu územní studie rozvoje Krásné Studánky, o budoucí vizi Krásné Studánky (Statutární město Liberec, 2023a). Druhé veřejné setkání se uskutečnilo dne 5. prosince 2023, kdy byla veřejnosti představena územní studie „Papírák“. V letošním roce je město také aktivní s plánovanými revitalizacemi veřejných prostor a rekonstrukcemi ve městě, jelikož bylo uspořádáno jedno veřejné setkání dne 1. února 2024, které se týkalo veřejného představení studie proveditelnosti na obnovu provozu lanové dráhy na Ještědu. Druhé veřejné setkání v tomto roce je plánované na den 23. dubna, kdy bude veřejnost seznámena s projektem revitalizace okolí Harcovské přehrady (Statutární město Liberec, 2024e).

Druhým nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, jsou veřejná projednání. Ve městě se v nedávné době uskutečnila pouze dvě veřejná projednání. První veřejné projednání se uskutečnilo dne 3. května 2021 v online formě z důvodu pandemie covid-19. Toto veřejné projednání se týkalo přípravy Strategie rozvoje statutárního města Liberec 2021+, kdy zde byla představena podoba analytické i návrhové části. Občané mohli své připomínky k dokumentu podávat během celého projednání jak v ústní podobě, tak i písemně prostřednictvím chatu (Statutární město Liberec, 2021a). Druhé veřejné projednání, týkající se návrhu změny č. Z5 územního plánu Liberec, se uskutečnilo dne 30. ledna 2024. Od tohoto veřejného projednání mohl každý uplatnit své připomínky a námítky k měněným částem města (Statutární město Liberec, 2024f).

Třetím nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, jsou ankety. První anketa, týkající se problémů a priorit města, byla realizována od října do listopadu 2021. Tato anketa proběhla v návaznosti na uspořádání veřejného fóra, kde vzešly podněty občanů, na jejichž řešení by se vedení statutárního města Liberec mělo zaměřit přednostně. Jelikož bylo potřeba získat více názorů široké veřejnosti, uspořádalo město anketu pro vznik skutečně objektivního obrazu toho, co by si lidé přáli ve městě změnit (Statutární město Liberec, 2021b). Anketu mohli občané vyplnit v elektronické verzi na webových stránkách nebo v tištěné verzi v rámci listopadového Zpravodaje Liberec. V roce 2022 proběhla druhá anketa týkající se Liberce a

změny klimatu. Občané byli tázáni na to, jak vnímají dopady změn klimatu a jaké kroky by uvítali od vedení města v rámci tohoto tématu. Anketu mohli občané vyplnit jak v elektronické, tak i v tištěné verzi (Statutární město Liberec, 2022). Třetí anketa proběhla v návaznosti na uspořádání veřejného fóra, kde vzešlo celkem 14 důležitých témat v oblasti rozvoje města. Stanovená témata byla prostřednictvím ankety ověřena mezi širokou veřejností, a to v elektronické i tištěné formě, v období od 15. listopadu do 22. prosince 2023 (Statutární město Liberec, 2023b).

Posledním nástrojem jsou dny otevřených dveří primátora. Pomocí formy osobního setkání, mají občané možnost diskutovat s primátorem o otázkách města, které je zajímají. Pro osobní setkání je nejdříve potřeba potvrzení schůzky na sekretariátu z důvodu omezené kapacity. Následně je na každého občana, který má o osobní setkání zájem, vyčleněno přibližně 15 minut. Na webových stránkách města jsou k dispozici vypsane termíny, kdy toto osobní setkání s primátorem je většinou pořádáno jednou za měsíc (Statutární město Liberec, 2024g).

Zapojení

Ve třetí příčce žebříku, v rámci inovativních metod, jsou realizovány dva nástroje, kdy jde o hlášení závad města a pocitovou mapu. Prvním nástrojem jsou hlášení závad města. Tento nástroj je uskutečňován prostřednictvím webových stránek města nebo prostřednictvím aplikace s názvem Marushka Photo, kde občané města mají možnost nahlásit jakékoliv podněty či závady např. na zařízeních v majetku města. Postup je na obou platformách stejný. Nejdříve občan označí v mapě příslušné místo závady, nahraje fotografii závady a následně závadu zařadí do jedné z kategorií.

Druhým nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, jsou pocitové mapy. Ve městě byla realizována pouze jedna pocitová mapa v roce 2016 v rámci akce GIS Days 2016 a v rámci veřejného fóra. V průběhu listopadu a prosince 2016 se do tvorby zapojilo více než 1 500 obyvatel města a dohromady bylo zadáno více než 15 000 podnětů (Statutární město Liberec, 2016). Občané mohli do mapy vyznačovat místa, kde sportují, kde se cítí dobře, kde nemají pocit bezpečí, kde vnímají špatnou dopravní situaci, kde jsou na město hrdí a kde je podle nich zanedbané prostředí. Nejvíce podnětů bylo zaznamenáno v kategorii „kde se cítíte dobře“ a následně v kategorii „kde jste na město hrdí“. U jednotlivých pocitů měli občané možnost k danému místu zadat i komentář nebo názor. Celkem tak město získalo 500 komentářů a názorů od občanů, které byly následně předány dotčeným odborům a orgánům města (Statutární město Liberec, 2016).

Partnerství

Ve čtvrté příčce žebříku, v rámci inovativních metod, jsou realizovány dva nástroje, kdy jde o veřejné fórum a participativní rozpočet.

Prvním nástrojem jsou veřejná fóra. Ve městě bylo první veřejné fórum uspořádáno dne 4. října v roce 2016. Od té doby byly veřejná fóra uspořádána ještě v roce 2017, 2018, 2019, 2021 a 2023. Na veřejném fóru mají občané příležitost sdílet své názory a vybrat tak spolu s ostatními nejnaléhavějších deset problémů města, na jejichž řešení se radnice bude přednostně snažit pracovat (Statutární město Liberec, 2019). V každém roce je program veřejného fóra víceméně stejný. Nejdříve probíhá vyhodnocení deseti problémů, které byly definovány v předešlém roce a následně probíhá představení problémů, které se od uplynulého setkání podařilo vyřešit. Po úvodním představení mají občané možnost zapojit se do diskuse u kulatých stolů, které jsou rozděleny do různých oblastí, kdy to může být například oblast dopravy, veřejného prostoru, ekonomiky a rozvoje města, sociálních služeb a školství, kultury a dalších (Statutární město Liberec, 2019). Následně účastníci fóra z každé oblasti vyberou dva největší problémy, ze kterých je potom definováno většinou kolem deseti největších problémů ve městě. Poslední veřejné fórum bylo uspořádáno dne 4. října 2023, které se tak stalo šestým pořádaným veřejným fórem v Liberci (Statutární město Liberec, 2023b). V návaznosti na veřejné fórum, město v roce 2023 uspořádalo, ve spolupráci s libereckými základními školami a Národní sítí Zdravých měst ČR, poprvé „Mladé fórum Zdravého města Liberce“. Cílem této akce bylo nabídnout mládeži možnost vyjádřit se k budoucímu rozvoji v Liberci. Celkem se mladého fóra účastnilo 48 zástupců z patnácti libereckých základních škol (Statutární město Liberec, 2023b).

Druhým nástrojem je participativní rozpočet. První ročník participativního rozpočtu, s názvem Tvoříme Liberec, spustilo město na začátku roku 2021. Další ročníky v průběhu let ukázaly, že občané města mají o participaci zájem a chtějí využívat tento konkrétní nástroj. Z minulých ročníků lze jmenovat zajímavé projekty jako je například oprava vyhlídky Jezdec, dětské hřiště v Horním Hanychově, kultivovaný předprostor u Kina Varšava, mlžítka pro osvěžení města. V letošním roce je realizován už čtvrtý ročník participativního rozpočtu, na který byla městem vyčleněna částka 10 milionů korun, která bude rozdělena mezi tři skupiny projektů (Mobilní rozhlas, 2024c). Zahájení letošního ročníku proběhlo na začátku dubna 2024 a od této doby mají občané možnost podávat své projekty až do konce května 2024. Následným postupem bude vyhodnocení projektů městem z hlediska proveditelnosti, zda

realizaci projektu nebrání nějaká technická či právní překážka. V říjnu budou mít občané města možnost rozhodnout pomocí veřejného hlasování o projektech, které budou ve městě realizovány. Následná realizace vybraných projektů proběhne od ledna 2025 (Mobilní rozhlas, 2024c).

Delegování moci

V páté příčce žebříku, v rámci tradičních metod, je ve městě uskutečňován jeden nástroj, kterým jsou městské části. Dle zákona č. 128/2000 Sb., zákon o obcích, může být území každého statutární město členěno na městské obvody nebo městské části s vlastními orgány. V současné době má Liberec jediný městský obvod s názvem Vratislavice nad Nisou.

Tabulka 7: Přehled uskutečňovaných nástrojů participace v Liberci

Stupně žebříku Město	Informování		Konzultace		Zapojení		Partnerství		Delegování moci	
	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní
Liberec	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	

Zdroj: vlastní zpracování dle dat (Mobilní rozhlas, 2024; Statutární město Liberec, 2016, 2019, 2021, 2022, 2023, 2024)

4.8 Svitavy

4.8.1 Charakteristika města

Město Svitavy se nachází ve východní části Pardubického kraje na pomezí Čech a Moravy. Administrativně se území města člení na čtyři místní části, které se nacházejí na čtyřech katastrálních územích: Svitavy-město, Svitavy-předměstí, Čtyřicet Lánů a Moravský Lačnov. K datu 1. ledna 2023 žije ve Svitavách přibližně 16 tisíc obyvatel (Český statistický úřad, 2023). Svitavy jsou obcí s rozšířenou působností a s pověřeným obecním úřadem, jejíž správní obvod zahrnuje 31 obcí (Český statistický úřad, 2023b).

Svitavy leží v malebné členité krajině Svitavské pahorkatiny, které nabízí řadu příležitostí pro rekreaci, pěší turistiku i cykloturistiku (Český statistický úřad, 2023b). Město nabízí také spoustu společenských a kulturních akcí, mezi které patří například přehlídka filmů Projekt 100 nebo oblíbené Svitavské letní slavnosti (Město Svitavy, 2024a). Dále jsou Svitavy navštěvovány zejména z důvodu její historie a památek, kdy jedním z nejnavštěvovanějších míst je náměstí Míru či Stará radnice (Město Svitavy, 2024b).

4.8.2 Popis uskutečňovaných nástrojů participace na území města

Informování

Inovativními metodami, které jsou ve městě Svitavy využívány, jsou zpravodaj Naše město a sociální síť. Město jako periodický tisk vydává každý měsíc zpravodaj s názvem Naše město. Městské zpravodaj je určen pro informování obyvatel o dění ve městě od roku 2018 (Město Svitavy, 2024c). Obyvatelé města se mohou prostřednictvím zpravodaje dozvědět o připravovaných a uskutečněných kulturních i sportovních akcích pro veřejnost, o plánovaných rekonstrukcích ve městě, o historii města a inzercích. Zpravodaj je distribuován do schránek všech domácností zdarma. Druhým informačním kanálem jsou sociální sítě. Město je aktivní zejména na sociálních sítích jako je např. Facebook či Instagram.

Konzultace

V druhé příčce žebříku, v rámci tradičních metod, nejsou uskutečňovány žádné nástroje. V rámci inovativních metod město uskutečnilo nástroje jako jsou veřejná projednání a dotazníkové šetření.

Prvním nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, jsou veřejná projednání. První veřejné projednání, týkající se změny územního plánu, bylo uspořádáno dne 29. března 2021. Občané byli na veřejném projednání seznámeni se změnou č.1 územního plánu a do 7 dnů od tohoto veřejného projednání měli možnost uplatnit své připomínky, které se této změny týkaly. Druhé veřejné projednání bylo uspořádáno dne 20. února 2023 v rámci přípravy plánované revitalizace parku u areálu psychiatrie. Občané zde měli možnost diskutovat nad mapou areálu parku u pavilónu psychiatrie o hodnotách, problémech a potřebách zkoumaného území (Město Svitavy, 2023a).

Druhým nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, je dotazníkové šetření. Ve městě bylo zatím realizováno pouze jedno dotazníkové šetření, které se týkalo výstavby větrných elektráren. Dotazníkové šetření mohli občané vyplnit od 10. do 30. listopadu 2023. Celkem se do dotazníkového šetření zapojilo 579 respondentů (Město Svitavy, 2024d). Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit postoje obyvatel k otázce využívání větrných elektráren v rámci energetické bezpečnosti a analyzovat rozdíly ve vnímání pozitivních a negativních dopadů větrných elektráren na životní prostředí a kvalitu života (Město Svitavy, 2024d). Výsledkem dotazníkového šetření bylo takové zjištění, že s výstavbou větrných elektráren v katastru obce by souhlasilo přibližně 58 % respondentů v případě, že by tím jejich obec získala určitý finanční příjem. Přibližně 23 % respondentů by s výstavbou v katastru vlastní

obce nesouhlasila a 18 % zastává neutrální postoj (Město Svitavy, 2024d). Respondenti zmiňovali jako hlavní motivační faktor pro výstavbu nejčastěji přínos elektrických elektráren pro ochranu klimatu, přispívání energetické nezávislosti a finanční příjem do rozpočtu. Naopak hlavními důvody, proč by respondenti s výstavbou nesouhlasili, je vnímání negativního vlivu elektráren na krajinu a obavy z hluku.

Zapojení

Ve třetí příčce žebříku, v rámci inovativních metod, je realizován pouze jeden nástroj, kdy jde o hlášení závad města. Tento nástroj je uskutečňován prostřednictvím aplikace s názvem Marushka Photo, kde občané města mají možnost nahlásit jakékoliv podněty či závady např. vyložené značky nebo nepořádek kolem kontejnerového stání. Postup nahlášení závady je jednoduchý. Nejdříve občan označí v mapě příslušné místo závady, nahraje fotografii závady a následně závadu popíše a odešle. Takto nahlášená závada je předána Městské policii, která ji posoudí a následně ji zašle k řešení kompetentní osobě. Pokud se nahlášená závada nachází na soukromých pozemcích, bývají soukromé subjekty informováni a zároveň vyzváni k její nápravě (Město Svitavy, 2023b).

Partnerství

Ve čtvrté příčce žebříku, v rámci inovativních metod, jsou realizovány tři nástroje, kdy jde o kulaté stoly, participativní rozpočet a dětské zastupitelstvo.

Prvním nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, jsou kulaté stoly. Tento nástroj je městem pořádán pravidelně, kdy první kulatý stůl byl uspořádal už v roce 2014. Druhý kulatý stůl byl uspořádán dne 28. listopadu 2017, kde občané mohli diskutovat o problémech, co je v rámci města trápí (Šmeral, 2017). Další kulaté stoly byly pořádány v roce 2019 a 2022. V letošním roce byl uspořádán, dne 16. dubna, kulatý stůl na téma „kultura“. Občané zde měli příležitost diskutovat o současném stavu svitavské kultury, co by zde chtěli změnit ohledně kultury nebo popřípadě co jim v kulturním programu Svitav chybí (Město Svitavy 2024e).

Druhým nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, je dětské zastupitelstvo. Tento nástroj participace již město využívalo před deseti lety, kdy v minulém roce došlo k jeho obnově. První úvodní setkání dětského zastupitelstva proběhlo dne 28. listopadu 2023, kterého se zúčastnili vždy dva zástupci z jednotlivých základních škol (Město Svitavy, 2023c). Jednotliví zástupci se na setkání představili a následně si vyslechli od radního města, pana Ondřeje Komůrky, jaké jsou vize o fungování dětského zastupitelstva. Do příštího setkání

dostali zástupci škol za úkol sestavit stanovy, návrh loga a posbírat různé nápady od svých spolužáků na změny týkající se chodu města (Město Svitavy, 2023c).

Třetím nástrojem je participativní rozpočet, který bude městem v letošním roce pořádán poprvé. Město, na první ročník participativního rozpočtu, vyčlenilo částku ve výši 500 000 Kč (Město Svitavy 2024f). Z této částky budou podpořeny celkem dva projekty, kdy bude podpořen jeden velký projekt v maximální výši 400 000 Kč a druhý malý projekt v maximální výši 100 000 Kč (Město Svitavy 2024f). Občané budou moci své nápady na jednotlivé projekty navrhnout v průběhu května. Následně město vyhodnotí projekty z hlediska jejich proveditelnosti, zda realizaci projektu nebrání nějaká technická či právní překážka. Po vyhodnocení projektů bude občanům otevřena možnost hlasování, kde budou moci rozhodnout, jaké projekty město v budoucnu zrealizuje.

Tabulka 8: Přehled uskutečňovaných nástrojů participace ve Svitavách

Stupně žebříku Město	Informování		Konzultace		Zapojení		Partnerství		Delegování moci	
	Tradici	Inovativní	Tradici	Inovativní	Tradici	Inovativní	Tradici	Inovativní	Tradici	Inovativní
Svitavy	✓	✓		✓	✓	✓		✓		

Zdroj: vlastní zpracování dle dat (Šmeral, 2017; Město Svitavy, 2023, 2024)

4.9 Trutnov

4.9.1 Charakteristika města

Město Trutnov se nachází v Královéhradeckém kraji, přesněji v severovýchodní části České republiky v podhůří Krkonoš na hranicích s Polskem (Centrum pro rozvoj obcí a regionů, 2019). Trutnov je druhým největším městem v kraji, kdy zde žije k datu 1. ledna 2023 přibližně 30 tisíc obyvatel (Český statistický úřad, 2023). Administrativně se území města člení na 21 místních částí ležících na 17 katastrálních územích. Trutnov je obec s rozšířenou působností a s pověřeným obecním úřadem, jejíž správní obvod zahrnuje 31 obcí (Český statistický úřad, 2022).

Město nemá velké množství historických památek, které by každoročně přitahovaly mnoho návštěvníků, proto se snaží pořádat řadu zajímavých kulturních a společenských akcí, kdy nejznámější z nich je mezinárodní hudební festival Trutnov Open Air Festival (Centrum pro rozvoj obcí a regionů, 2019). Trutnov je navštěvován turisty nejen díky kulturním akcím, ale i

díky své poloze, kdy město leží v turistické oblasti Krkonoše a Podkrkonoší. Především díky této poloze je vhodné jako výchozí bod pro turistiku či návštěvu místních cyklotras.

4.9.2 Popis uskutečňovaných nástrojů participace na území města

Informování

Inovativními metodami, které jsou ve městě Trutnov využívány, jsou zpravodaj Radniční listy, sociální sítě a panelové výstavy. Radniční listy vydává město jako periodický tisk, které vycházejí každý měsíc s výjimkou července. Radniční listy jsou určeny pro informování obyvatel o dění ve městě od roku 2011 (Městský úřad Trutnov, 2024a). Obyvatelé města se mohou prostřednictvím Radničních listů dozvědět o připravovaných a uskutečněných kulturních i sportovních akcích pro veřejnost, plánovaných rekonstrukcích ve městě a novinkách v oblasti sociálních a zdravotních služeb. Zpravodaj je distribuován do schránek všech domácností zdarma. Druhým informačním kanálem jsou sociální sítě. Město spravuje svůj YouTube kanál s názvem Město Trutnov, kde především sdílí videa o plánovaných rekonstrukcích ve městě. Mimo již zmiňovaného YouTube kanálu je Trutnov aktivní i na jiných sociálních sítích jako je např. Facebook či Instagram.

Třetím nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, je panelová výstava. V roce 2022 proběhl průzkum veřejnosti k revitalizaci sídliště Zelené Louky, kdy dne 19. října proběhla závěrečná prezentace výsledků průzkumu. Pro občany, kteří se nemohli zúčastnit prezentace, byla městem připravena venkovní panelová výstava, kde si o výsledcích průzkumu mohli přečíst podrobnější informace (Městský úřad Trutnov, 2022).

Konzultace

Ve druhé příčce žebříku není realizována žádná tradiční metoda. V rámci inovativních metod, byly ve městě uskutečněny celkem čtyři nástroje, kdy jde o veřejná projednání, dotazníkové šetření a ankety.

Prvním nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, jsou veřejná projednání. Ve městě se v nedávné době uskutečnila pouze dvě veřejná projednání. První veřejné projednání se uskutečnilo dne 29. dubna 2021 v online formě z důvodu pandemie covid-19. Projednání se týkalo Koncepční studie role města Trutnova v cestovním ruchu východních Krkonoš a Podkrkonoší (Městský úřad Trutnov, 2021a). Druhé veřejné projednání, týkající se změny č. 4 územního plánu Trutnova, se uskutečnilo dne 23. ledna 2024 (Městský úřad Trutnov, 2024b).

Druhým nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, je dotazníkové šetření. Dotazníkové šetření bylo realizováno, v rámci revitalizace Zelené Louky, v období od května do června v roce 2022. Obyvatelé mohli dotazník vyplnit buď v elektronické formě prostřednictvím webových stránek města nebo v tištěné formě, kdy byl dotazník součástí květnového čísla Radničních listů. Město po ukončení možnosti vyplnění, obdrželo celkem 840 vyplněných online i papírových dotazníků. Po provedení kontroly správnosti dotazníků, bylo do dotazníkového šetření celkem započítáno 695 dotazníků (Kremláčková, 2022). Výsledkem dotazníku bylo to, že si lidé na Zelené Louce nejvíce vážili blízkosti okolní přírody, obslužnosti hromadné dopravy, nákupních možností a dostupnosti školek a škol v lokalitě (Městský úřad Trutnov, 2022). Naopak největší problém v lokalitě lidé vidí v parkování a dopravní situaci v ulicích, soužití různých skupin obyvatel, možnosti volnočasových aktivit a kulturního a společenského vyžití pro dospělé a mládež. Podle respondentů by se mělo do Zelené Louky investovat v zajištění dostatku parkovacích míst, do rekonstrukcí místních komunikací a chodníků a do vybudování klidného parku (Městský úřad Trutnov, 2022).

Třetím nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, jsou ankety. První anketa proběhla v průběhu října v roce 2022, která se týkala budoucnosti objektu bývalé věznice v Trutnově. Veřejnost měla prostřednictvím ankety rozhodnout, kterému ze dvou návrhů by město mělo dát přednost v rámci oživení objektu bývalé věznice. Prvním návrhem byl Dům technických dovedností a FabLab, druhým návrhem byla nová Galerie Draka. Do ankety se celkem zapojilo 1 030 respondentů, kdy necelých 72 % respondentů hlasovalo pro první projekt, a to Dům technických dovedností a FabLab (Městský úřad Trutnov, 2021b). Druhá anketa, týkající se zavedení sdílených kol, proběhla během listopadu roku 2023. Město formou ankety zjišťovalo, zda by lidé o systém sdílených kol měli zájem či nikoliv, zda by preferovali klasická kola nebo elektrokola, za jakým účelem by je používali a kam by popřípadě chtěli stanoviště pro kola ve městě umístit (Městský úřad Trutnov, 2023). Ankety se dohromady zúčastnilo 493 respondentů, z toho 310 bylo pro zavedení služby a 183 bylo proti. Město se tedy dle výsledků ankety rozhodlo pro zavedení služby sdílených kol (Městský úřad Trutnov, 2023).

Zapojení

Ve třetí příloze žebříku, v rámci inovativních metod, jsou realizovány dva nástroje, kdy jde o hlášení závad města a pocitovou mapu. Prvním nástrojem jsou hlášení závad města. Tento nástroj je uskutečňován prostřednictvím webových stránek města, kde občané mají možnost

nahlásit jakékoliv podněty či závady např. na veřejném osvětlení, zeleni nebo popřípadě nahlásit černou skládku. Postup hlášení závad je jednoduchý. Nejdříve občan označí na mapě příslušné místo závady, nahraje fotografii závady a následně závadu zařadí do jedné z kategorií a závadu detailněji popíše (T-mapy, 2023).

Druhým nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, je pocitová mapa. Ve městě byla realizována pouze jedna pocitová mapa, která probíhala v rámci průzkumu veřejnosti k revitalizaci sídliště Zelené Louky. Občané se mohli do vyplňování pocitové mapy zapojit od poloviny března do poloviny dubna v roce 2022. Celkem se podařilo získat 329 podnětů, pomocí kterých občané sdělili radnici své podněty na různá zlepšení a zkrášlení tohoto největšího trutnovského sídliště (Kremláčková, 2022).

Partnerství

Ve čtvrté příčce žebříku, v rámci inovativních metod, jsou realizovány dva nástroje, kdy jde o participační workshop a participativní rozpočet.

První nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, byl participační workshop. Ten byl uspořádán v červnu roku 2022, v rámci průzkumu veřejnosti k revitalizaci sídliště Zelené Louky (Městský úřad Trutnov, 2022). Na workshopu byla celkem se sedmi diskutujícími probírána budoucí vize Zelené Louky. Z dostupných zdrojů na internetu není o tomto workshopu bohužel více detailnějších informací.

Druhým nástrojem je participativní rozpočet. První ročník participativního rozpočtu, s názvem Měníme Trutnov, spustilo město na začátku roku 2023. Minulý ročník ukázal, že občané města mají o participaci zájem a chtějí využívat tento konkrétní nástroj. Z minulého ročníku lze jmenovat zajímavé projekty jako je vybudování bezbariérového přístupu do podloubí, hřiště ve Voletinách nebo parkování na Zelené Louce. V letošním roce je realizován druhý ročník participativního rozpočtu, na který byla městem vyčleněna částka 1 milion korun (Městský úřad Trutnov, 2024c). Zahájení letošního ročníku proběhlo na začátku března a od této doby měli občané možnost podávat své projekty až do konce března. Do konce dubna město vyhodnotí projekty z hlediska jejich proveditelnosti, zda realizaci projektu nebrání nějaká technická či právní překážka. Od 1. do 21. června budou mít občané města možnost rozhodnout pomocí veřejného hlasování o projektech, které budou ve městě realizovány. Následná realizace vybraných projektů proběhne do konce roku 2025 (Městský úřad Trutnov, 2024c).

Tabulka 9: Přehled uskutečňovaných nástrojů participace v Trutnově

Stupně žebříku Město	Informování		Konzultace		Zapojení		Partnerství		Delegování moci	
	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní
Trutnov	✓	✓		✓	✓	✓		✓		

Zdroj: vlastní zpracování dle dat (T-MAPY, 2023; Kremláčková, 2022; Městský úřad Trutnov, 2021, 2022, 2023, 2024)

4.10 Česká Lípa

4.10.1 Charakteristika města

Město Česká Lípa se rozkládá v severní části České republiky na obou březích řeky Ploučnice v Libereckém kraji. Česká Lípa zahrnuje čtrnáct místních částí, v nichž žije celkem přibližně 37 tisíc obyvatel (Český statistický úřad, 2023). Česká Lípa byla dříve okresním městem, v současnosti je obcí s rozšířenou působností a pověřeným obecním úřadem. Správní obvod České Lípy, obce s rozšířenou působností, zahrnuje 41 obcí.

Novodobý vzhled a vývoj ovlivnila průmyslová výroba a blízkost těžby uranu, v sedmdesátých a osmdesátých letech 20. století ve městě vznikla řada velkých panelových sídlišť. Centrum města bylo zachováno a vyhlášeno městskou památkovou zónou. Centrum tvoří původní historické jádro města se dvěma náměstími – náměstí T.G. Masaryka a Škroupovo náměstí (GaREP, 2017). Z historických památek stojí za zmínku areál Augustiniánského kláštera a ambient kláštera, kde se nachází Vlastivědné muzeum a galerie s rozsáhlými historickými i přírodovědnými expozicemi.

4.10.2 Popis uskutečňovaných nástrojů participace na území města

Informování

Inovativními metodami, které jsou ve městě Česká Lípa využívány, jsou Městské noviny, sociální sítě a panelové výstavy. Městské noviny vydává město jako periodický tisk, který vychází každý měsíc. Městské noviny jsou určeny pro informování obyvatel o dění ve městě od roku 2016 (Město Česká Lípa, 2024a). Obyvatelé města se mohou prostřednictvím Městských novin dozvědět o připravovaných a uskutečněných kulturních i sportovních akcích pro veřejnost, o plánovaných rekonstrukcích ve městě, o historii města a inzercích. Zpravodaj je distribuován do schránek všech domácností zdarma. Druhým informačním kanálem jsou sociální sítě. Město spravuje svůj YouTube kanál s názvem Město Česká Lípa, kde pravidelně

sdílí videa s názvem Českolipský magazín, kde se občané mohou převážně dozvědět o tom, co se ve městě dělo a jaké jsou plánované rekonstrukce ve městě. Mimo již zmiňovaného YouTube kanálu je Trutnov aktivní i na jiných sociálních sítích jako je např. Facebook či Instagram.

Třetím nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, je panelová výstava. Panelová výstava byla uspořádána v návaznosti na tvorbu manuálu veřejných prostranství v roce 2023 (Město Česká Lípa, 2023a). Občané se tak prostřednictvím této výstavy mohli seznámit s výsledky manuálu, kdy se tento manuál zabývá především účelným využíváním veřejného prostoru a jeho následnou péčí.

Konzultace

Ve druhé příčce žebříku, v rámci tradičních metod, jsou realizovány dva nástroje, kterými jsou osadní výbory a rada seniorů. Osadní výbory jsou orgány zastupitelstva města, jemuž jsou také odpovědné za své činnosti. V České Lípě jsou celkem zřízeny 2 osadní výbory: osadní výbor Dobranov – Vlčí důl – Heřmaničky – Písečná – Vítkov a osadní výbor Lada (Město Česká Lípa, 2022a). Rada seniorů je jednou z komisí Rady města, která byla zřízena dne 13. prosince 2023. Účelem této komise je rozšířit možnosti seniorů, kteří budou moci vyjadřovat své názory a podněty týkající se městských záležitostí. Rada seniorů se bude skládat z pěti členů, kterou povede, v roli předsedkyně, starostka města Jitka Volfová (Město Česká Lípa, 2023b).

V rámci inovativních metod, bylo ve městě uskutečněno celkem pět nástrojů, kdy jde o veřejná setkání, veřejná projednání, hodiny pro veřejnost, ankety a dotazníková šetření.

Prvním nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, jsou veřejná setkání. První veřejná setkání proběhla v roce 2019, kdy starostka města zahájila akci s názvem Promluvte si se starostkou. Setkání se uskutečňovala každý měsíc v jednotlivých městských lokalitách. Cílem těchto setkání byla diskuse občanů se starostkou města o tom, co je v jednotlivých částech města trápí, jelikož každá městská část má své specifické problémy a požadavky. První veřejné setkání v rámci této akce se uskutečnilo dne 14. února 2019 na Ladech (Město Česká Lípa, 2019). Tento typ veřejných setkání se u občanů zřejmě osvědčil, jelikož město s těmito veřejnými setkáními pokračovalo i v letech 2020 a 2021. Dále bylo dne 7. září 2022 uspořádáno veřejné setkání, které se týkalo obchvatu České Lípy. Občané se mohli na veřejném setkání seznámit s průběhem přípravy obchvatu, kdy následně probíhala diskuse, ohledně dotazů týkajících se obchvatu, s ředitelem libereckého Ředitelství silnic a dálnic (Město Česká Lípa,

2022b). V letošním roce je naplánováno jedno veřejné setkání, konající se dne 18. dubna, které bude spojeno s přípravou nového Strategického plánu rozvoje města (Město Česká Lípa, 2024b).

Druhým nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, jsou veřejná projednání. První veřejné projednání proběhlo dne 20. dubna 2022, na kterém měli občané možnost vyjádřit svůj názor, zda by chtěli přejmenovat názvy Moskevské a Ruské ulice, z důvodu probíhající války na Ukrajině, či nikoliv (Město Česká Lípa, 2022c). Druhé veřejné projednání, týkající se analýzy parkovacích potřeb, proběhlo dne 8. června 2022. Občanům zde byla představena závěrečná Analýza parkovacích potřeb města Česká Lípa, která se zabývá problematikou parkování ve městě (Město Česká Lípa, 2022d). Třetí veřejné projednání proběhlo v březnu roku 2022. Na veřejném projednání byly občanům představeny návrhy územních studií, které řešily nezastavěné území mezi Špičákem a Starou Lípou. Po veřejném projednání obdrželo město celkem 20 připomínek a také petici proti původnímu návrhu územních studií, kdy většina občanů žijících v těsné blízkosti řešeného území nesouhlasila s návrhem a domáhali se zachování dotčených ploch jako ploch veřejného prostranství (Město Česká Lípa, 2023c).

Třetím nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, jsou hodiny pro veřejnost. Město pravidelně každý měsíc pořádá hodiny pro veřejnost, kdy občané mohou navštívit členy vedení města bez předchozího objednání. Občané mohou své otázky diskutovat se starostkou města, s místostarostou města a členkou rady (Město Česká Lípa, 2024c).

Čtvrtým nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, jsou ankety. První anketa probíhala v létě v roce 2022, v souvislosti s přípravou koncepčního dokumentu „Manuál tvorby veřejných prostranství města Česká Lípa“. Anketa byla dostupná jak v elektronické verzi prostřednictvím webových stránek, tak i v tištěné verzi v Městských novinách. Občané mohli do 31. července 2022 vyjádřit svůj názor ke kvalitě veřejného prostoru v centru města. Cílem ankety bylo získat pohled občanů na to, jak veřejný prostor v současné době vnímají, čeho si na něm váží a co jim naopak chybí, popřípadě nevyhovuje (Město Česká Lípa, 2022e). Druhá anketa probíhala v návaznosti na již zmíněné veřejné projednání, které se týkalo přejmenování Moskevské a Ruské ulice (Město Česká Lípa, 2022c). Anketu mohli občané vyplnit do 21. dubna 2022, a to v elektronické i tištěné verzi. Výsledkem veřejného projednání i ankety bylo to, že většině obyvatel se zdá přejmenování zbytečné a komplikované. Město tedy vyslechlo většinu občanů a ulice přejmenovány nebyly.

Pátým nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, jsou dotazníková šetření. Ve městě bylo zatím realizováno pouze jedno dotazníkové šetření, které proběhlo v rámci přípravy Strategického plánu rozvoje města České Lípy na období 2017-2023. Dotazníkové šetření probíhalo v průběhu dubna a května v roce 2016, kdy se celkem do dotazníkového šetření zapojilo 760 respondentů (GaREP, 2017). Respondenti byli nejdříve dotazováni na jednu z klíčových otázek, kterou je kvalita prostředí a služeb, ve které celkem hodnotili 28 oblastí. Nejlépe hodnocenými oblastmi byly následující: „úroveň technické infrastruktury“ a „nakládání s odpady, jejich třídění a recyklace“ (GaREP, 2017). Nejhůře hodnocenými oblastmi byly možnosti parkování a stav dopravní infrastruktury. V další otázce se mohli respondenti vyjadřovat k tomu, co jim ve městě nejvíce chybí. Mezi nejčastěji zmiňovanými nedostatky města patří následující: absence koupaliště, absence obchodního centra, nedostatek hřišť a nedostatek kulturních a společenských akcí (GaREP, 2017). Nejzajímavější otázkou v tomto dotazníkovém šetření, s ohledem na téma této práce, byla otázka ohledně chybějících způsobů komunikace. Občané v rámci této otázky zmiňovaly, že jim například chybí online přenosy jednání zastupitelstva, veřejné besedy zástupců města s občany nebo vstřícnost jednání ze strany městského úřadu (GaREP, 2017).

Zapojení

Ve třetí příčce žebříku jsou realizovány dva nástroje v rámci inovativních metod, kdy jde o hlášení závad města a pocitovou mapu. Prvním nástrojem jsou hlášení závad města. Tento nástroj je uskutečňován prostřednictvím aplikace Munipolis, kde občané města mají možnost nahlásit jakékoliv podněty či závady např. na zařízeních v majetku města. Pokud chce občan nahlásit závadu, musí se nejdříve přihlásit do aplikace, kde klikne na ikonu fotoaparátu (MUNIPOLIS, 2024). Dále pomocí průvodce zadá podnět, který přiřadí do příslušné kategorie, pořídí fotografii a popíše příslušnou závadu, kterou by rád obci nahlásil. Město poté v aplikaci informuje občany o vyřešených podnětech formou fotografií.

Druhým nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, je pocitová mapa. Ve městě byla zatím realizována pouze jedna pocitová mapa, která proběhla v rámci přípravy Strategického plánu rozvoje města České Lípy na období 2017-2023. Tato pocitová mapa byla vyplňována v rámci veřejného projednání, které bylo uskutečněno dne 12. května 2016 (GaREP, 2017). Celkem se do pocitové mapy zapojilo čtrnáct obyvatel města. Účastníci zakreslovali do mapy místa, která vnímají pozitivně a místa, která naopak vnímají negativně. Obyvatelé jako pozitivní část města vnímali samotné městské centrum, městský park a oblast u řeky

Ploučnice. Naopak jako negativní část vnímali oblast železniční tratě nebo oblast sídliště Sever (GaREP, 2017).

Partnerství

Ve čtvrté příčce žebříku, v rámci inovativních metod, byl uskutečněn jeden nástroj, kdy jde o participativní rozpočet. Druhým nástrojem jsou kulaté stoly, které budou v letošním roce teprve pořádány.

Prvním nástrojem je participativní rozpočet. První a zároveň zatím poslední ročník participativního rozpočtu, s názvem Tvoříme město, spustilo město na začátku roku 2018. Po skončení lhůty pro přihlášení projektů obdrželo město celkem 45 projektů od více než 35 navrhovatelů (Louda, 2020). Vedení města následně vyhodnotilo projekty z hlediska jejich proveditelnosti, kdy všechny stanovené podmínky splnilo pouze 22 projektů. Město po vyhodnocení projektů uspořádalo hlasování pro veřejnost, kde pak 20 projektů získalo více než 30 potřebných hlasů (Louda, 2020). Celková částka všech realizovaných projektů činila necelých 4 milionů korun (Louda, 2020).

Druhým nástrojem jsou kulaté stoly, kdy první kulatý stůl bude uspořádán v letošním roce v rámci přípravy Strategie rozvoje města Česká Lípa na roky 2025 – 2034. Kulatý stůl bude uspořádán dne 18. dubna 2024, kde budou mít občané možnost probrat témata v oblasti sportu, sociálních služeb, kultury, dopravy, bydlení, rozvoje služeb, bezpečnosti a mnoho dalších (Město Česká Lípa, 2024d).

Tabulka 10: Přehled uskutečňovaných nástrojů participace v České Lípě

Stupně žebříku Město	Informování		Konzultace		Zapojení		Partnerství		Delegování moci	
	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní
Česká Lípa	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		

Zdroj: vlastní zpracování dle dat (Louda, 2020; GaREP, 2017; Město Česká Lípa, 2019, 2022, 2023, 2024)

4.11 Choceň

4.11.1 Charakteristika města

Město Mimoň se nachází v Pardubickém kraji, konkrétněji v okrese Ústí nad Orlicí. Administrativně město spadá do správního obvodu obce s rozšířenou působností Vysoké Mýto (GaREP, 2016). Město Choceň je administrativně rozděleno na sedm místních částí,

kteřé se nachází na čtyřech katastrálních území (GaREP, 2016). Město je obcí s pověřeným obecním úřadem, ve kterém žije k datu 1. ledna 2023 přibližně 8 700 obyvatel (Český statistický úřad, 2023). Ve městě je mnoho zajímavých turistických míst, kdy lze například zmínit Choceňský zámek nebo kostel sv. Františka Serafinského.

4.11.2 Popis uskutečňovaných nástrojů participace na území města

Informování

Inovativními metodami, které jsou ve městě Chocni využívány jsou Choceňský zpravodaj, sociální sítě a prezentace pro veřejnost. Město vydává každý měsíc zpravodaj s názvem Choceňský zpravodaj, který je určen pro informování obyvatel o dění ve městě od roku 2007 (Město Choceň, 2024a). Ve zpravodaji se občané mohou dozvědět informace ze zasedání zastupitelstva či rady města, o připravovaných či realizovaných projektech, o připravovaných kulturních akcích, o zprávách ze škol a mateřských škol, o sportovních událostech a o zdravotních a sociálních službách.

Město informuje také občany pomocí sociálních sítí Facebook a YouTube. Na Facebooku zveřejňuje důležité informace týkající se města a jeho okolí, na YouTube jsou většinou zveřejňována jednání zastupitelstva.

Třetím nástrojem, který město využívá, jsou prezentace pro veřejnost. Dle dostupných zdrojů na internetu byly uskutečněny celkem tři prezentace. První prezentace pro veřejnost proběhla dne 13. září 2022, která se týkala prezentace vítězného návrhu projektu Ostrov. Území tzv. Ostrova, konkrétněji ulice Na Herzánce, je jednou z prioritních oblastí rozvoje města z toho důvodu, aby bylo toto území kvalitnějších místem nejen pro kulturní akce, ale také pro trávení volného času. Druhá a třetí prezentace se týkala družstevního bydlení, kdy se město rozhodlo využít pozemkové rezervy v lokalitě Vostelčice a provést tak výstavbu tří bytových domů formou družstva (Město Choceň, 2024b). První prezentace ohledně družstevního bydlení proběhla dne 28. června 2023, zatímco druhá se konala až v tomto roce, přesněji dne 14. února. Všechny prezentace jsou dostupné na platformě YouTube.

Konzultace

V rámci tradičních metod není ve městě Chocni uskutečňován žádný nástroj. Co se týče inovativních metod, tak je město docela aktivní, jelikož realizuje mnoho nástrojů, mezi které patří dotazníkové šetření, veřejná setkání, veřejná projednání, ankety a byla realizována i jedna veřejná debata.

Prvním nástrojem, který byl ve městě uskutečněn, je dotazníkové šetření. To proběhlo v září 2015, které se týkalo přípravy Strategického plánu města Chocně pro období 2016-2020. Občané měli možnost vyplnit dotazník v elektronické verzi prostřednictvím webových stránek či v tištěné podobě na několika místech v Chocni. Dotazník vyplnilo celkem 549 respondentů, kdy nejvíce respondentů bylo ve věkové kategorii 31-40 let (GaREP, 2016). Výsledkem šetření bylo zjištění, že občané ve svém městě nejvíce oceňují blízkost přírody, příznivé životní prostředí a sportovní vyžití. Naopak nejčastěji uváděnou skutečností, která se občanům ve městě nelíbí, byla uváděna možnost nedostatku pracovních příležitostí. Vysokých hodnot také dosahovaly možnosti jako nízká bezpečnost ve městě či nedostatek obchodů a služeb (GaREP, 2016). V současné době probíhá další dotazník, který je připraven pro obyvatele města v rámci přípravy nového Strategického plánu pro období 2025-2031. Dotazník je k dispozici v elektronické verzi na webových stránkách města nebo popřípadě v tištěné verzi, která bude obyvatelům zasílána do schránek. Výsledek dotazníku bude po jeho ukončení a vyhodnocení zveřejněn na webových stránkách města a v Choceňském zpravodaji. Obyvatelé města se budou moci s výsledkem dotazníku seznámit i na veřejném setkání, které proběhne 5. června 2024.

Druhým nástrojem jsou veřejná setkání, kdy lze z dostupných zdrojů na internetu zmínit dvě uskutečněná veřejná setkání. První veřejné setkání proběhlo dne 28. září 2021, které se uskutečnilo v rámci akce food festival přímo na Ostrově. Účelem tohoto setkání bylo zjištění potřeb občanů pro zpracování zadání architektonické soutěže na revitalizaci Ostrova (Sivák, 2021). Na tomto setkání byl zveřejněn časový harmonogram projektu, jeho obsah a možnosti participace občanů (Sivák, 2021). Starší obyvatelé této části se zejména shodovali na konání klidných akcí s přísným dodržováním večerního klidu, jelikož mají špatné osobní zkušenosti s akcemi, které se konaly do pozdních večerních hodin. Dále se většina obyvatel shodovala na větším zapojení řeky, například formou veřejných lodiček. Druhé veřejné setkání proběhlo dne 18. března 2024 v Komunitním centru Choceň na téma přesunutí skateparku směrem k Retail centru, kdy by se tímto krokem vytvořil nový volnočasového park ve městě. Architektonické studio zde představilo své prvotní návrhy a dále zde byla rozvinuta diskuse, které se účastnil městský architekt a starosta města.

Třetím nástrojem jsou veřejná projednání. Ve městě se veřejné projednání návrhu změny územního plánu konalo dne 10. února 2021 na Městské úřadu Choceň. Občané mohli k této změně územního plánu uplatnit připomínky a námítky dle stavebního zákona.

Čtvrtým nástrojem, který byl ve městě realizován, jsou ankety. První anketa probíhala od 6. září do 11. října 2021 v rámci přípravy revitalizace Ostrova. Účelem ankety bylo přitáhnout pozornost obyvatel k projektu a zároveň zjistit rozsah témat, která se k danému projektu vztahují (Sivák, 2021). Anketa byla dostupná v elektronické verzi na stránkách města a v tištěné podobě, kdy byla doručena do schránek obyvatel města. Ankety se zúčastnilo dohromady 372 respondentů. Respondenti byli tázáni, zda využívají prostory Ostrova, popřípadě k jakým činnostem a co by na Ostrově změnili, aby se tento prostor stal příjemnějším místem pro jeho návštěvníky. Druhá anketa proběhla v dubnu 2022 a týkala se výstavby bytových domů na Volstelčicích formou družstva. Respondenti byli tázáni, zda by měli zájem o družstevní bydlení, o jak velký byt by měl zájem a jaká je jejich akutní potřeba bydlení. V návaznosti na anketu byla uspořádána dne 28. dubna 2022 veřejná debata.

Zapojení

Ve třetí příčce žebříku, v rámci inovativních metod, je realizován pouze jeden nástroj, kdy jde o hlášení závad města. Tento nástroj je uskutečňován prostřednictvím aplikace Munipolis, kde občané města mají možnost nahlásit jakékoliv podněty či závady. Pokud chce občan nahlásit závadu, musí se nejdříve přihlásit do aplikace, kde klikne na ikonu fotoaparátu (MUNIPOLIS, 2024) Dále pomocí průvodce zadá podnět, který přiřadí do příslušné kategorie, pořídí fotografii a popíše příslušnou závadu, kterou by rád obci nahlásil. Město poté v aplikaci informuje občany o vyřešených podnětech formou fotografií.

Tabulka 11: Přehled uskutečňovaných nástrojů participace v Chocni

Stupně žebříku Město	Informování		Konzultace		Zapojení		Partnerství		Delegování moci	
	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní
Chocněň	✓	✓		✓	✓	✓				

Zdroj: vlastní zpracování dle dat (Město Chocněň, 2024; Sivák, 2021)

4.12 Úpice

4.12.1 Charakteristika města

Město Úpice, nacházející se v severovýchodních Čechách v Královéhradeckém kraji, leží v Krkonošském podhůří na řece Úpě, kdy jméno města bylo odvozeno právě od této řeky (Východočeská rozvojová, 2016). Město je obcí s pověřeným obecním úřadem, které spadá

pod obec s rozšířenou působností Trutnov vzdálenou přibližně 14 km (Město Úpice, 2024a). K datu 1. ledna 2023 zde žije přibližně 5 500 obyvatel (Český statistický úřad, 2023).

Atraktivita města spočívá především v jeho poloze, kdy je v blízkosti Krkonoš, a tak návštěvníci toto město využívají jako výchozí bod pro turistiku. Město je také známé svou tradiční architekturou, kdy může být příkladem nejstarší stavební památka, Dřevěnka v ulici Žižkova, která je od roku 2010 zařazena mezi národní kulturní památky (Národní památkový ústav, 2015).

4.12.2 Popis uskutečňovaných nástrojů participace na území města

Informování

Inovativními metodami, které jsou ve městě Úpice využívány jsou Úpické noviny, sociální síť, prezentace pro veřejnost. Město vydává každý měsíc zpravodaj s názvem Úpické noviny, který je určen pro informování obyvatel o dění ve městě od roku 2005 (Město Úpice, 2024b). Úpické noviny jsou distribuovány zdarma prostřednictvím distribučních míst např. novinový stánek na bývalém autobusovém nádraží nebo turistické informační centrum nacházející se na náměstí. Ve zpravodaji se lidé mohou dozvědět o informacích z jednání zastupitelstva či rady města, o připravovaných či uskutečněných kulturních akcích, o zpráv ze škol a mateřských škol a o programu kina (Město Úpice, 2024b). Město informuje také občany pomocí sociální sítě Facebook, kde zveřejňuje důležité informace týkající se města a jeho okolí.

Posledním nástrojem, který byl uskutečněn, v rámci inovativních metod, byla prezentace pro veřejnost. Prezentace byla uskutečněna dne 19. října 2023, kdy byly veřejnosti prezentovány výsledky soutěže v rámci revitalizace autobusového nádraží (Město Úpice, 2023). Na této prezentaci byly představeny všechny návrhy oslovených architektů, ale také studentů gymnázia v Úpici.

Konzultace

Město Úpice v druhé příčce žebříku nevyužívá žádné tradiční metody. V rámci inovativních metod byl využit pouze jeden nástroj, kterým je dotazníkové šetření. Dotazníkové šetření bylo realizováno v rámci přípravy nového strategického plánu města pro období 2016-2025. Toto šetření proběhlo v únoru 2016, kdy byly celkem připraveny tři samostatné dotazníky, a to pro obyvatele města, pro podnikatele a pro neziskové organizace (Východočeská rozvojová, 2016). Celkem na dotazníky odpovědělo 431 osob a organizací. Na dotazníky pro obyvatele města odpovědělo 407 občanů, kdy se nejvíce občanů zapojilo ve věkové kategorii 30-49 let a

65 let a více. Občané mohli dotazníky vyplňovat buď v elektronické formě na webových stránkách nebo v tištěné podobě, kdy vyplněné dotazníky mohli odevzdávat na městský úřad. Výsledkem šetření bylo zjištění, že obyvatelé oceňují na svém městě blízkost přírody, rekreaci a atraktivní turistická místa, dopravní obslužnost a také dostupnost veřejných služeb. Naopak se obyvatelům ve městě nelíbí kriminalita a vandalství, možnosti pracovního uplatnění a stav celkového vzhledu města, kdy jde o nepořádek ve městě či stav komunikací a chodníků (Východočeská rozvojová, 2016).

Zapojení

Ve třetí příčce žebříku je realizován pouze jeden nástroj, kdy jde o hlášení závad města. Občané města mají možnost prostřednictvím aplikace Munipolis nahlásit jakékoliv podněty či závady. Pokud chce občan nahlásit závadu, musí se nejdříve přihlásit do aplikace, kde klikne na ikonu fotoaparátu (MUNIPOLIS, 2024) Dále pomocí průvodce zadá podnět, který přiřadí do příslušné kategorie, pořídí fotografii a popíše příslušnou závadu, kterou by rád obci nahlásil. Město poté v aplikaci informuje občany o vyřešených podnětech formou fotografií.

Tabulka 12: Přehled uskutečňovaných nástrojů participace v Úpici

Stupně žebříku Město	Informování		Konzultace		Zapojení		Partnerství		Delegování moci	
	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní
Úpice	✓	✓		✓	✓	✓				

Zdroj: vlastní zpracování dle dat (Město Úpice, 2023, 2024; Východočeská rozvojová, 2016)

4.13 Mimoň

4.13.1 Charakteristika města

Město Mimoň se nachází v Ralské pahorkatině a v podhůří Lužických hor, v Libereckém kraji, konkrétněji v okrese Česká Lípa. Mimoň je obcí s pověřeným obecním úřadem a je jednou ze 41 obcí, které spadají do ORP Česká Lípa (Město Mimoň, 2021). Město je členěno na 8 částí obce, kdy zde k datu 1. ledna 2023 žije přibližně 6 400 obyvatel (Český statistický úřad, 2023).

Mimoň je z velké části obklopena plochou bývalého vojenského výcvikového prostoru Ralsko s poměrně rozsáhlými, především borovými lesy a krásnými meandry řeky Ploučnice (Město Mimoň, 2024a). Po zrušení vojenského újezdu se toto území díky rozsáhlému přírodnímu bohatství stalo vyhledávaným turistickým cílem (Město Mimoň, 2021). Město se nachází ve

středu několika přírodních rezervací (Přírodní rezervace Ralsko, Máchovo jezero, Vranovské skály, Národní přírodní rezervace Břehyně – Pecopala a Hradčanské stěny) a chráněná územní oblast Natura 2000 (Město Mimoň, 2021).

4.13.2 Popis uskutečňovaných nástrojů participace na území města

Informování

Inovativními metodami, které jsou ve městě Mimoň využívány jsou Mimoňský zpravodaj, mobilní aplikace, Komunikace přes SMS. Město vydává každý měsíc zpravodaj s názvem Mimoňský zpravodaj, který je určen pro informování obyvatel o dění ve městě od roku 2008 (Město Mimoň, 2024b). Obyvatelé města se mohou prostřednictvím zpravodaje dozvědět o připravovaných kulturních i sportovních akcích pro veřejnost, plánovaných rekonstrukcích ve městě, sociální a zdravotní péči, školství, historii města a různých inzercích. Občané mohou být informováni i pomocí druhého a třetího nástroje, kterými je mobilní aplikace s názvem V obraze a služba Galileo Smart Info. Aplikace přináší obyvatelům města různé aktuality z webu, kdy může jít například o nově vložené zprávy, fotografie či dokumenty vyvěšené na úřední desce (Město Mimoň, 2024c). Služba Galileo Smart Info umožňuje obci komunikovat s občany prostřednictvím SMS a e-mailů (Galileo corporation, 2024). Občanům tak mohou přímo do telefonu nebo počítače chodit důležitá upozornění a pozvánky na připravované události a akce.

Konzultace

Ve druhé příčce žebříku byla realizována jedna tradiční metoda, a to místní referendum. Místní referendum se konalo v roce 2017 souběžně s parlamentními volbami, kdy se rozhodovalo o výstavbě silnice, která by odváděla dopravu z přetíženého náměstí. U referenda hlasovalo celkem 35,7 procent oprávněných osob, z nichž necelých 1 700 lidí stavbu silnice odmítlo a souhlas se stavbou vyslovilo pouze 242 lidí (MAFRA, 2017).

V rámci inovativních metod, byly ve městě uskutečněny dva nástroje, kdy jde o dotazníkové šetření a ankety. Oba nástroje participace proběhly v rámci přípravy nového programu rozvoje města pro rok 2019-2029. Dotazníkové šetření bylo zaměřeno na otázky týkající se hodnocení kvality života ve městě. Šetření se dohromady účastnilo 562 respondentů, kdy nejvíce respondentů bylo ve věkové kategorii 65 let a více (Město Mimoň, 2021). Výsledkem šetření bylo zjištění, že obyvatelé projevují nejvyšší spokojenost se vzhledem města a s příznivým životním prostředím. Naopak obyvatelé nejsou spokojeni s nedostatkem pracovních příležitostí, omezenou dostupností obchodů a služeb a s nedostatečným zájmem občanů o

záležitosti v obci. Anketa byla uskutečněna v roce 2020 a celkem se jí zapojilo 559 lidí, kteří hlasovali o podobě víceúčelové budovy.

Zapojení

V rámci třetí příčky žebříku je realizován pouze jeden nástroj, a to hlášení závad města. Občané města mají možnost prostřednictvím webových stránek nahlásit jakoukoliv poruchu nebo navrhnout případná zlepšení na území města (Soukup, 2018). Postup nahlášení poruchy je jednoduchý, občan se přihlásí na webové stránky a následně umístěním terčíku vyznačí do mapy konkrétní poruchu. Systém poté předá zadaný podnět přímo osobě, která má danou problematiku v kompetenci. Mohou se nahlašovat poruchy jako jsou např. poruchy veřejného osvětlení, chodníku nebo vozovky, poškození odpadkového koše a další.

Tabulka 13: Přehled uskutečňovaných nástrojů participace v Mimoně

Stupně žebříku Město	Informování		Konzultace		Zapojení		Partnerství		Delegování moci	
	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní
Mimoň	✓	✓	✓	✓	✓	✓				

Zdroj: vlastní zpracování dle dat (Město Mimoň, 2024; GaREP, 2016; Sivák, 2021)

5 Shrnutí uskutečňovaných nástrojů participace ve vybraných městech

Na první stupeň žebříku s názvem informování, v rámci tradičních i inovativních metod, dosáhlo všech 12 měst. Na druhý stupeň žebříku v rámci tradičních metod dosáhlo 6 měst, v rámci inovativních metod dosáhly tohoto stupně všechny města. Na třetí stupeň žebříku, v rámci tradičních i inovativních metod, dosáhla všechna města. Na čtvrtý stupeň žebříku v rámci tradičních metod dosáhlo jedno město, v rámci inovativních metod dosáhlo tohoto stupně 9 měst. Na poslední stupeň žebříku, v rámci tradičních dosáhla 3 města, v rámci inovativních metod nedosáhlo tohoto stupně žádné město. V následující tabulce jsou zobrazena všechna zkoumaná města a jejich přehled uskutečňovaných prvků participativní demokracie v rámci jednotlivých stupňů participačního žebříku.

Tabulka 14: Přehled uskutečňovaných nástrojů participace v jednotlivých městech

Stupně žebříku Město	Informování		Konzultace		Zapojení		Partnerství		Delegování moci	
	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní	Tradiční	Inovativní
Brno	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	
Jihlava	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		
Chrudim	✓	✓		✓	✓	✓		✓		
Pardubice	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	
Hradec Králové	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		
Liberec	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	
Svitavy	✓	✓		✓	✓	✓		✓		
Trutnov	✓	✓		✓	✓	✓		✓		
Česká Lípa	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		
Chocẽ	✓	✓		✓	✓	✓				
Úpice	✓	✓		✓	✓	✓				
Mimoň	✓	✓	✓	✓	✓	✓				

Zdroj: vlastní zpracování

V první skupině měst, která je tvořena Brnem, Jihlavou a Chrudimí, je největší počet uskutečněných nástrojů participace, dle stupňů žebříku, zaznamenán v Brně. Všechna města v této skupině využívají nástrojů participace v prvním stupni participačního žebříku, jak v rámci tradičních, tak i inovativních metod. Nejvíce jsou zde využívány zpravodaje jednotlivých měst a komunikace s obyvateli města prostřednictvím sociálních sítí. V druhém stupni žebříku, v rámci tradičních metod, využívají nástrojů participace pouze dvě města, a to Jihlava a Brno, kdy obě města zřizují osadní výbory. V rámci inovativních metod využívají

nástrojů participace všechna města, kdy jde zejména o veřejná setkání, veřejná projednání, dotazníková šetření, ankety a setkání se zastupiteli vedením města. Ve třetím stupni žebříku, v rámci tradičních metod, využívají všechna města nástrojů participace, kdy se jedná o připomínky k územnímu plánu, které jsou stanoveny zákonem. V rámci inovativních metod využívají nástrojů participace všechna města, kdy byly v každém městě využity hlášení závad města a pocitové mapy. V předposledním stupni žebříku nevyužilo žádné město nástrojů participace v rámci tradičních metod. V rámci inovativních metod byly všemi městy využity nástroje participace v různých formách. Ve dvou městech, Brně a Chrudimi, byl využit participativní rozpočet a v Jihlavě a Chrudimi byl využit nástroj participace, kterým je kulatý stůl. V poslední stupni žebříku využilo jen město Brno nástrojů participace v rámci tradičních metod, kdy se jedná o dělení území města na městské obvody. V rámci inovativních metod nevyužilo žádné město nástrojů participace.

Ve druhé skupině, která je tvořena Pardubicemi, Hradcem Králové a Libercem, je největší počet uskutečněných nástrojů participace, dle stupňů žebříku, zaznamenán v Pardubicích a Liberci. Všechna města v této skupině využívají nástrojů participace v prvním stupni participačního žebříku, jak v rámci tradičních, tak i inovativních metod. Nejvíce jsou zde využívány zpravodaje jednotlivých měst a komunikace s obyvateli města prostřednictvím sociálních sítí. V druhém stupni žebříku, v rámci tradičních metod, využívají nástrojů participace města Pardubice a Liberec, které zřizují osadní výbory. Pardubice navíc kromě osadních výborů uspořádali místní referendum, které se také řadí do tradičních metod. V rámci inovativních metod využívají nástrojů participace všechna města, kdy jde zejména o veřejná setkání a veřejná projednání. Mimo těchto nástrojů byly v Pardubicích a v Hradci Králové realizovány dotazníková šetření. Ve třetím stupni žebříku, v rámci tradičních metod, využívají všechna města nástrojů participace, kdy se jedná o připomínky k územnímu plánu, které jsou stanoveny zákonem. V rámci inovativních metod využívají nástrojů participace všechna města, kdy byly v každém městě využity hlášení závad města a pocitové mapy. Kromě již zmíněných nástrojů Pardubice navíc realizovali pracovní setkání. V předposledním stupni žebříku využívá pouze město Hradec Králové nástrojů participace v rámci tradičních metod, kdy město zřizuje komise místní samosprávy. V rámci inovativních metod byly všemi městy využity nástroje participace v různých formách. Město Pardubice využilo celkem dva nástroje, kterými jsou workshopy a dětský a studentský parlament. Město Hradec Králové využilo celkem tři nástroje, kterými jsou workshopy, kulaté stoly a Hackathon. Čtvrtým nástrojem je participativní rozpočet, který bude teprve realizován v letošním roce. Město

Liberec využilo celkem tři nástroje, kdy jde o parlament mladých, participativní rozpočet a veřejné fórum. V poslední stupni žebříku využilo nástrojů participace dvě města, Pardubice a Liberec, v rámci tradičních metod, kdy se jedná o dělení území města na městské obvody. V rámci inovativních metod nevyžilo žádné město nástrojů participace.

Ve třetí skupině, kterou tvoří Svitavy, Trutnov a Česká Lípa, je největší počet uskutečněných nástrojů participace, dle stupňů žebříku, zaznamenan v České Lípě. Všechna města v této skupině využívají nástrojů participace v prvním stupni participačního žebříku, jak v rámci tradičních, tak i inovativních metod. Nejvíce jsou zde využívány zpravodaje jednotlivých měst a komunikace s obyvateli města prostřednictvím sociálních sítí. V druhém stupni žebříku, v rámci tradičních metod, využívá nástrojů participace pouze město Česká Lípa, která zřizuje osadní výbory. V rámci inovativních metod využívají nástrojů participace všechna města, kdy jde zejména o veřejná projednání a dotazníková šetření. Mimo těchto nástrojů byly v České Lípě uskutečněny veřejná setkání, hodiny pro veřejnost a ankety. Ve třetím stupni žebříku, v rámci tradičních metod, využívají všechna města nástrojů participace, kdy se jedná o připomínky k územnímu plánu, které jsou stanoveny zákonem. V rámci inovativních metod využívají nástrojů participace všechna města, kdy byly v každém městě využity hlášení závad města. V Trutnově a České Lípě byl využit navíc jeden nástroj, kterým jsou pocitové mapy. V předposledním stupni žebříku nevyžilo žádné město nástrojů participace v rámci tradičních metod. V rámci inovativních metod byly všemi městy využity nástroje participace v různých formách. Město Svitavy využilo celkem dva nástroje, kterými jsou kulaté stoly a dětské zastupitelstvo. Třetím nástrojem je participativní rozpočet, který bude teprve realizován v letošním roce. Město Trutnov využilo celkem dva nástroje, kterými je participační workshop a participativní rozpočet. Město Česká Lípa využilo jeden nástroj, kterým je participativní rozpočet. Druhým plánovaným nástrojem jsou kulaté stoly, které budou realizovány v letošním roce. V posledním stupni, jak v rámci tradičních, tak i inovativních metod, nevyžilo žádné město nástrojů participace.

Ve čtvrté skupině, kterou tvoří Choceň, Úpice a Mimoň, je největší počet uskutečněných nástrojů participace, dle stupňů žebříku, zaznamenan v Mimoně. Všechna města v této skupině využívají nástrojů participace v prvním stupni participačního žebříku, jak v rámci tradičních, tak i inovativních metod. Nejvíce využívaným nástrojem jsou zde zpravodaje jednotlivých měst. Dále města Choceň a Úpice, kromě zpravodaje, využívají i komunikaci s obyvateli města prostřednictvím sociálních sítí a byly zde uskutečněny i prezentace pro veřejnost. V druhém stupni žebříku, v rámci tradičních metod, využívá nástrojů participace

pouze město Mimoň, ve kterém bylo uspořádáno místní referendum. V rámci inovativních metod využívají nástrojů participace všechna města, kdy byly ve všech městech uskutečněny dotazníková šetření. Mimo již zmíněného nástroje byly v Chocni uskutečněna veřejná setkání a veřejná projednání. Dále ve městě Chocni a Mimoni byla realizována anketa. Ve třetím stupni žebříku, v rámci tradičních metod, využívají všechna města nástrojů participace, kdy se jedná o připomínky k územnímu plánu, které jsou stanoveny zákonem. V rámci inovativních metod využívají nástrojů participace všechna města, kdy byly v každém městě využity hlášení závad města. V předposledním i posledním stupni žebříku, jak v rámci tradičních, tak i inovativních metod, nevyužilo žádné město nástrojů participace.

Co se týče porovnání jednotlivých skupin, je na tom nejlépe druhá skupina, ve které jsou krajská města Královehradeckého, Libereckého a Pardubického kraje. Tato skupina využívá nástrojů participace na všech stupních participačního žebříku. V porovnání s touto skupinou, pak další skupiny zaostávají především ve využití nástrojů participace ve druhém stupni žebříku, v rámci tradičních metod, kam můžou být zařazeny osadní výbory nebo konání místního referenda. Dalším rozdílem je předposlední stupeň žebříku, kdy je pouze v jednom městě, Hradci Králové, využíván nástroj participace, v rámci tradičních metod. Posledním rozdílem je poslední stupeň žebříku, kdy dvě města v této skupině využívají nástrojů participace, v rámci tradičních metod. Druhou nejlépe hodnocenou skupinou, z hlediska využívání nástrojů participace, je první skupina zahrnující města, která jsou součástí Národní sítě Zdravých měst. Rozdílem v porovnání s nejlépe hodnocenou skupinou, je to, že město Chrudim nevyužilo žádnou tradiční metodu participace v druhém stupni žebříku, tedy zřízení osadních výborů či konání místního referenda. Dalším rozdílem může být skutečnost, že pouze jedno město, který je město Brno, využívá nástrojů participace v posledním stupni žebříku, v rámci tradičních metod, kdy člení své území na městské obvody. Třetí nejlépe hodnocenou skupinou, z hlediska využívání nástrojů participace, je třetí skupina, zahrnující města, která mají statut ORP a jsou většinou druhými největšími městy dle počtu obyvatel v kraji. Rozdílem v porovnání s nejlépe hodnocenou skupinou, je to, že města Svitavy a Trutnov nevyžívají žádnou tradiční metodu participace v druhém stupni žebříku, tedy zřízení osadních výborů či konání místního referenda. Nejhůře hodnocenou skupinou, z hlediska využívání nástrojů participace, je čtvrtá skupina, zahrnující města, která mají statut POÚ v rámci působnosti správního obvodu jednotlivých měst ze třetí skupiny. V této skupině využívá tradiční metodu participace v druhém stupni žebříku pouze město Mimoň. Dále

žádné z vybraných měst nevyužívá nástrojů participace ve předposledním a posledním stupni žebříku.

Z předchozího textu lze usoudit, že města s větším počtem obyvatel obvykle využívají více nástrojů participace než města s menším počtem obyvatel. Větší města čím dál více využívají moderních nástrojů participace, kdy byl nejvíce využit participativní rozpočet, který v současné době využívá 7 měst. Nejzajímavějším moderním nástrojem, který využívají čtyři města, je zapojování dětí a mládeže do veřejných záležitostí města prostřednictvím například dětského zastupitelstva nebo parlamentu mladých. Tento nástroj by se měl určitě využívat i v dalších městech, jelikož perspektiva mladších obyvatel města je klíčová pro efektivní řešení veřejných záležitostí, kdy tato skupina často přináší odlišný pohled na problémy, které ve městě existují.

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce je vyhodnocení míry prvků participativní demokracie na rozvoji vybraných sídel. Participace se stává v současné době čím dál populárnějším nástrojem pro rozvoj měst a obcí. Tento nástroj zahrnuje mnoho forem, které se využívají k zapojení veřejnosti do spolupráce na veřejných záležitostech, kdy v této bakalářské práci budou představeny různé formy participace, které jednotlivá města využívají.

V první části práce byly vysvětleny teoretické pojmy, které se pojí s veřejnou správou, v rámci, které jsou v práci představeny pojmy jako činnost a organizační principy veřejné správy, rozdělení veřejné správy na státní správu a samosprávu, kdy v souvislosti s tématem práce je detailněji rozepsána samospráva. Dále jsou v teoretické části práce představeny pojmy týkající se udržitelného rozvoje, kde jsou blíže vysvětleny pojmy jako pilíře udržitelného rozvoje nebo prosazování udržitelného rozvoje. V poslední kapitole teoretické části jsou představeny pojmy pojící se k participativnímu plánování, kdy jsou zde zmíněny pojmy týkající se uspořádání státu, participace či participačního žebříku, ze kterého dále vychází praktická část této bakalářské práce.

V druhé části práce byla provedena analýza prvků participativní demokracie ve vybraných sídlech a následné vyhodnocení míry uskutečněných nástrojů participace. Pro analýzu prvků participativní demokracie bylo vybráno celkem 12 měst z Jihomoravského kraje, kraje Vysočina a dále z Pardubického, Královehradeckého a Libereckého kraje, kdy tato města byla rozdělena do čtyř skupin. V první skupině byla zvolena města, která jsou součástí Národní sítě Zdravých měst České republiky. Ve druhé skupině byla zvolena krajská města z Pardubického, Královehradeckého a Libereckého kraje. Ve třetí skupině byla zvolena největší města dle počtu obyvatel, jež mají v krajích z druhé skupiny měst, statut ORP. V poslední skupině byla zvolena největší města dle počtu obyvatel, jež mají statut POÚ v rámci působnosti správního obvodu jednotlivých měst ze třetí skupiny. V této části byla stanovena metodika výzkumu a stanoveny výzkumné otázky, kdy první výzkumná otázka se zaměřuje na poznání prvků participativní demokracie, které využívají vybraná města k zapojování veřejnosti na veřejných záležitostech a na plánování rozvoje města. Na tuto otázku bylo odpovězeno při analyzování strategických dokumentů jednotlivých vybraných měst a dostupných zdrojů na internetu, kdy byly zejména využity webové stránky jednotlivých vybraných měst. Druhá výzkumná otázka navazovala na první otázku, kdy se dotazovala, jakou míru prvků participativní demokracie jednotlivá města využívají. Na tuto

otázku odpovídá vyhodnocení míry jednotlivých prvků participativní demokracie prostřednictvím participačního žebříku. Z vyhodnocení jednotlivých prvků vyplývá, že ve třech zkoumaných skupinách je alespoň jedno město, které implementuje prvky participativní demokracie na všech úrovních participačního žebříku, kromě nejvyššího stupně, známého jako delegování moci. Výjimkou zde byla poslední skupina, která zahrnuje města se statutem POÚ, kdy v žádném ze zkoumaných měst nebylo dosaženo předposledního stupně participačního žebříku s názvem partnerství. Z porovnání jednotlivých skupin měst vyplývá, že v míře prvků participativní demokracie dosahují většího stupně města s větším počtem obyvatel než města s menším počtem obyvatel. Větší města čím dál více využívají moderních a populárních nástrojů participace, mezi které se řadí participativní rozpočet, dětské zastupitelstvo nebo parlament mladých.

Doporučením pro všechny menší města se statutem POÚ je, aby více využívala prvků participativní demokracie a dala tak možnost obyvatelům města podílet se na veřejných záležitostech a procesu rozvoje města. Další doporučení pak patří větším městům, aby při participaci zapojovali i mladší obyvatele měst, kdy v rámci analýzy byl například zjištěn zajímavý nástroj, kterým je dětské zastupitelstvo nebo parlament mladých. Prostřednictvím těchto nástrojů by město pomohlo rozšířit povědomí o participaci mezi mladými občany a zejména zajímavým způsobem propojit teorii, která je ve školách vyučována s následnou praxí. Příkladem mohou být Pardubice, které v rámci parlamentu mladých pořádají pro studenty setkání se zajímavými osobnostmi nebo studentům a žákům umožňují navštívit zajímavé exkurze. Další výhoda spočívá v tom, že žáci a studenti často přinášejí do diskuse odlišný pohled na problémy města a jejich možná řešení, což městu umožňuje získat cenné podněty.

POUŽITÁ LITERATURA

ADAMOVI, K. a KRÍŽKOVSKÝ, L. *Základy politologie*. 2. dopl. vyd. Právnické učebnice. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-870-3.

ARNSTEIN, S. *A Ladder Of Citizen Participation*. Journal of the American Planning Association [online]. 1969, 35(4), 216-224 [cit. 2024-03-05]. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01944366908977225>

ASOCIACE SPOLEČENSKÉ ODPOVĚDNOSTI. *Národní síť zdravých měst ČR* [online]. [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: <https://www.spolecenskaodpovednost.cz/clen/narodni-sit-zdravych-mest-cr/>

BERNARD, J. *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. ISBN 978-80-7419-069-8.

BRNĚNSKÉ KOMUNIKACE. *Nahlásit závadu je jednoduché* [online]. 2024 [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://vylepsujibrno.cz/nahlasit-zavadu/>

CAMPBELL, S. Green cities, growing cities, just cities? Urban Planning and the Contradictions of Sustainable Development. Journal of the American Planning Association [online]. American Planning Association, 1996, 62(3), 296-312 [cit. 2024-02-18]. ISSN 0194-4363. Dostupné z: <https://www.vanderbilt.edu/search/?q=Campbell#gsc.tab=0&gsc.q=Campbell%20Scott&gsc.sort=>

COLLIN, P. *Young Citizens and Political Participation in a Digital Society* [online]. London: Palgrave Macmillan, 2015. ISBN 9781137348838

ČESKÝ ROZHLAS. *Chrudim zvažuje zavedení sdílených kol. V anketě sonduje zájem lidí* [online]. 2023 [cit. 2024-04-14]. Dostupné z: <https://pardubice.rozhlas.cz/chrudim-zvazuje-zavedeni-sdilenych-kol-v-ankete-sonduje-zajem-lidi-8936844>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2023*. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD [PDF]. 2023a [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112023>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Charakteristika okresu Brno-město* [online]. 2022 [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xb/charakteristika_okresu_brno_mesto

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Charakteristika SO ORP Jihlava* [online]. 2013 [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xj/charakteristika_so_orp_jihlava

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Charakteristika správního obvodu Svitavy* [online]. 2023b [cit. 2024-04-17]. Dostupné z:

https://www.czso.cz/csu/xe/charakteristika_spravniho_obvodu_svitavy

ČÍŽKOVÁ, N. *Zelená brána zůstane neomítnutá. Pro současnou podobu je 73 procent Pardubáků* [online]. In: VLTAVA LABE MEDIA. 2021 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: https://pardubicky.denik.cz/zpravy_region/zelena-brana-zustane-neomitnuta-pro-soucasnou-podobu-je-73-procent-pardubaku-202.html

ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V. a ČOPÍK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3061-5.

DECISION 21. *Participativní rozpočet* [online]. [cit. 2024-03-05]. Dostupné z: <https://www.decision21.cz/produkty/participativni-rozpocet>

DOČEKALOVÁ, P., ŠVEC, K. a kol. *Úvod do politologie*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2940-4.

FUČÍK, P a kol. *Vnímání pocitu bezpečí a kriminality obyvateli Brna* [online]. 2022 [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://data.brno.cz/documents/2bf2b0e8dd1e49b0b391a3a37623b9c5/explore>

GALILEO CORPORATION. *Smart Info: Zasilání zpráv z obcí a měst* [online]. 2024 [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://smart-info.cz/>

GAREP. *Strategický plán města Choceň* [PDF]. In: MĚSTO CHOCEŇ. 2016 [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://www.chocen.cz/strategicky-plan-mesta-chocen/ms-39591>

GAREP. *Strategický plán rozvoje města Česká Lípa na období let 2017-2023*. In: MĚSTO ČESKÁ LÍPA. *Strategie rozvoje města Česká Lípa* [online]. 2017 [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.mucl.cz/strategie-rozvoje-mesta-ceska-lipa/ds-1091>

GLUMBÍKOVÁ, K. a kol. *Metodika participativního plánování v městském prostoru* [online]. Ostrava: Ostravská univerzita, 2021 [cit. 2024-03-06]. ISBN 978-80-7599-267-3. Dostupné z: <https://fss.osu.cz/verejne-studijni-materialy/>

- GREGOROVÁ, E. *O zapojování veřejnosti do chodu města výzkumným pohledem* [online]. 2022 [cit. 2024-03-06]. Dostupné z: <https://data.brno.cz/pages/clanek-participace-vyzkum>
- GREMLICA, T. *Strategické plánování*. Online. 2008. In: Občanská společnost – návod k použití. [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: <https://obcan.ecn.cz/index.shtml?w=u&x=1921880>
- HAKEN, R. a kol. *Metodika participace: aneb jak zapojit občany do rozhodování* [online]. Praha: Agora CE, 2016 [cit. 2024-03-06]. ISBN 978-80-906397-1-3. Dostupné z: <http://www.paktparticipace.cz/dokumenty/metodika-participace>
- HAVLÍK, M. Strategie rozvoje SML 2021+. In: STATUTÁRNÍ MĚSTO LIBEREC. *Dokumenty ke stažení* [online]. 2022 [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://www.liberec.cz/cz/radnice/strategie-projekty/strategie-rozvoje/strategie-rozvoje-statutarniho-mesta-liberec-2021/dokumenty-ke-stazeni/dokumenty-ke-stazeni.html>
- HEYWOOD, A. *Politologie*. 3. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-115-1.
- HLAVATÝ, A a kol. Palackého _ víc než spojka. In: MAGISTRÁT MĚSTA PARDUBICE. Palackého třída [PDF]. 2018 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://pardubice.eu/palackeho>
- HORIZINKOVÁ, E a NOVOTNÝ, V. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-459-6
- CHRUDIMKA. Zasilání aktuálních informací prostřednictvím SMS zpráv [online]. 2009 [cit. 2024-04-14]. Dostupné z: <https://www.chrudimka.cz/zasilani-aktualnich-informaci-prostednictvi-sms-zprav>
- KADEŘÁBKOVÁ, J a PEKOVÁ, J. *Územní samospráva - udržitelný rozvoj a finance*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-910-4
- KÁŇA, P. *Základy veřejné správy: [vybrané kapitoly veřejné správy pro studium žáků středních škol a maturitní témata k ústní maturitní zkoušce z předmětu Veřejná správa]*. 2., dopl., přeprac. vyd. Varia. Ostrava: Montanex, 2007. ISBN 978-80-7225-244-2
- KONŠEL, M. *Brno* [online]. 2011 [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://www.poznavamesvet.cz/brno.htmlhttps://www.brno.cz/mestske-casti-prehled>

- KONŠEL, M. *Jihlava* [online]. 2011 [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://www.poznavamesvet.cz/jihlava.html>
- KOPECKÝ, M. *Správní právo: obecná část*. 2. vydání. Právníké učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2021. ISBN 978-80-7400-820-7.
- KOTEN VAN, L. *4 pilíře udržitelnosti*. Online. [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: <https://www.bio-mapa.cz/nejen-pro-firmy-4-pilire-udrizitelnosti-bio-mapa/>
- KOZÁK, M. Infoleták-SMS-zasílání varovných zpráv. In: MĚSTO CHRUDIM. Dokumenty [PDF]. 2023 [cit. 2024-04-14]. Dostupné z: <https://www.chrudim.eu/portal-obcana/dokumenty/>
- KRÁLOVEHRADECKÝ KRAJ. *Co je hackathon?* [online]. 2024 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://www.datakhk.cz/pages/hackathony>
- KREMLÁČKOVÁ, A. *Participační výzkum na sídlišti Zelená Louka sehrál důležitou komunikační roli mezi občany a městem*. In: UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ. Design pro všechny [online]. 2022 [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.designprovsechny.cz/clanky/participacni-vyzkum-na-sidlisti-zelena-louka-sehral-dulezitou-komunikacni-rolu>
- KŘÍŽ, R. *Udržitelný rozvoj a veřejná správa*. Žilina: GEORG, 2013. ISBN 978-80-8154-047-9.
- KUČEROVÁ, Z. *Principy a pravidla územního plánování: Územní plánování, jeho orgány, nástroje a vazby*. In: ÚSTAV ÚZEMNÍHO ROZVOJE. Aktualizované příručky [PDF]. 2022, 31.3.2022. [cit. 2024-02-23]. Dostupné z: <https://www.uur.cz/publikacni-cinnost/aktualizovane-prirucky/>
- K2P. *Participace veřejnosti v rámci chystané rekonstrukce části náměstí Republiky* [online]. 2023 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://pardubice.cz/participace-verejnosti-v-ramci-chystane-rekonstrukce-casti-namesti-republiky/>
- LOCHMANNOVÁ, A. *Veřejná správa: základy veřejné správy*. Aktualizované 2. vydání. Prostějov: Computer Media, 2020. ISBN 978-80-7402-417-7.
- LOUDA, J. *Projekt Tvoříme město měl v České Lípě úspěch, chystá se další ročník* [online]. In: VLTAVA LABE MEDIA. 2020 [cit. 2024-04-17]. Dostupné z:

https://ceskolipsky.denik.cz/zpravy_region/projekt-tvorime-mesto-ceska-lipa-dalsi-rocnik.html

LUPAČ, Miroslav. *Metody a nové trendy v zapojování veřejnosti do procesu plánování a prosazování udržitelného rozvoje*. In: Seminář: Strategické plánování na místní a regionální úrovni [online]. Ústí nad Labem: Dům dětí a mládeže, s. 11-15 [cit. 2024-02-23]. Dostupné z: http://www.ekopolitika.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=77&Itemid=89

MAFRA. *Průtah městem nechceme, rozhodli obyvatelé Mimoně v referendu* [online]. 2017 [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/mimon-prutah-referendum-nehceme.A171022_110657_liberec-zpravy_jape

MAGISTRÁT MĚSTA PARDUBICE. *Dej Tip* [online]. 2024d [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://pardubice.eu/dej-tip>

MAGISTRÁT MĚSTA PARDUBICE. *Dětský a Studentský parlament* [online]. 2024e [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://pardubice.eu/detsky-a-studentsky-parlament>

MAGISTRÁT MĚSTA PARDUBICE. *Obyvatelé se díky referendu budou moci vyjádřit k opravě Zelené brány* [online]. 2021 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://pardubice.eu/obyvatele-se-diky-referendu-budou-moci-vyjadrit-k-oprave-zelene-brany>

MAGISTRÁT MĚSTA PARDUBICE. *Osadní výbory* [online]. 2024c [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://pardubice.eu/osadni-vybory>

MAGISTRÁT MĚSTA PARDUBICE. *Palackého třída* [online]. 2024b [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://pardubice.eu/palackeho>

MAGISTRÁT MĚSTA PARDUBICE. *Radniční zpravodaj* [online]. 2024a [cit. 2024-04-14]. Dostupné z: <https://pardubice.eu/radnicni-zpravodaj>

MAGISTRÁT MĚSTA PARDUBICE. *Veřejné setkání k budoucnosti areálu KASÁREN T. G. M.* [online]. 2022 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://pardubice.eu/verejne-setkani-k-budoucnosti-arealu-kasaren-t-g-m?page=42>

MAIER, K. *Udržitelný rozvoj území*. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-4189-7.

MAIER, K., ČTYROKÝ, J., VOREL, J., FRANKE, D. *Územní plánování a udržitelný rozvoj*. Praha: ABF - nakladatelství ARCH, 2008. ISBN 978-80-86905-47-1.

- MAIER, K a ROZEHNALOVÁ, E. (2010). *Principy udržitelného rozvoje území*. Online. In: Ústav územního rozvoje. [cit. 2024-02-18]. Principy a pravidla územního plánování. Dostupné z: <https://www.uur.cz/publikacni-cinnost/aktualizovane-prirucky/>
- MATÝSEK, J. *Chrudim má nové Desatero problémů*. In: VLTAVA LABE MEDIA. Chrudimské noviny [online]. 2018 [cit. 2024-04-14]. Dostupné z: https://chrudimsky.denik.cz/zpravy_region/chrudim-ma-nove-desatero-problemu-20180223.html
- MEPCO. *Analytická část strategického plánu*. In: MAGISTRÁT MĚSTA PARDUBICE. [online]. 2013 [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://pardubice.eu/strategicky-plan-2014-2025>
- MĚKYNA, E. Zpravodaj Brna a městských částí Brna [online]. 2024 [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://dnesnibrno.cz/zpravodaj/>
- MĚSTO ČESKÁ LÍPA. *Březnové hodiny pro veřejnost* [online]. 2024c [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.mucl.cz/breznove-hodiny-pro-verejnost/d-50590/p1=46035>
- MĚSTO ČESKÁ LÍPA. *Česká Lípa připravuje plán rozvoje, zapojí i veřejnost* [online]. 2024b [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.mucl.cz/ceska-lipa-pripravuje-plan-rozvoje-zapoji-i-verejnost/d-50638/p1=46035>
- MĚSTO ČESKÁ LÍPA. *Manuál veřejných prostor je schválen, město jej představí veřejnosti* [online]. 2023a [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.mucl.cz/manual-verejnych-prostranstvi-je-schvalen-mesto-jej-predstavi-verejnosti/d-49308/p1=46035>
- MĚSTO ČESKÁ LÍPA. *Městské noviny* [online]. 2024a [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.mucl.cz/mestske%2Dnoviny/ds-1005/p1=46026>
- MĚSTO ČESKÁ LÍPA. *Městské noviny - únor 2019*. In: MĚSTO ČESKÁ LÍPA. Městské noviny [PDF]. 2019 [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.mncl.cz/ke%2Dstazeni/ds-901/tzv=1&pocet=25&stranka=3>
- MĚSTO ČESKÁ LÍPA. *Strategie rozvoje města* [online]. 2024d [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.mucl.cz/strategie-rozvoje-mesta-ceska-lipa/ds-1091/p1=46269>
- MĚSTO ČESKÁ LÍPA. *Územní studie č. 10, 11, 12 jsou platné, představujeme rozdíly mezi původním a přepracovaným návrhem* [online]. 2023c [cit. 2024-04-17]. Dostupné z:

<https://www.mucl.cz/uzemni-studie-c-10-11-12-jsou-platne-predstavujeme-rozdily-mezi-puvodnim-a-prepracovanim-navrhem/d-49039/p1=46035>

MĚSTO ČESKÁ LÍPA. *V České Lípě začne fungovat rada seniorů* [online]. 2023b [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.mucl.cz/v-ceske-lipe-zacne-fungovat-rada-senioru/d-50121/p1=46035>

MĚSTO ČESKÁ LÍPA. *Veřejné projednání (ne)přejmenování Moskevské a Ruské ulice* [online]. 2022c [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.mucl.cz/verejne-projednani-ne-prejmenovani-moskevске-a-ruske-ulice/d-47146/p1=46035>

MĚSTO ČESKÁ LÍPA. *Veřejné setkání k obchvatu České Lípy* [online]. 2022b [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.mucl.cz/verejne-setkani-k-obchvatu-ceske-lipy/d-47769/p1=46035>

MĚSTO ČESKÁ LÍPA. *Veřejnosti představíme závěry Analýzy parkovacích potřeb* [online]. 2022d [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.mucl.cz/verejnosti-predstavime-zavery-analyzy-parkovacich-potreb/d-47426/p1=46035>

MĚSTO ČESKÁ LÍPA. *Výbory zastupitelstva města* [online]. 2022a [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.mucl.cz/vybory-zastupitelstva-mesta/ds-1059/p1=46583>

MĚSTO ČESKÁ LÍPA. *Vyhodnocení ankety na téma veřejná prostranství centra České Lípy* [online]. 2022e [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.mucl.cz/vyhodnoceni-ankety-na-tema-verejna-prostranstvi-centra-ceske-lipy/d-47782/p1=46035>

MĚSTO CHOCEŇ. *Choceňský zpravodaj* [online]. 2024a [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://www.chocen.cz/chocensky-zpravodaj/ds-13444/p1=29667>

MĚSTO CHOCEŇ. *Veřejné prezentace* [online]. 2024b [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://www.chocen.cz/verejne%2Dprezentace/ms-43548/p1=43548>

MĚSTO CHRUDIM. *Chrudimský zpravodaj* [online]. 2024a [cit. 2024-04-14]. Dostupné z: <https://www.chrudim.eu/chrudimsky-zpravodaj/>

MĚSTO CHRUDIM. *Chrudim TV* [online]. 2024b [cit. 2024-04-14]. Dostupné z: <https://chrudim.tv/?p=1>

MĚSTO CHRUDIM. *Desatero problémů města Chrudim 2024 - HLASOVÁNÍ* [online]. 2024c [cit. 2024-04-14]. Dostupné z: <https://www.chrudim.eu/zdrave-mesto-aktualita/desatero-problemu-mesta-chrudim-2024-hlasovani/>

MĚSTO CHRUDIM. *Kulatý stůl: V Chrudimi se diskutovalo o možnostech práce pro rodiče s dětmi i umístování dětí do škol a školek*. In: NÁRODNÍ SÍŤ ZDRAVÝCH MĚST. Veřejná fóra a kulaté stoly Zdravých municipalit a regionů [PDF]. 2022 [cit. 2024-04-14]. Dostupné z: <https://www.zdravamesta.cz/cz/fora-zm?uzemi=chrudim&rok=v%C5%A1e>

MĚSTO MIMOŇ. *Mimoňský zpravodaj* [online]. 2024b [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://www.mestomimon.cz/prakticke-informace/mimonsky-zpravodaj-1/>

MĚSTO MIMOŇ. *Mobilní aplikace* [online]. 2024c [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://www.mestomimon.cz/mobilni-aplikace/>

MĚSTO MIMOŇ. *O městě* [online]. 2024a [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://www.mestomimon.cz/o-meste/o-meste/>

MĚSTO MIMOŇ. *Program rozvoje města 2019-2029* [PDF]. 2021 [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://www.mestomimon.cz/o-meste/dulezite-dokumenty/>

MĚSTO SVITAVY. *Další úprava veřejného prostranství* [online]. 2023a [cit. 2024-04-18]. Dostupné z: <https://www.svitavy.cz/o-meste/aktualne/novinky/dalsi-uprava-verejneho-prostranstvi>

MĚSTO SVITAVY. *Kulatý stůl o kultuře* [online]. 2024e [cit. 2024-04-18]. Dostupné z: <https://www.svitavy.cz/o-meste/aktualne/novinky/kulaty-stul-o-kulture>

MĚSTO SVITAVY. *Město Svitavy zavádí participativní rozpočet* [online]. 2024f [cit. 2024-04-18]. Dostupné z: <https://www.svitavy.cz/o-meste/aktualne/tiskove-zpravy/mesto-svitavy-zavadi-participativni-rozpocet>

MĚSTO SVITAVY. *Nahláste závady rychle a jednoduše* [online]. 2023b [cit. 2024-04-18]. Dostupné z: <https://www.svitavy.cz/o-meste/aktualne/novinky/nahlaste-zavady-rychle-jednoduse>

MĚSTO SVITAVY. *O městě* [online]. 2024a [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://staryweb.svitavy.cz/cs/m-1-o-meste/>

MĚSTO SVITAVY. *Svitavské památky* [online]. 2024b [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.svitavy.cz/svitavske-pamatky>

MĚSTO SVITAVY. *Výsledky výzkumu o větrných elektrárnách* [online]. 2024d [cit. 2024-04-18]. Dostupné z: <https://www.svitavy.cz/o-meste/aktualne/novinky/vysledky-vyzkumu-o-vetrnych-elektrarnach>

MĚSTO SVITAVY. *Zpravodaj Naše město* [online]. 2024c [cit. 2024-04-18]. Dostupné z: <https://www.svitavy.cz/o-meste/aktualne/zpravodaj-nase-mesto>

MĚSTO SVITAVY. *Žáci svitavských základních škol mají dětské zastupitelstvo* [online]. 2023c [cit. 2024-04-18]. Dostupné z: <https://www.svitavy.cz/o-meste/aktualne/novinky/zaci-svitavskych-zakladnich-skol-maji-detske-zastupitelstvo>

MĚSTO ÚPICE. *O Úpici* [online]. 2024a [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://www.upice.cz/o-upici/ds-1022>

MĚSTO ÚPICE. *Úpicke noviny* [online]. 2024b [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://www.upice.cz/upicke-noviny/ds-1011>

MĚSTO ÚPICE. *Prezentace pro veřejnost - říjen 2023* [online]. 2023 [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://upice.cz/prezentace%2Dpro%2Dverejnost%2Drijen%2D2023/ds-1448/archiv=0&p1=16538>

MĚSTSKÝ ÚŘAD TRUTNOV. *O participativním rozpočtu* [online]. 2024c [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://menime.trutnov.cz/cs/o-participativnim-rozpocetu.html>

MĚSTSKÝ ÚŘAD TRUTNOV. *Prezentace výsledků průzkumu veřejnosti k revitalizaci Zelené Louky* [online]. 2022 [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.trutnov.cz/cs/obcan/informace-pro-verejnost/prezentace-vysledku-pruzkumu-verejnosti-k-revitalizaci-zelene-louky.html>

MĚSTSKÝ ÚŘAD TRUTNOV. *Radniční listy* [online]. 2024a [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.trutnov.cz/cs/zivot-v-trutnove/radnicni-listy/>

MĚSTSKÝ ÚŘAD TRUTNOV. *Trutnov vyzkouší sdílená kola* [online]. 2023 [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.trutnov.cz/cs/mesto/pro-novinare/tiskove-zpravy/trutnov-vyzkousi-sdilena-kola.html>

MĚSTSKÝ ÚŘAD TRUTNOV. *Územně plánovací dokumentace* [online]. 2024b [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://upd.trutnov.cz/upd/trutnov/>

MĚSTSKÝ ÚŘAD TRUTNOV. *Veřejná anketa o budoucnosti věznice má vítěze* [online]. 2021b [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.trutnov.cz/cs/mesto/pro-novinare/tiskove-zpravy/verejna-anketa-o-budoucnosti-veznice-ma-viteze.html>

MĚSTSKÝ ÚŘAD TRUTNOV. *Veřejné projednání Koncepční studie role města Trutnova v cestovním ruchu východních Krkonoš* [online]. 2021a [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.trutnov.cz/cs/urad/dotace-a-projekty/projekty-eu/verejne-projednani-koncepcni-studie-role-mesta-trutnova-v-cestovnim-ruchu-vychodnich-krkonos.html>

MIKEŠ, V. a RYTÍŘ, J. *Referendum a zastupitelská demokracie* [online]. Praha: Středisko společenských činností AV ČR, 2019 [cit. 2024-03-01]. Dostupné z: <https://www.academia.cz/uploads/media/preview/0001/07/e2f2ff9133db9a79727d59632697f1540572171c.pdf>

MINISTERSTVO VNITRA. *Malý lexikon obcí České republiky - 2023* [online]. 2023 [cit. 2024-03-27]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/maly-lexikon-obci-ceske-republiky-2023>

MINISTERSTVO VNITRA. *Občanské aktivity* [online]. [cit. 2024-03-01]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcanske-aktivity-118893.aspx>

MINISTERSTVO VNITRA. *Participace* [online]. 2023 [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://www.kvalitavs.cz/participace/>

MINISTERSTVO VNITRA. *Strategické řízení a plánování obce - studijní příručka pro zastupitele obcí 2020*. In: Ministerstvo vnitra České republiky. [PDF]. 2020 [cit. 2024-02-18]. Praha. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/vystupy-strategickeho-ramce-rozvoje-verejne-spravy.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>

MÍSTNÍ AGENDA 21. *Historie a mezinárodní kontext* [online]. CENIA. [cit. 2024-02-19]. Dostupné z: <https://ma21.cenia.cz/cs-cz/%C3%BAvod/prove%C5%99ejnost/historieamezin%C3%A1rodn%C3%ADkontext.aspx>

MOBILNÍ ROZHLAS. *Konečné pořadí projektů v roce 2020* [online]. 2024a [cit. 2024-04-14]. Dostupné z: <https://participace.mobilnirozhlas.cz/tvorimchrudim/rok2022/>

- MOBILNÍ ROZHLAS. *Tvořím Chrudim* [online]. 2024b [cit. 2024-04-14]. Dostupné z: <https://participace.mobilnirozhlas.cz/tvorimchrudim/>
- MOBILNÍ ROZHLAS. *Tvoříme Liberec* [online]. 2024c [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://participace.mobilnirozhlas.cz/tvorimeliberec/#uvod>
- MOTZKE, R. a PODSKALSKÁ, S. *Aarhuská úmluva ve správní a soudní praxi*. Online. PLANETA. Praha: Ministerstvo životního prostředí. Roč. 15 (2007), č. 6, s. 1-50. [cit. 2024-02-23]. Dostupné z: <https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/doc/E24BD91EAB985E0AC12572590045770C>
- MUNIPOLIS. *Podněty a závady* [online]. 2024 [cit. 2024-04-21]. Dostupné z: <https://www.munipolis.cz/cr-podnety-a-zavady>
- NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. *Hospoda Dřevěnka* [online]. 2015 [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://pamatkovykatolog.cz/hospoda-drevenka-13383825>
- NÁRODNÍ SÍŤ ZDRAVÝCH MĚST. *Chrudim: Veřejná prostranství vznikají ve spolupráci s obyvateli* [online]. 2024d [cit. 2024-04-14]. Dostupné z: <https://www.zdravamesta.cz/cz/priklady-dobre-praxe/chrudim-verejna-prostranstvi-vznikaji-ve-spolupraci-s-obyvateli-mesta>
- NÁRODNÍ SÍŤ ZDRAVÝCH MĚST ČESKÉ REPUBLIKY. *Jihlava: Jihlavská sportovní neděle* [online]. 2024c [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://dobrapraxe.cz/cz/priklady-dobre-praxe/jihlavska-sportovni-nedele>
- NÁRODNÍ SÍŤ ZDRAVÝCH MĚST ČESKÉ REPUBLIKY. *Národní síť Zdravých měst pro Vás* [online]. 2024a [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: <https://www.zdravamesta.cz/cz/nszm-cr-zakladni-informace>
- NÁRODNÍ SÍŤ ZDRAVÝCH MĚST ČESKÉ REPUBLIKY. *Služby, které NSZM ČR nabízí* [online]. 2024b [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: <https://www.zdravamesta.cz/cz/sluzby-nszm>
- NEMEŠKALOVÁ ROSINOVÁ, A. (2015). *Územní plán - pojem a závaznost*. Online. In: Frank Bold Advokáti. [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: <https://www.fbadvokati.cz/cs/clanky/336-uzemni-plan-pojem-a-zavaznost>
- OBČANSKÁ SPOLEČNOST – NÁVOD K POUŽITÍ. *Přímá demokracie* [online]. [cit. 2024-03-01]. Dostupné z: <https://obcan.ecn.cz/index.shtml?w=u&x=237061>

ORGANIZING ENGAGEMENT. *Ladder of Citizen Participation* [online]. [cit. 2024-03-05]. Dostupné z: <https://organizingengagement.org/models/ladder-of-citizen-participation/>

PÁNEK, Jiří. *Pocitová mapa města Chrudim* [PDF]. In: . 2016 [cit. 2024-04-14]. Dostupné z: <https://pocitovamapa.nszm.cz/chrudim-2016/nahled>

PARDUBICE ŽIVĚ. *O Červeňáku se bude debatovat online* [online]. 2020 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: https://www.pardubicezive.eu/o-cervenaku-se-bude-debatovat-online/?fbclid=IwAR3v1H97HBiDaswZH62kygFsWhM8YWKD0ZN0o7lqXLvvWjghmDQC_EvMKDY

PARTICIPATION FACTORY. *Závěrečná zpráva o participaci* [PDF]. In: STATUTÁRNÍ MĚSTO HRADEC KRÁLOVÉ. 2024 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://www.hradeckralove.org/participace%2Dk%2Drevitalizaci%2Dvelkeho%2Dnamesti%2Dzavarecna%2Dzprava/d-83585/p1=36800>

PEKOVÁ, J; PILNÝ, J a JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3., aktual. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-351-5

PERSPEKTIVNÍ CHRUDIMSKO. *Středeční setkání* [online]. 2019 [cit. 2024-04-14]. Dostupné z: ČESKÝ ROZHLAS. *Chrudim zvažuje zavedení sdílených kol. V anketě sonduje zájem lidí* [online]. 2023 [cit. 2024-04-14]. Dostupné z: <https://pardubice.rozhlas.cz/chrudim-zvazuje-zavedeni-sdilenych-kol-v-ankete-sonduje-zajem-lidi-8936844>

POMAHAČ, R. *Veřejná správa*. Beckovy mezioborové učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-447-6

POMYJOVÁ, E. *Zápis druhého setkání: Zpětná vazba veřejnosti prosinec 2022*. In: MAGISTRÁT MĚSTA PARDUBICE. *Regenerace sídliště nábřeží Závodu míru* [PDF]. 2022b [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://pardubice.eu/regenerace-sidliste-nabr-zavodu-miru>

POMYJOVÁ, E. *Zápis prvního setkání: Závěry z veřejného projednání 1.11.2022*. In: MAGISTRÁT MĚSTA PARDUBICE. *Regenerace sídliště nábřeží Závodu míru* [PDF]. 2022a [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://pardubice.eu/regenerace-sidliste-nabr-zavodu-miru>

PROCES – CENTRUM PRO ROZVOJ OBCÍ A REGIONŮ. *Strategický plán rozvoje města Trutnova na období 2020-2025*. MĚSTSKÝ ÚŘAD TRUTNOV. *Plány a mapy* [online]. 2019

[cit. 2024-04-19]. Dostupné z:

<https://www.trutnov.cz/filemanager/files/file.php?file=633938&xuser=851814334180472837>

RAKUŠANOVÁ, P a ŘEHÁKOVÁ, B. *Participace, demokracie a občanství v evropském kontextu* [online]. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2006 [cit. 2024-03-06]. ISBN 80-7330-091-5. Dostupné z: <https://www.soc.cas.cz/publikace/participace-demokracie-obcanstvi-v-evropskem-kontextu>

REGIONÁLNÍ ROZVOJOVÁ AGENTURA PARDUBICKÉHO KRAJE. *Strategický plán udržitelného rozvoje města Chrudimí 2015 - 2030: Analytická část* [online]. In: MĚSTO CHRUDIM. 2014 [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://www.chrudim.eu/mesto/strategicky-rozvoj/strategicky-plan-udrzitelneho-rozvoje-mesta-chrudimi-2015-2030/>

RŮŽIČKA, O. *Pocitová mapa Brno 2016* [online]. 2016 [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://www.pocitovemapy.cz/brno-2016/#11/49.1974/16.6045>

ŘÍCHOVÁ, B. *Úvod do současné politikologie*. 2. vydání. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-348-2.

SARTORI, G. *Theory of Democracy Revisited - Part One* [online]. Chatham House Pub, 1987 [cit. 2024-03-05]. ISBN 0934540470.

SDRUŽENÍ HISTORICKÝCH SÍDEL ČECH, MORAVY A SLEZSKA. *Pardubice* [online]. 2022 [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://www.historickasidla.cz/dr-cs/373-pardubice.html>

SHURINGA, L. a kol. *Město jako společný prostor* [online]. Ostrava: Ostravská univerzita, 2021 [cit. 2024-03-06]. ISBN ISBN 978-80-7599-267-3. Dostupné z: <https://fss.osu.cz/verejne-studijni-materialy/>

SIVÁK, M. Zpráva z participačních aktivit. In: MĚSTSKÝ ÚŘAD CHOCEŇ. *Projekt Ostrov* [online]. 2021 [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://www.projektostrov.cz/participace-2>

SKÁLSKÝ, M., 2008. Územní plánování. Online. In: Občanská společnost – návod k použití. Dostupné z: <https://obcan.ecn.cz/index.shtml?w=u&x=1976528>

SOUKUP, K. *Systém hlášení poruch* [online]. 2018 [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://mimon.infomap.cz/c>

STATUTÁRNÍ MĚSTO BRNO. *Brněnský metropolitán* [online]. 2024a [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://cosedejje.brno.cz/brnensky-metropolitan>

STATUTÁRNÍ MĚSTO BRNO. *HACKUJBRNO 2024* [online]. 2024d [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://data.brno.cz/pages/70b9342587c540e18186d519d315b3bf>

STATUTÁRNÍ MĚSTO BRNO. *Hodnocení pocitové mapy města* [online]. 2018b [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://data.brno.cz/apps/52732ba106d9446ca53c0bf7edb5dfb5/explore>

STATUTÁRNÍ MĚSTO BRNO. *Kam kráčíš, Brno? 2023* [online]. 2023 [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://brno2050.cz/kam-kracis-brno-2023/>

STATUTÁRNÍ MĚSTO BRNO. *Občanské návrhy Dáme na vás* [online]. 2024e [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://navrhy.damenavas.cz/obcanske-navrhy#dame-na-vas>

STATUTÁRNÍ MĚSTO BRNO. *O nás* [online]. 2024b [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://urbancentrum.brno.cz/o-nas/>

STATUTÁRNÍ MĚSTO BRNO. *Online aplikace Takové chci Brno!* [online]. 2018a [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://brno2050.cz/takove-chci-brno/>

STATUTÁRNÍ MĚSTO BRNO. *Participativní rozpočet Dáme na vás* [online]. 2024c [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://paro.damenavas.cz/>

STATUTÁRNÍ MĚSTO BRNO. *Setkání zastupitelů s občany, setkání se starostkou* [online]. 2019 [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://kralovopole.brno.cz/setkani-zastupitelu-s-obcany-setkani-se-starostkou/d-624806>

STATUTÁRNÍ MĚSTO HRADEC KRÁLOVÉ. *Architektonicko-umělecká soutěž: Prostor Galerie cti U Koruny* [online]. 2024c [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://www.hradeckralove.org/architektonicko-umelecka-soutez-prostor-galerie-cti-u-koruny/ms-36785/p1=36785>

STATUTÁRNÍ MĚSTO HRADEC KRÁLOVÉ. *Archiv zpravodaje Radnice* [online]. 2024b [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://www.hradeckralove.org/archiv%2Dzpravodaje%2Dradnice/ms-20931/p1=20931>

STATUTÁRNÍ MĚSTO HRADEC KRÁLOVÉ. *Názorová mapa* [online]. 2021 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: https://www.hrdecjede.cz/nazorova_mapa/

STATUTÁRNÍ MĚSTO HRADEC KRÁLOVÉ. *O městě* [online]. 2024a [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://www.hrdeckralove.org/o-meste/os-1414>

STATUTÁRNÍ MĚSTO HRADEC KRÁLOVÉ. *Participace k revitalizaci Velkého náměstí začala na základních školách* [online]. 2023c [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://www.hrdeckralove.org/participativni%2Dworkshop%2Dzs%2Dbezrucova%2D14%2Dlistopadu/d-83021/p1=36341>

STATUTÁRNÍ MĚSTO HRADEC KRÁLOVÉ. *Pro (bud') Hradec: participativní rozpočet města* [online]. 2024d [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://www.hrdeckralove.org/pro-bud-hradec-participativni-rozpocet-mesta/ms-37230>

STATUTÁRNÍ MĚSTO HRADEC KRÁLOVÉ. *Přijďte na veřejné projednání návrhu územního plánu. Je to vaše město!* [online]. 2016 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://www.hrdeckralove.org/prijdte-na-verejne-projednani-navrhu-uzemniho-planu-je-to-vase-mesto/d-47716>

STATUTÁRNÍ MĚSTO HRADEC KRÁLOVÉ. *Ohlédnutí za průběhem kontaktní fáze participativního procesu k Velkému náměstí* [online]. 2023d [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://www.hrdeckralove.org/participativni%2Donline%2Dworkshop%2Dverejnost%2D13%2Dprosince/d-83236/p1=36566>

STATUTÁRNÍ MĚSTO HRADEC KRÁLOVÉ. *Veřejné projednání posouzení vlivu Plánu mobility na životní prostředí* [online]. 2023b [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://www.hrdeckralove.org/verejne-projednani-posouzeni-vlivu-planu-mobility-na-zivotni-prostredi/d-81746>

STATUTÁRNÍ MĚSTO HRADEC KRÁLOVÉ. *Strategický plán rozvoje města Hradce Králové do roku 2040* [online]. 2023a [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://www.hrdeckralove.org/strategicky-plan-rozvoje-mesta-hradce-kralove/ds-2027/p1=18785>

STATUTÁRNÍ MĚSTO JIHLAVA. *Dětské zastupitelstvo seznámí zastupitele města se svými návrhy* [online]. 2024e [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://www.jihlava.cz/detske-zastupitelstvo-seznami-zastupitele-mesta-se-svymi-navrhy/d-564757>

STATUTÁRNÍ MĚSTO JIHLAVA. *Historie* [online]. 2007 [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://www.jihlava.cz/historie/d-516667/p1=105573>

STATUTÁRNÍ MĚSTO JIHLAVA. *Hlášení závad města Jihlavy* [online]. 2024d [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: [https://gis.jihlava-](https://gis.jihlava-city.cz/portal/apps/experiencebuilder/experience/?id=d1fba580210a4211b6d47e37cf8a3e15)

[city.cz/portal/apps/experiencebuilder/experience/?id=d1fba580210a4211b6d47e37cf8a3e15](https://gis.jihlava-city.cz/portal/apps/experiencebuilder/experience/?id=d1fba580210a4211b6d47e37cf8a3e15)

STATUTÁRNÍ MĚSTO JIHLAVA. *Jak se žije rodinám v Jihlavě? Proberte to s námi!* [online]. 2024c [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://www.jihlava.cz/jak-se-zije-rodinam-v-jihlave-proberte-to-s-nami/d-563151/p1=165960>

STATUTÁRNÍ MĚSTO JIHLAVA. *Ježkovy oči - magazín* [online]. 2024a [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://www.jihlava.cz/jezkovy-oci-magazin/d-553163>

STATUTÁRNÍ MĚSTO JIHLAVA. *Jihlava má dětské zastupitelstvo* [online]. 2023 [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://www.jihlava.cz/jihlava-ma-detske-zastupitelstvo/d-562788/p1=165960>

STATUTÁRNÍ MĚSTO JIHLAVA. *Jihlava pohledem veřejnosti*. In: STATUTÁRNÍ MĚSTO JIHLAVA. *Analýzy a prognózy* [PDF]. 2021d [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://jihlava.cz/analyzy-a-prognozy/d-558491>

STATUTÁRNÍ MĚSTO JIHLAVA. *Jihlava připravila změnu územního plánu, uvítáme vaše připomínky* [online]. 2022b [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://www.jihlava.cz/jihlava-pripravila-zmenu-uzemniho-planu-uvitame-vase-pripominky/d-554100>

STATUTÁRNÍ MĚSTO JIHLAVA. *Jihlava spolupracuje se studenty na vytvoření pocitové mapy centra města* [online]. 2022d [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://www.jihlava.cz/jihlava-spolupracuje-se-studenty-na-vytvoreni-pocitove-mapy-centra-mesta/d-553874>

STATUTÁRNÍ MĚSTO JIHLAVA. *Jihlavany trápí rozbité chodníky, vedení města připravuje na opravy speciální četu* [online]. 2021b [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://jihlava.cz/jihlavany%2Dtrapi%2Drozbite%2Dchodniky%2Dvedeni%2Dmesta%2Dpripravuje%2Dna%2Dopravy%2Dspecialni%2Dcetu/d-547837/p1=143197>

STATUTÁRNÍ MĚSTO JIHLAVA. *Kulatý stůl k životnímu prostředí 24.4.2017* [online]. 2017 [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://www.jihlava.cz/kulaty%2Dstul%2Dk%2Dzivotnimu%2Dprostredi%2D24%2D4%2D2017/d-519943>

STATUTÁRNÍ MĚSTO JIHLAVA. *Kulatý stůl na téma MHD 16.09.2015* [online]. 2016 [cit. 2024-04-20]. Dostupné z:

<https://www.jihlava.cz/kulaty%2Dstul%2Dna%2Dtema%2Dmhd%2D16%2D09%2D2015/d-510763>

STATUTÁRNÍ MĚSTO JIHLAVA. *Kulatý stůl na téma odpady 23. 4. 2014* [online]. 2014 [cit. 2024-04-20]. Dostupné z:

<https://www.jihlava.cz/kulaty%2Dstul%2Dna%2Dtema%2Dodpady%2D23%2D4%2D2014/d-501347>

STATUTÁRNÍ MĚSTO JIHLAVA. *Na radnici proběhlo veřejné projednání připravované vysokorychlostních tratě* [online]. 2023b [cit. 2024-04-20]. Dostupné z:

<https://www.jihlava.cz/na%2Dradnici%2Dprobeklo%2Dverejne%2Dprojednani%2Dpripravovane%2Dvysokorychlostnich%2Dtrate/d-559707/p1=106485>

STATUTÁRNÍ MĚSTO JIHLAVA. *Návrhy změn v územních plánech Horního Kosova a Rantířovské ulice* [online]. 2024b [cit. 2024-04-20]. Dostupné z:

<https://www.jihlava.cz/navrhy-zmen-v-uzemnich-planech-horniho-kosova-a-rantirovske-ulice/d-564395>

STATUTÁRNÍ MĚSTO JIHLAVA. *Osadní výbory částí města* [online]. 2022a [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://www.jihlava.cz/osadni-vybory-casti-mesta/d-550456>

STATUTÁRNÍ MĚSTO JIHLAVA. *Probereme Ji procházka Na Slunci* [online]. 2023a [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://www.jihlava.cz/proberemeji-prochazka-na-slunci/d-561443/p1=165960%C3%BA>

STATUTÁRNÍ MĚSTO JIHLAVA. *Projednání územní studie u hlavního nádraží* [online]. 2023c [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://www.jihlava.cz/projednani-uzemni-studie-u-hlavniho-nadrazi/d-559829/p1=165960>

STATUTÁRNÍ MĚSTO JIHLAVA. *Představení studie revitalizace náměstí Almy Rosé a ulice Fibichova* [online]. 2023d [cit. 2024-04-20]. Dostupné z:

<https://www.jihlava.cz/predstaveni-studie-revitalizace-namesti-almy-rose-a-ulice-fibichova/d-560577/p1=165960>

STATUTÁRNÍ MĚSTO JIHLAVA. *S čím jsou lidé ve městě podle průzkumu nejvíce spokojeni? S městskou hromadnou dopravou* [online]. 2021a [cit. 2024-04-20]. Dostupné z:

<https://jihlava.cz/s-cim-jsou-lide-ve-meste-podle-pruzkumu-nejvice-spokojeni-s-mestskou-hromadnou-dopravou/d-547794/p1=143197>

STATUTÁRNÍ MĚSTO JIHLAVA. *Také v roce 2022 budeme organizovat virtuální kavárny* [online]. 2022c [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://www.jihlava.cz/take-v-roce-2022-budeme-organizovat-virtualni-kavarny/d-550289>

STATUTÁRNÍ MĚSTO JIHLAVA. *Virtuální kavárna: vysokorychlostní trat' a město Jihlava* [online]. 2021c [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://www.jihlava.cz/virtualni-kavarna-vysokorychlostni-trat-a-mesto-jihlava/d-548303>

STATUTÁRNÍ MĚSTO LIBEREC. *Anketa: Liberec a změna klimatu. Jaká opatření uvítáte?* [online]. 2022 [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.liberec.cz/cz/radnice/strategie-projekty/zdrave-mesto/aktuality/anketa-liberec-zmenu-klimatu-jaka-opatreni-byste-uvitali.html>

STATUTÁRNÍ MĚSTO LIBEREC. *ANKETA: Priority města k řešení pohledem veřejnosti* [online]. 2021b [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.liberec.cz/cz/obcan/urad/odbory-magistratu/odbor-strategickeho-rozvoje-dotaci/anketa-priority-k-reseni-pohledem-liberecke-verejnosti.html>

STATUTÁRNÍ MĚSTO LIBEREC. *Devadesátka* [online]. 2024b [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.liberec.cz/devadesatka/>

STATUTÁRNÍ MĚSTO LIBEREC. *Dny otevřených dveří primátora* [online]. 2024 [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.liberec.cz/cz/obcan/aktuality/hlavni-zpravy/dny-otevrenych-dveri-primatora.html>

STATUTÁRNÍ MĚSTO LIBEREC. *Osadní výbory* [online]. 2024c [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.liberec.cz/cz/mesto-samosprava/dalsi-organy-mesta/osadni-vybory/>

STATUTÁRNÍ MĚSTO LIBEREC. *Pocitová mapa* [online]. 2016 [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.liberec.cz/cz/radnice/strategie-projekty/zdrave-mesto/pocitova-mapa-liberce.html>

STATUTÁRNÍ MĚSTO LIBEREC. *Pojďte na kávu s primátorem a radními do Paláce Liebieg* [online]. 2024d [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.liberec.cz/cz/obcan/aktuality/zpravy-z-mesta/pojdte-kavu-primatorem-radnimi-do-palace-liebieg.html>

STATUTÁRNÍ MĚSTO LIBEREC. *Veřejné fórum 2019 se setkalo s velkým zájmem veřejnosti* [online]. 2019 [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.liberec.cz/cz/radnice/strategie-projekty/zdrave-mesto/aktuality/verejne-forum-2019-se-setkalo-velkym-zajmem-verejnosti.html>

STATUTÁRNÍ MĚSTO LIBEREC. *Veřejné fórum 2023* [online]. 2023b [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.liberec.cz/cz/radnice/strategie-projekty/zdrave-mesto/verejne-forum-2023/>

STATUTÁRNÍ MĚSTO LIBEREC. *Veřejné projednání nové strategie města se blíží* [online]. 2021a [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.liberec.cz/cz/radnice/strategie-projekty/strategie-mesta/strategie-rozvoje/strategie-rozvoje-statutarniho-mesta-liberec-2021/aktuality/verejne-projednani-nove-strategie-mesta-se-blizi.html>

STATUTÁRNÍ MĚSTO LIBEREC. *Veřejné představení revitalizace okolí přehrady Harcov* [online]. 2024e [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.liberec.cz/cz/obcan/aktuality/zpravy-z-mesta/verejne-predstaveni-revitalizace-okoli-prehrady-harcov.html>

STATUTÁRNÍ MĚSTO LIBEREC. *Základní údaje o městě* [online]. 2019 [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://www.liberec.cz/cz/mesto-samosprava/profil-statut-mesta/zakladni-udaje-meste/>

STATUTÁRNÍ MĚSTO LIBEREC. *Změna č. Z5 územního plánu Liberec pro opakované veřejné projednání* [online]. 2024f [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.liberec.cz/liberec/projednavane-zmeny-uzemniho-planu/zmena-c-z5/>

STATUTÁRNÍ MĚSTO LIBEREC. *Zpravodaj Liberec* [online]. 2024a [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.liberec.cz/zpravodaj/>

STATUTÁRNÍ MĚSTO LIBEREC. *Zveme vás na setkání s projektanty územní studie rozvoje Krásné Studánky* [online]. 2023a [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.liberec.cz/cz/obcan/urad/odbory-magistratu/odbor-uzemniho-planovani/aktuality/zveme-vas-setkani-projektanty-uzemni-studie-krasne-studanky.html>

SVAZ MĚST A OBCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách v roce 2022* [PDF]. 2022. Praha [cit. 2024-02-19]. ISBN 978-80-88375-17-3. Dostupné z: <https://www.smocr.cz/cs/media/publikace/a/prirucka-pro-clena-zastupitelstva-obce-po-volbach-v-roce-2022>

SVOBODA, I a SCHELLE, K. Základy organizace veřejné správy. Vyd. 2. Právo. Ostrava: Key Publishing, 2007. ISBN 978-80-87071-22-9

ŠAFR, J., BAYER, I., SEDLÁČKOVÁ, M., 2008. Sociální koheze. Teorie, koncepty a analytické východiska, Sociologický časopis, ročník 44, číslo 2, str. 247-269.

ŠMERAL, J. *U kulatého stolu sdělí, co je trápi* [online]. In: VLTAVA LABE MEDIA. 2017 [cit. 2024-04-18]. Dostupné z: https://svitavsky.denik.cz/zpravy_region/u-kulateho-stolu-sdeli-co-je-trapi-20171109.html

T-MAPY. *Hlášení závad Trutnov* [online]. 2023 [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://hlaseni.tmapy.cz/#579025>

TRIMA NEWS. *Debata veřejnosti a odborníků o nové parkovací koncepci podruhé. Řidiče v Jihlavě navedou tři barvy* [online]. 2023 [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://jihlavska.drba.cz/zpravy/doprava/19859-debata-verejnosti-a-odborniku-o-nove-parkovaci-koncepci-podruhe-ridice-v-jihlave-navedou-tri-barvy.html>

TRUNEČKOVÁ, Š. *Už i žáci základní školy se mohou podílet na rozvoji města* [PDF]. In: NÁRODNÍ SÍŤ ZDRAVÝCH MĚST. 2022 [cit. 2024-04-14]. Dostupné z: https://www.dataplan.info/img_upload/f96fc5d7def29509aeffc6784e61f65b/skolni-forum-pro-rozvoj-mesta_2022.pdf

UDIMO. *Plán udržitelné městské mobility statutárního města Pardubice: Příloha C – Participace*. In: UDIMO. *ParduPlán* [PDF]. 2022 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: https://parduplan.cz/wp-content/uploads/2021/08/Priloha-C-Participace_v2.0.pdf

UNITED NATIONS. *Agenda 21* [PDF]. [cit. 2024-02-19]. Dostupné z: <https://sustainabledevelopment.un.org/outcomedocuments/agenda21>

ÚŘAD MČ PRAHA-LIBUŠ. *Co je Národní síť Zdravých měst ČR* [online]. [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: <https://www.praha-libus.cz/co-je-narodni-sit-zdravych-mest-cr>

ÚSTAV ÚZEMNÍHO ROZVOJE. *Politika územního rozvoje ČR* [online]. [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: <https://www.uur.cz/uzemni-planovani/politika-uzemniho-rozvoje-cr/>

ÚSTAV ÚZEMNÍHO ROZVOJE. *Vybrané pojmy územního plánování*. Online. [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: <https://portal.uur.cz/teorie-metodiky-publikace/vybrane-pojmy-uzemniho-planovani.asp#rp>

VAVROUCHOVÁ, H. a ŠIKULA, T. Posuzování vlivu na životní prostředí: Účast veřejnosti v procesu posuzování vlivů na životní prostředí. In: Ústav aplikované a krajinné ekologie [online]. [cit. 2024-02-23]. Dostupné z:

<http://www.uake.cz/ip2018/chapters/chapter9.php>

VOLTROVÁ, T. *Co vám v Brně chybí a co přebývá?* [online]. 2017 [cit. 2024-04-19].

Dostupné z: <https://kambrno.cz/aktuality/co-vam-v-brne-chybi-a-co-prebyva/>

VÝCHODOČESKÁ ROZVOJOVÁ. *Strategický plán města Úpice pro období 2016-2025*. In: MĚSTO ÚPICE. Strategický plán rozvoje města [online]. 2016 [cit. 2024-04-19]. Dostupné z:

<https://www.upice.cz/strategicky-plan-rozvoje-mesta/ds-1194>

VÝCHODOČESKÉ MUZEUM V PARDUBICÍCH. *Akce* [online]. 2024 [cit. 2024-04-19].

Dostupné z: <https://www.c/navstivte-nas/akce/>

World Commission on Environment and Development. *Our common future* [PDF]. Oxford: Oxford University Press, 1987 [cit. 2024-02-24]. Dostupné z:

<https://www.are.admin.ch/are/en/home/media/publications/sustainable-development/brundtland-report.html>

WÜRZOVÁ, K. *Profesní samospráva: Co je to a kdo pod ní spadá?* Online. In: MY LAW, S.R.O. [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: <https://mylaw.cz/clanek/profesni-samosprava-375>

ŽITNÍK, Jan. *Česká Lipa* [online]. 2022 [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://ceska-lipa.ceskehory.cz/>